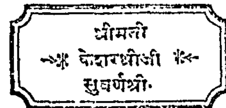
श्रीमद्यशोविजयजी उपाध्यायकृत वीरस्तुतिरूप हुंडिनुं स्तवन तथा तेमनो शा. हरराज देवराज उपर लखेलो कागल.

छपावी प्रसीद्ध करनार.

शा. प्रेमचंद सांकलचंद.

ठे. घांचीनी पोल—अमदावाद.

प्रथमावृत्ति. नकल, ५०० सने १९१६ संवत १९७२

नवा दरवाजे आवेला श्री सत्यविजय प्रिन्टिंग प्रेसमां शा. सांकळचंद हरीलाले अने ढींकवा चोकीपासे आवेला शान्तिविजय प्रिन्टिंग प्रेसमां इश्वरलाल केशवलाल वकील अने माणेकलाल माधवजीए छाप्युं—अमदावाद.

प्रस्तावना.

आ महावीर जिन स्तुतिरुप दोढसो गाथानुं हुंमीनुं स्तवन श्रीमद्यशोविजयजी उपाध्यायनुं रचेलुं छे, ते पद्मविजयजी महाराजे करेला बालावबोध सहित छपाव्युं छे. आ पुस्तकनी अंदर ढुंढकमतिनुं निराकरण सूत्र सिद्धांतनी साखो साथे करेलुं छे. आ पुस्तक वांचवाथी ढुंढकोना प्रसंगे करी जे माणसनुं मन जिनप्रतिमा उपर गमे तेवुं ऋोलायमान थयुं होय तो पण स्थिर थया विना रहेतुं नथी. आ स्तवननी पेहेली ढाळमां जिन प्रतिमा वांदवा योग्य छे ते चार निक्षेपे सिद्धकरी बताव्युं छे. बीजी ढाळमां जिनप्रतिमा वांदवा तथा पूजवायोग्य छे. तथा चैत्य शब्दनो अर्थ प्रतिमा थाय छे, ते सिद्धकरी बताव्युं छे. त्रीजी ढाळमां पूजादिक करणी तथा पूजा कोणे कोणे करी ते सिद्धांतनी साखे देखाड्युं छे. चोथी ढाळमां ढुंढको जिन पूजामां हिंसा माने छे. तेनो निषेध करी जिनपूजा समकित संवरनी करणी छे ते वगेरे जणाव्युं छे. पांचमी ढाळमां देवताउ नंदिश्वर प्रमुखने विषे जिनबिंबोने पूजे छे,ते सविस्तर पणे देखाड्युं छे.छठी.ढाळमां योग वही-ने सूत्र वांचवा भणवां वगेरे सिद्ध करी बताव्युं छे. त्यार पछी यशोविजयजी महाराजे खंभात नगरथी

जेसलमेरना श्रावक हरराज शा. देवराजशाने तेमना लखेला कागळनो जवाब लखेलो छे; जेमां जैन शैलीथी विपरीत चालनारा ढुंढक तथा दीगंबर लोकोने ग्रंथानुसारे शिखामण आपतां उपदेश कर्यो छे.

संवत १९७२ ना कारतक सुदी १५ ना रोज अमदावाद पांजरा पोळना उपाश्रयथी पन्यासजीश्री नीति विजयजीगणी चोमासुं बदली घांचीनी पोळे आव्या ते वखते घांचीनी पोळना रहीश शेठ सांकळचंद नगीनदासना पुत्र शा. प्रेमचंद सांकळचंद साथे पोताना मयत पिताश्रीना स्मरणार्थे ज्ञाननुं उजमणुं करवानी वातचीत थयेली त्यारे पन्यासजीए जणाव्युं के मारवाड, माळवा, मेवाड वगेरे ज्यां ज्यां ढुंढकादि लोकोनो जथो छे त्यां विचरता साधुओने प्रतिमा संबंधी जे जे प्रश्नो पूछे तेना खुलासा आपी प्रतिमा उपर श्रद्धा कराववा आ पुस्तक अति उपयोगी धारी अने ते नाना कदमां मळी आवतुं नहीं होवाथी ते विहारमां सहेलाइथी साथे राखी शकाय तेवुं प्रत रुपे बनाववानी जरुर छे. एम कहेवाथी आ पुस्तक प्रगट करवानुं ते माथे लइ तेनी व्यवस्था करवानुं काम शा. हीराचंद ककलभाइ तथा बालाभाइ ककलभाइने सोंप्युं. तेमणे खंतथी घणी काळजी पूर्वक यथाशक्ति मेहेनत करी सुधारी छपावी आप्युं छे. ली. छपावी प्रसिद्ध कर्ता.

॥ श्रीमद्गुरुभ्योनमः श्रीमदिष्टदेवतायैनमः ॥

॥ अथ श्री श्रीमद्यशोविजयजी उपाध्यायकृत वीरस्तुतिरूप ॥

हुंडिनुं स्तवन प्रारंभ.

॥ प्रथम अर्थकर्तानुं मंगलाचरण अनुष्टुप् वृतम् ॥

प्रणम्यश्री महावीरं ॥ शंकरं शिवसौख्यदं ॥ धीर वीरं प्रकुर्वेहं ॥ श्रीवीरस्तववार्त्तिकं ॥ १ ॥

ए स्तवनमां प्राये (घणुं करीने) पद आघां पाछां होय, तेनो अन्वय करीने अर्थ करवो. ते अर्थ अमे अन्वय करीने लखीशुं. ते अन्वय पद आघां पाछां होय, ते पोतानी मेले जोइ लेजो. यद्यपि श्रीमद्यशोविजय उपाध्यायजीएज आलावा लखवारूप वार्तिक तो कर्युं छे, पण सर्व पदनो अर्थ सर्वनी नजरमां न आवे, ते माटे पोताने संभारवा सारु तथा जे कोइ माराथी

अल्प बुद्धिवाला छे, तेउना उपकारने अर्थे ए अर्थ लखुं छुं. त्यां प्रथम गाथामां मंगलाचरण, प्रयोजन, संबंध अने अभिधेय देखाडेछे.

॥ ढाल पहेली ॥ भविका सिद्धचक्रपद वंदो ॥ ए देशी ॥

प्रणमी श्रीगुरुना पयपंकज ॥ थुणशुं वीर जिणंद ॥ ठवणनिक्षेप प्रमाण पंचांगी ॥ परखी लहुं आणंदरे ॥ जिनजी तुज आणा शिर वहीए ॥ तुजशासननय शुद्धप्ररूपणा गुणथी शिवसुख लहीएरे ॥ जि० १ ॥

अर्थः–हवे प्रणमी कहेतां प्रणाम करीने, श्री गुरुके० तत्त्वने जे कहे तेने गुरु कहीए. ते गुरु श्रीके० लक्ष्मी ज्ञानादिक गुणनी, तद्युत् जे गुरु, तेना पयपंकजके० चरणकमल, ते गुरुपदपंकजने नमीने हवे उत्तरक्रिया कहेछे. थुणशुंके० स्तविशुं. वीरजिणंदके० वीरनामा चोवीशमा परमेश्वर. जिनके० जेणे राग द्वेष जीत्याछे, एटले सामान्य केवली तेमां इंद्रसरखा एटले तीर्थंकर, ते स्तवीशुं तेपण शी रीते स्तवीशुं ? ते कहे छे. पंचांगी प्रमाण ठवण निक्षेप परखीने आनंद लहुं. इत्यन्वयः पंचांगी जे एक सूत्र, बीजो निर्युक्ति, त्रीजो भाष्य, चोथी टीका अने पांचमी चूर्णि ए पंचांगी

प्रमाणे थापना निक्षेपो परखीने आनंद पामुं. इति प्रथमगाथार्थ ॥ १ ॥. हवे भावार्थ--एमां एम कह्युं जे पंचांगी मानवाने योग्यछे, प्रतिमा पण मानवाने योग्यछे. तेसर्व वात आगल कहेशे; एटले ए गाथामां प्रथम पदे मंगलाचरण कर्युं १. बीजुं, पद तथा पंचांगी प्रमाण ठवण निक्षेप परखी, ए पदे अभिधेय देखाड्युं. जे माटे वीरस्तवीशुं, ए पण अभिधेय तथा पंचांगी स्थापन करवुं, तथा स्थापना निक्षेपो स्थापवो ए पण अभिधेय जाणवुं २. तथा पंचांगी प्रमाणे ए पदनो संबंध देखाड्यो; जे माटे पंचांगीना प्ररूपक परंपराए सर्वज्ञ छे, तेवारे गुरुपर्व क्रम संबंध आव्योज ३. तथा आनंद पामुं, ए पदेकरी प्रयोजन देखाड्युं. तेमां कर्ताए ग्रंथ कर्यो, एटले परोपकार थयो. तरत आनंद उपन्यो, ए अनंतर प्रयोजन. आनंद जे मोक्ष ते पामुं. ए छे परंपर प्रयोजन जेमां इति. एटले श्रोताने अर्थ ज्ञान ते अनंतर प्रयोजन अने सिद्धि वरवी ए परंपर प्रयोजन ॥ ४ ॥ ए रीत चार वानां प्रथम गाथामां देखाड्यां. हे जिनजी तुज आणा शिर वहिए के० तमारीआज्ञा मस्तके धरीए. एटले ए पदमां एम देखाड्युं जे आज्ञा तेज प्रमाण छे; पण कुयुक्ति करवी ते

प्रमाण नथी. जे माटे ते ढुंढक लोको एम कहे छे जे, दया ए धर्म, किंवा हिंसा ए धर्म. एवुं भोला लोकोने कहीने समजावेछे. तेउने पाछो उत्तर वालवा ए पद कह्युं. यथा एम कहे तेने पाछुं पूछिए जे दयाए धर्म किंवा आज्ञाए धर्म इति, एटला माटे हे प्रभुजी, तुजशासन के० तमारी आज्ञा, तेहनी नय के० नीति तेने शुद्ध प्ररूपण गुणथीज के० यथार्थ प्ररूपवारूप गुणथकी शिवसुख लहिए के० मोक्षसुख पामीए. इतिप्रथम गाथार्थ ॥ १ ॥

हवे ते थापना निक्षेपो देखाडवा माटे सिद्धांतनो साख देखाडे छे. ए स्तवनमां ढुंढीआ बत्रीश सूत्र मानेछे. यथा अगीआर अंग, बार उपांग, एक नंदी, एक अनुयोग द्वार, एक दश वैकालिक, उत्तराध्ययन, निसीथ, बृहत्कल्प, व्यवहार, दशाश्रुतस्कंध, अने आवश्यक ए बत्रीश. तेमांनीज साख देखाडशे. इति.

श्रीअनुयोगदुवारे भाष्या ॥ चारनिक्षेपा सार ॥ चार सत्य
दश सत्या भाष्या ॥ ठाणांगे निरधाररे ॥ जिनजी ॥ तु० ॥ २ ॥

अर्थः—श्रीअनुयोगद्वारने विषे न्नाष्याके० कह्याछे,चार निक्षेपा सारके०प्रधानपणे,एटले वधता निक्षेपा न करी शके; तोपण चारनीतो प्रधानताछे. अवश्य करवा,एवुं देखाड्वा सारु पदछे. यतः जछय जं जाणिज्जा निक्खेवं निक्खिवे निरवसेसं ॥ जछविय नजाणिज्जा चउक्कयं निक्खिवे तछ ॥१॥ इति अनुयोग द्वारे॥ अर्थः—अधिका निक्षेपा न जाणिए; तोपण चार निक्षेपा सर्व ठामे करवा. वली चार प्रकारनी सत्यन्नाषा चोथे ठाणे तथा दश प्रकारनी सत्यन्नाषा दशमे ठाणे; ठाणांगे निरधारके० श्रीठाणांग सूत्रनेविषे निश्चयपणे कहीछे. यतः ॥ चउव्विहे सच्चे पन्नत्ते नामसच्चे ठवणसच्चे दव्वसच्चे न्नावसच्चे ॥ ए चोथे ठाणे तथा दसविहे सच्चे पन्नते तं जहा ॥ जणवय, सम्मय, ठवणा, नामे, रूवे, पडुच्चसच्चेय, ववहार, न्नाव, जोए, दसमे उवम्म, सच्चेय ॥ इति ठाणांगमध्ये दशमे ठाणे छे. एनो अर्थः—कोंकणदेश प्रमुखनेविषे पयने पिच्च कहेछे; पाणीने उदक कहेछे, इत्यादिक जनपद सत्य कहीए १. कुमुद कुवलयादिक पण पंकथी उपजेछे; पण पंकज ते अरविंदनेज सम्मत छे. ए सम्मतसत्य २. तथा लेप्यादिकनेविषे अरिहंत प्रतिमा, एककादिक अंकविन्यास. कार्षापणादिकनेविषे मुद्राविन्यासादिक;

त सर्व थापनासत्य ३. तथा कुलनी वृद्धि न करतो होय, तोपण कुलवर्द्धन नाम होय ते नामसत्य ४. व्रतना गुण न होय तो लिंगमात्रे पण व्रती कहीए ते रूपसत्य ५. तथा अनामिकांगुली, कनिष्टाने आश्रीने दीर्घ कहीए अने मध्यमाश्रीने ह्रस्व कहीए, ए प्रतीतसत्य ६. पर्वत उपर तृणादिक बलता छतां पर्वत बलेछे, पाणी झमेछे तोपण कहिशुं के घमो झमेछे, अने पेट छतां पण कन्याने अनुदरा कहेछे, इत्यादिक सर्व व्यवहारसत्य छे ७. वर्णादिक जे ज्ञाव ते ज्ञावसत्य. यथा बगलां उजलां छे. यद्यपि बगलांमां पांचे वर्णछे; तोपण शुक्लवर्ण उत्कटछे माटे उजलां बगलां एम कहेछे. एमज ज्रमरो कालो; इत्यादिक सर्व ज्ञावसत्य जाणवुं ७. तथा दंमने जोगे जे दंमी कहीए. इत्यादिक योगसत्य कहीए ए. अने समुद्रसरखुं तलावछे इत्यादिक उपमासत्य १०. ए दश सत्यमां स्थापना सत्य आव्युं, तथा पूर्वोक्त चार सत्यमां पण स्थापना सत्य आव्युं; तेमाटे स्थापना ते सत्यछे; एम श्री ठाणांगनी साखे देखाम्युं. ए गाथा पन्नवणा सूत्रे ज्ञाषा पदमां पण छे. इति द्वितीय गाथार्थ. ॥ २ ॥

ए तो सामान्य प्रकारे थापना पण साची छे, एम कह्युं. हवे कहेछे जे वीतराग तो चारे निक्षेपे साचाछे. ते देखाडेछे.

जास ध्यान क्रियामांहि आवे ॥ तेह सत्य करी जाणुं ॥ श्री
आवश्यकसूत्र प्रमाणे ॥ विगते तेह वखाणुंरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ ३ ॥

अर्थः—जास ध्यानके० जे वीतरागनुं ध्यान, किरियामां आवे के० क्रिया जे आवश्यकनी क्रिया तेमां आवे, ते सत्य करी जाणुंके० साचुं करी मानुं. जे माटे आवश्यकनी करणी ते चारित्रियानी छे; माटे ते जे क्रियामां बोले ते साचुंज बोले तो चारित्र रहे, अन्यथा चारित्र विराधे. भाषासत्य ते साचुं बोलतां थायछे ते विचारी जोजो. हवे श्री आवश्यकसूत्रप्रमाणे विगतेके० भिन्न भिन्न पणे, तेहके० ते नामादिक सत्य वखाणुंछुं. इति तृतीय गाथार्थ ॥ ३ ॥

चोवीशत्थयमांहि निक्षेपा ॥ नाम द्रव्य दोय भावुं ॥ काउ
सग्गआलावे ठवणा ॥ भाव ते सघले लावुंरे ॥ जिनजी ॥ तु० ॥ ४ ॥

अर्थः—चोवीशब्बयके० चोवीश जिननी स्तवना एटले लोगस्सउज्जोअगरे ए पाठ उच्चारतां ऋषन्नादिक चोवीश नाम प्रगटपणे कहेछे ते नाम निक्षेपो जाणवो. तथा द्रव्यनिक्षेपो जेअइआ सिद्धा ए गाथामां छे; पण ए गाथा, कुमति माने नही; तेने चोवीशब्बामांहेज देखाडेछे. नामद्रव्य के० नामनिक्षेपो अने द्रव्यनिक्षेपो. दोय भावुंके० ए बंने निक्षेपा भावुंछुं. ते द्रव्यनिक्षेपो एम जे ऋषन्नादिक तीर्थंकरने वारे जे प्रभु विचरता ते न्नावतीर्थंकर जाणवा, पण बीजा त्रेवीश प्रभु रह्या, ते चोवीशब्बामां द्रव्यनिक्षेपे वंदाणा. यतः भूतस्य न्नाविनो वा न्नावस्य हि कारण यल्लोके । तत्द्रव्यं तत्वज्ञैः सचेतना चेतना कथितं ? इतिवचनात् ॥ तथा वली हमणां जे चोवीशब्बो कहेछे, तेने अरिहंतेकित्तइस्सं अथवा तिब्बयरामेपसीयंतु इत्यादिक पाठ कहेतां मृषावाद लागेछे; जे माटे ह-मणां तो चोवीशे भावनिक्षेपे सिद्धछे; ते माटे पूर्व न्नावनो उपचार लेइ द्रव्यनिक्षेपे वांदतांज सत्य थाय ते विचारी जोजो, एटले चोवीसब्बामांहे नाम अने द्रव्य ए बे निक्षेपा फलाव्या. हवे थापनानिक्षेपो कहेछे. काउसग्ग आलावेके० काउसग्गकरवानो आलावो जे अरिहंतचेईआणं

करेमिकाउस्सग्गं वंदणवत्तिआए पूअणवत्तिआए ॥ इत्यादिक पाठ उच्चारतां ठवणाके० थापनानिक्षेपो भावुंछुं. अर्थ–अरिहंतनी प्रतिमाने वंदन पूजनथी जे फल होय, ते फलने अर्थे काउसग्ग के० काउसग्ग करुंछुं. अहीयां ढुंढीआ एम कहेछे जे अमे ए आलावो मानता नथी. तेनो उत्तर जे, आवश्यक सूत्रमांनो आलावो खम्डित थाय, तो पांचमुं काउसग्ग नामे आवश्यक केम थाय? तथा आवश्यकसूत्र आज छे, तेमां ए पाठ छे, ते केम उलवाय? अने जे उलवे तेने मांथे आज्ञाभंगरूप वज्रदंमनो घात पडे. तथा आ स्तवनने अनुमानें जाणीए छीए, जे पूर्वे ढुंढीआ आ आलावो मानता दीसेछे, पण हमणांज ना कहेछे; बाकी जो पूर्वे न मानता होय तो तेनो साख ए स्तवनमांज केम होय? इतिभाव. एम त्रीजा निक्षेपानुं ध्यान क्रियामांहे आव्युं अने भाव ते सघले लावुंके० भावनिक्षेपो तीर्थंकरनो, जे केवल ज्ञानादि गुणरूप, ते तो ध्यान द्वाराए सर्वत्र क्रियासमाप्ति यावत् हृदयमांहे लावुंछुं. इति चतुर्थ गाथार्थ ॥ ४ ॥

एवं चार निक्षेपा आवश्यक क्रियामांहे देखाम्या. हवे केटलाएक ढुंढीआ एम कहेछे जे

" अमे आवश्यक सूत्र मानीए छीए पण ते आ तमे कहो छो ते आवश्यक छे नही. " तेने उत्तर देछेजे; "तमोने कोणे कह्युंके ते आवश्यक नही ? ते विषेनो तो केवलीविना निरधार थाय नही." त्यारे ढुंढीआउ कहेके, " तमने कोणे कह्युं जे आवश्यक तेनुं तेजछे ? " तेनो उत्तर जे " अमे तो आगम प्रमाणे मान्युं. " तेज आगली गाथाए देखाडेछे.

पुस्तकलिखित सकल जिम आगम ॥ तिम आवश्यक एह ॥
भगवई नंदी साखे सम्मत ॥ तेहमां नहीं संदेहरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ ५ ॥

अर्थः—पुस्तकलिखित जेम समस्त आगमक० सिद्धांतछे; तेम ए आवश्यक पण पुस्तकलिखितछे; तथा भगवई साखेके० श्रीभगवतीसूत्रमांहे आवश्यकनी भलामणछे. यथा जहा आवस्सए इति तथा वली नंदीसाखेके० नंदीसूत्रमध्ये पण सर्व सूत्रनां नाम कह्यां, त्यां अकालिआ सूत्रमां आवश्यकनुं नाम प्रगटपणे कह्युंछे; तेमाटे अमे मानीए छीए; तेम अवश्य तमारे पण मानवुं पडशे. नहीं मानो तो भगवती तथा नंदी ए बे सूत्र विराधशो. ते माटे सम्मतके० ए बे सूत्रनी साखे

मानवा योग्य छे, तेमां कांइपण संदेह नथी; इति गाथार्थ ॥ ५ ॥ हवे ढुंढक कहेछे के "आवश्यक सूत्रतो घरघरनुं जुदुं; एक नथी" तेने शिक्षा कहेछे.

सूत्र आवश्यक जे घरघरनुं ॥ कहेशे ते अज्ञानी ॥ पुस्तक
अरथ परंपर आव्युं ॥ माने तेहज ज्ञानीरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ ६ ॥

अर्थः—सूत्र आवश्यक जे घरघरनुं भिन्न भिन्न छे, एम जे कहेशे तेतो अज्ञानी अथवा मूर्ख जाणवा. शामाटे मूर्ख ? ते कहेछे. पुस्तकके० पानामां लख्युं छे ते ना केम कहेवाय ? जेमाटे श्री अनुयोगद्वार मध्ये कह्युं छे के ॥ नोआगमउ दवावस्सयं जंपत्तयपोछयलिहियं ॥ इति ॥ तथा अर्थ पण छ आवश्यकरूप चाल्यो आवेछे. एमां त्रण प्रकारना आगम देखाड्यां; यतः ॥ सुत्तागमे, अछागमे तदुभयागमे ॥ इति ॥ तथा परंपर आव्युंके० परंपराए चाल्युं आव्युंछे, ते पण मानवुं. एमां पण त्रण प्रकारनां आगम देखाड्यांछे. यतः अत्तागमे. अनंतरागमे, परंपरागमे इति ॥ तथी जे आवश्यक न माने तेणे एटला आलावा दूहव्या; माटे तेने मूर्ख कहीए. ते माटे माने तेहज ज्ञानीके० जे ए

रात माने तेज ज्ञानी पुरुषछे, एम कहीए. इति षष्टी गाथार्थ ॥ ६ ॥

वली जे एकलो जावनिक्षेपो वांदवा योग्य मानेछे, तेने स्थापना तथा द्रव्य निक्षेपो वांदवा योग्य छे एम बतावेछे.

बंजीलिपी श्रीगणधरदेवे ॥ प्रणमी जगवई आदे ॥ ज्ञानतणी
ते ठवणा अथवा ॥ द्रव्यश्रुत अविवादेरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ ७ ॥

अर्थः—जगवइ आदेके० श्री जगवतीसूत्रने धुरे श्री गणधरदेवेके० सुधर्मास्वामिए बंजीलिपी के० ब्राह्मीलिपीने प्रणमीके० प्रणाम कर्यो छे. नमोबंजीएलिविए ए सूत्रे करीने अने ब्राह्मीलिपीके० अक्षरविन्यास कहीए. ए अर्थ आगली गाथाए स्पष्ट थशे. ते अक्षरविन्यास तो ज्ञाननी स्थापना छे. यतः अनुयोग द्वारे ॥ आवस्सयत्ति ठवणाठविज्जोइ. तथा वली सद्भावठवणा असद्भावठवणा ए बे जेद पण अनुयोग द्वारमध्येज कह्याछे. तेमाटे तेके० ते ब्राह्मीलिपि ज्ञानतणी ठवणा के० ज्ञाननी थापना जाणवी. अथवाके० पक्षांतरे जो थापना न गणीए अने ग्रंथरूप ब्राह्मीलिपि लेइए तो द्रव्यश्रुत कहेतां

द्रव्यनिक्षेपे द्रव्यश्रुत कहिये. अविवादे के० विवादरहितपणे एटले एमां कोइ ऊघडो नथी. यतः दव्वसुअं जं पत्तय पोथ्थय लिहियं ॥ इत्यादि अनुयोगद्वार वचनथी जाणवुं. एटले ए भाव जे, नमोबंभीए लिवीए ॥ ए सूत्रप्रमाणे ज्ञाननो थापनानिक्षेपो, अथवा द्रव्यनिक्षेपो साधुने वांदवायोग्य छे तो श्रीतीर्थंकर देवना स्थापना तथा द्रव्य ए बे निक्षेपा वांदवायोग्य केम न थाय ? इति भावार्थ ॥ इति सप्तम गाथार्थ. ॥ ७ ॥

आ ठेकाणे कोइ ब्राह्मीलिपिनो अर्थ मरडे छे; तेने शिखामणदीए छे.

भेद अढारज बंभीलिपिना ॥ समवायांगे दीठा. शुद्ध अरथ
मरडी भव बहुला ॥ भमशे कुमति धीठा रे ॥ जि० ॥ तु० ॥ ८ ॥

अर्थः—भेद अढारज बंभीलिपिनाके० ब्राह्मीलिपिना अढार भेद. श्रीसमवायांग सूत्रमां दीठा के० देखाड्याछे. यथा ॥ बंभीएणं लिविए अढार विहे लिविविहाणे पन्नत्ते इत्यादि. ब्राह्मीलिपि अढार प्रकारनीछे. ते ब्राह्मीलिपि ते अक्षरन्यासरूप कहेछे. ते ब्राह्मीलिपिने पंचमांगने धुरे श्रीगणधर देव प्रणम्या, ते वांको अर्थ केम थाय ? तेमाटे ए शुद्ध अर्थ मरडीने कुमतिके० कुबुद्धिना

धणी धीठाके० वांको अर्थ करवाने धैर्यवंत, गणधर तथा तीर्थंकरनी पण बीक नहीं धरतां, जव-बहुला जमशेके० घणो संसार रऊलशे. ते माटे तमे संसार दीर्घताथी शुं नथी बीहीता ? इति जावार्थ. इतिअष्टम गाथार्थ ॥ ८ ॥

हवे पूर्वे कह्युं जे कुमतिउ अर्थ मरडे छे, ते शुं मरडे छे ? ते कहे छे.

बंजीलिपि जो तेहनो करता ॥ तो लेखक पण आवे ॥ गुरुआणा

विण अरथ करे जे ॥ तेहनो बोल न जावेरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ ए ॥

अर्थः—बंजीलिपिके० ब्राह्मीलिपि तेना करनारा ऋषज परमात्मा, तेने गणधर नम्या. जे माटे ब्राह्मीलिपि श्रीरुषजदेवजीए बतावी ते माटे एम आशंका परनी करीने उत्तर देछे. बंजीलिपिके० पालाने दृष्टांते ब्राह्मीलिपिना कर्ता श्री रुषजदेव लेइए. अहींयां ए जाव जे. सूत्रधारने, पालो घमवा काष्टलेवा जतो देखी कोइके पूछयुं के क्यां जशो ? तेवारे अशुद्धनैगमनयनी अपेक्षाए सुतार बोल्यो जे पालो लेवा जइशुं. तेम अहींयां पण रुषजदेवजीनो अर्थ करे छे. इतिजाव. तेहने उत्तर—तो लेखकपण आवेके० तो लहिउ—पुस्तकनो लखनारो पण आवशे इहां ए जाव जे नैग-

मनये रुषभदेव लीधा पण अशुद्धनैगमनी अपेक्षा छे, ते थकी छुंकमो ते शुद्धनैगम कहीए. तेम इहां छुंकमो तो ब्राह्मीलिपिनो कर्ता लहिउं ठरे; जेम कोरीने अने ठोलीने चोकलो कर्यो एवो जे पालो तेने पालो कहे, ते शुद्धनैगम कहेवाय. तेम अहीयां पण जाणवुं. ए नयनी अपेक्षाए छुंकडो ते शुद्ध अने वेगलो ते अशुद्ध इतिभावः तेवारे लहिउं वांदवायोग्य तमारे थयो १ तथा वली केहेशो के ब्राह्मीनो आदि कर्ता लेइशुं, तो ते मिथ्या छे; जे माटे ए बंभीलिविए ए पदनो अर्थ नहिं, ए तो उपचार करीने अर्थ खेंची लेइए तेवारे आवे; ते तो निःप्रयोजन उपचार करीए तो सूत्र दोष थाय. २ तथा वली नमोबंभोएलिविए ए पद भ्रांतिनुं करणहार कर्युं. तेवारे नमोसिप्पसयस्स एवुं पण भ्रांतिरहित पद थाय, ते कां न कर्युं ? जे समवायांगसूत्र अढारलिपिनुं ते साथे विरोध पडेज नहीं. ३ तथा वली नमो अरिहंताणं ए पदमां शुं रुषभदेव आव्या नहीं ? जे वली बंभोएलिविए ए पद कहीने अलगा देखाड्या. ४ तथा वली बंभीनो कर्ता लो लिविए ए पद कहेवानुं शुं काम ? तथा एम कहेशो के " ब्राह्मीलिपिनी क्रिया एमणेज बतावी ते क्रियागुणे वांदवा योग्य " तेनो उत्तर के, रुषभदेव वांद्या तेवारे ब्राह्मीलिपि तो पहेलां वांदीज. जे माटे क्रियानो

कर्तावंद्य तो क्रिया वंद्यजथइ. इत्यादि घणा उत्तर छे माटे गुरु आणाविणके० गुरु जे परमगुरु श्री तीर्थंकर, तेनी आज्ञाविना जे अर्थ करे के० खोटो अर्थ करे तेनो बोल आज्ञाबाह्यपणा माटे न भावे के० भावतो नथी. इति भावः अथवा गुरु के० शुद्ध परंपराए आव्या जे गुरु तेनी आणा. इति. हवे ब्राह्मीलिपि द्रव्यश्रुत छे, माटे वंदना करवायोग्य एवुं कह्युं. ते उपर दृष्टांत बतावेछे.

जिनवाणी पण द्रव्यश्रुत छे ॥ नंदीसूत्रने लेखे ॥ जिम ते तिम
बंभीलिपि नमिये ॥ भाव ते द्रव्य विशेषेरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ १० ॥

अर्थः—जेम जिनवाणी पण नंदीसूत्रने लेखे द्रव्यश्रुत छे. ते के० तेने जेम नमीए छैए तेम बंभीलिपिके० ब्राह्मीलिपिने पण नमीए " इति पदत्रय अक्षरार्थ " भावार्थ तो ए छे जे श्रीभगवतीने धुरे 'नमो सुअदेवयाए' ए सूत्रे जिनवाणीने गणधरे नमस्कार कर्यो. अने जिनवाणी तो, नंदीसूत्रमां द्रव्यश्रुत कही बोलावी छे. तथा च तत्पाठ ॥ केवलनाणेणत्थे णाउं जे तत्थ पण्णवणजोग्गे ते भासइ तित्थयरो वइजोगसुअं हवइ सेसं ॥ १ ॥ अर्थः—केवलज्ञानेकरी अर्थ जे पदार्थो तेने जाणीने जे ज्यां प्रज्ञापना योग्य प्ररूपवा योग्य ते त्यां तीर्थंकरो भाषे एटले जे अभिलाप्य होय

ते बोले, अने अनभिलाप्य होय ते जाणेछे; पण वचन गोचर न आवे तेथी अनभिलाप्य वचने कहेवातो नथी ते परमात्मानुं वचनयोग शेषश्रुत थाय एटले द्रव्य श्रुत थाय. इति. एटले ए भावार्थ; तीर्थंकरनो वचनयोग ते शेषश्रुतके० द्रव्यश्रुत जाणवो एवो अर्थ छे. एवुं जाणी द्रव्यश्रुत जिनवाणी वंदीएतो द्रव्यश्रुत बंभीलिपि केम न वांदीए ? ए बेमां फेर नथी, तेनो हेतु कहेछे. भावके० आपणोभाव ते द्रव्यविशेष के० द्रव्यनो विशेष करे. इति अक्षरार्थ. भावार्थ तो ए छे के, द्रव्यपणे तो सर्वं वस्तु सरखी छे, जेम ब्राह्मीलिपि अक्षररूपे द्रव्यछे; तेम जिनवाणी छे ते भाषा-वर्गणाना पुद्गलरूप द्रव्यछे. ए बेमां तो कांइ विशेष नथी. पण आपणा ज्ञानादिक भावना साधनपणे प्रणम्याथकी ते द्रव्यविशेष पाम्यो कहीये. ते माटे ए वांदवायोग्य छे एम सद्दहवुं. इतिदशमगाथार्थ ॥ १० ॥

कोइ कहेशेके अजीवरूप थापनाथी आपणने शो गुण थाय ? तेने कहीए छैए.

जेम अजीव संयमनुं साधन ॥ ज्ञानादिकनुं तेम ॥ शुद्धभाव
आरोपे विधिसुं ॥ तेहने सघले खेमरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ ११ ॥

अर्थः—जेम अजीव संयमनुं साधनके० जेम वस्त्रपात्रादिक अजीवछे; पण ते संयम के० चा-
रित्रनां साधन छे. एथी चारित्र सधाय छे. ज्ञानादिकनुं तेम के० तेमज थापना जे ब्राह्मीलिपि, तथा
जिनप्रतिमा प्रमुख ज्ञाननो तथा दर्शनशुद्धि प्रमुखनो हेतु थाय; ते माटे शुद्धभाव आरोपे विधि-
सुंके० विधिपूर्वक पोतानो जे शुभाध्यवसाय, तेनुं आरोपण सामी वस्तुनेविषे करे; तेहनेके० ते
प्राणीने सघले खेमके० सर्व ठेकाणे मंगलीक छे. इतिभाव. इतिगाथार्थ ॥ ११ ॥

ते उपर सूत्र लखीए छैयेः—तं महाफलं खलु अरहंताणं भगवंताणं नामगोयम विसवणया-
ए ॥ अहींयां ए आलावे नामनिक्षेप ते महाफलदायक कह्यो. तथा ॥ धंनाणं ते गामागर नगर
खेड कवड मंडब दोण मुह पट्टण समसन्निवेसा जछ अरिहंता भगवंता विहरंति ॥ ए आलावा-
मां ग्रामादिकने धन्य कह्यां. तं पण श्री अरिहंतनोज प्रशंसा थइ. तथा वली श्रीश्रमणसूत्र प्रमुख
घणां सूत्रोमां तेत्रीश आशातना मध्ये गुरुसंबंधी पाटी पीठ संथारे पग संघटतां आशातना लागे,
ए सर्व वस्तुउ अजीवछे, तोपण पोताने विशेषे आराधवा योग्य कह्याछे; तेतो तुं पण मानेछे; तो
पछी जिनप्रतिमा ब्राह्मीलिपि प्रमुख अजीव केम नथी मानतो ? तथा वली श्री अंतगडदशांगमां

सुलसाना अधिकारे हरिणगमेषीनी प्रतिमा आराधने ते हरिणगमेषी आराध्य हतो; तेथी ते हरिणगमेषी संतुष्ट थयो; तेम वीतरागनी प्रतिमा आराधने वीतराग आराध्य केम न थाय ? थायज. अहींयां कोइ कहेशे के "जेम हरिणगमेषी संतुष्ट थयो तेम श्रीवीतराग पण ए दृष्टांते तो संतुष्ट थया जोइशे." तेनो उत्तर जे दृष्टांत होय ते तो एक देशे होय; ते माटे अहींयां आराध्यरूप देश लीधो छे. एटले ए भाव जे वीतराग छे माटे कांइ संतुष्ट न थाय पण आराध्य तो थायज एवुं सम्यक्दृष्टिए विचारवुं. वलि भावजिन पण आराध्य फल देछे. तेमां पण बे वात छे. जे भावजिनने देखेछे ते पण पुद्गलपिंड आकार रूप देखेछे; ते तो थापना छे, ए पण उंडो आलोच करी विचारजो. बीजुं भाव जिन छता होय त्यां पण पोतानो भाव निर्मल होय तो फल आपे. जो पोताना भावविना फल आपे तो अभव्य अने दुरभव्यनेज फल आपवुं जोइए, ते माटे निजभाव तेज प्रमाण छे. तेम थापना जिनने विषे पण जाणवुं.

अहीयां पोतानो भाव प्रमाण कह्यो; तेमां कोइकने आशंका उपजे के. "सामी वस्तु जेवी होय तेवी हो पण पोतानो भावज प्रमाण छे" तेने कहे छे के एम नहीं; ते उपर गाथा कहेछे.

शुद्धभाव जेहनो छे तेहना ॥ चार निक्षेपा साच ॥ जेहमां भाव
अशुद्ध छे तेहना ॥ एक काचे सवि काच रे ॥ जि० ॥ तु० ॥ १२ ॥

अर्थः—शुद्धभाव जेहनो छे के० जे वस्तुनो भावनिक्षेपो शुद्ध छे, तेहना चारे निक्षेपा साचा छे. गौतमादिकनी परे एटले ए भाव जे, गौतमजीनो भावनिक्षेपो आराध्य साचोछे; तो नामादिक पण गौतमनां आराध्यछे. परम मंगलीकभूत छे. तथा जेमां भाव अशुद्ध के० जे वस्तुनो भावनिक्षेपो अशुद्ध छे; तेहने के० ते वस्तुने, एक काचे सवि काच के० एक भावनिक्षेप काचे करीने चार निक्षेपा काचा जाणवा. अंगारमर्दकाचार्यनी परे जेम तेहनो भाव अशुद्धछे; तो तेनां नामादिक पण परम पापरूप छे; माटे आराध्य नही. तथी भाव तेहज सत्यछे. माटे पापी जीवनो अजीवस्थापना पण आराध्य नहीं. इति भाव. इति गाथार्थ ॥ १२ ॥

हवे व्यतिरेक दृष्टांते साध्य साधे छे.

दश वैकालिके दूषण दाख्यूं ॥ नारीचित्रने ठामे ॥ तो केम जिन
प्रतिमा देखीने ॥ गुण नवि होय परिणामेरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ १३ ॥

अर्थः—जेम दशवैकालिकसूत्रनेविषे नारीचित्रने ठामे के० स्त्रीनुं रूप चितर्युं होय, आलेख्युं होय, तेने ठेकाणे जोतां एटलुं पद अर्थगम्यथी लेवुं. दूषण दाख्युं के० कंदर्पविकार उपजे एह दोष देखाड्यो छे. यतः ॥ चित्त भित्तं न णिज्झाए नारी वासु अलंकियं, भक्करं पिव दट्ठूणं दिठिं पडिसमाहरे ॥ १ ॥ ए गाथानो अर्थ एके चित्रामणनी भितिप्रत्ये न णिज्झाए के० न जोइए. तेने विषे नारिके० स्त्री प्रतिते अलंकृत होय माटे एवी प्रत्ये न जोवुं. विकार उपजवानो हेतु छे माटे. भक्करं के० सूर्य सामु जोइने, जेम दिठ के० दृष्टि संहरी लेइए. तेनी परेज चित्रामण देखीने दृष्टि संहरी लेवी. इति भाव. इति दशवैकालिके दृष्टांते जिनप्रतिमा देखीने परिणामे के० पोताने भावे केम गुण न होय ? एटले स्त्रीनुं रूप देखी दोष कह्यो; तो जिनप्रतिमा देखीने गुण केम न थाय ? थायज. इति भाव ॥ १३ ॥

ए तो सामान्यपणे स्थापनानिक्षेपो वंद्य देखाडयो. हवे जिनप्रतिमा कोणे वांदी ? ते देखाडे छे

रुचकद्वीपे एक डगले जातां ॥ पडिमा नमिय आणंदे ॥ आवतां
एक डगले नंदीसरे ॥ बीजे इहां जिन वंदे रे ॥ जि० ॥ तु० ॥ १४ ॥

अर्थः–" अहींयां जंघाचारण मुनिनो अधिकार छे. आगली गाथामां जंघाचारण एहवुं पदछे" ते जंघाचरण मुनि रुचक द्वीपे के० रुचक नामा तेरमो द्वीप, मतांतरे एकवीशमो द्वीप, तेहनेविषे एक डगले जातां के० एकज डग भरी उत्पत्या ते त्यां उतर्या, उतरीने पडिमा नमियके० जिन प्रतिमा, तेने आनंदे के० हर्षे नमीने, आवतांके० पाछा वलतां, एक डगले नंदीसर के० एकडगले नंदीसरनामा आठमो द्वीप, त्यां उतरे; त्यां उतरी विसामो लइ त्यां जिनप्रतिमा वांदे, बीजे के० बीजे डगले अहींयां आवे. अहींयां जिनप्रतिमा वांदे. ए अहींयांना जिन ते अशाश्वती प्रतिमा वांदे; एम जणाव्युं. इति चतुर्दश गाथार्थ ॥ १४ ॥

त्रिछी गतिए भगवई भाखी ॥ जंघाचारणकेरी ॥ पंडगवन
नंदन इहां पडिमा ॥ ऊर्ध्व नमे घणेरीरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ १५ ॥

अर्थः--त्रीछी गतिए भगवई भाषी के० श्रीभगवतीसूत्रनेविषे ए तीछिंगति कही. एकवार भगवतीनुं नाम दीधुं, एटले जंघाचारण तथा विद्याचारणनो अधिकार सघलो भगवतीसुत्रमां छे; एम समजवुं. जंघाचारण केरी के० जंघाचारणनी तीरछी गति कही. हवे ऊर्ध्वलोकनो वात कहेछे. एकडगले

उंचा मेरुपर्वतने माथे पंडक वने के० पांडुक वनने विषे जाय, त्यां चैत्यवांदे; त्यांथी पाछा वलतां एक डगले नंदन के० नंदनवन, संभूतलापृथ्वीथी पांचशें योजन उंचु छे; त्यां आवे. त्यांनां चैत्य वांदे त्यांथकी बीजे डगले इहां पडिमाके० अहींयां धरती उपरे अशाश्वतीप्रतिमाने वांदे. एम ऊर्ध्व नमे घणेरी के० ऊर्ध्वलोके घणी प्रतिमा वांदे, इति पंचदश गाथार्थ ॥ १५ ॥

हवे विद्याचारणमुनिनो संबंध कहेछे.

विद्याचारण ते एक डगले ॥ मानुषोत्तरे जाय ॥ बीजे नंदीस
रे जिनप्रतिमा ॥ प्रणमी प्रमुदित थायरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ १६ ॥

अर्थः—विद्याचारणमुनि ते प्रथम एके डगले मानुषोत्तरे जाय के० अढी द्वीपनी मर्यादा करीने रह्यो; एवो जे मानुष्योत्तरपर्वत, ते पर्वते जाय; त्यांनां चैत्य वांदे. त्यांथी बीजे के० बीजे डगले नंदीश्वर द्वीपे जाय. त्यां जिनप्रतिमाप्रत्ये प्रणमीके० प्रणाम करीने प्रमुदित थयि, एटले हर्षवंत थाय, इति गाथार्थ ॥ १६ ॥

तिहांथी पडिमा वंदण कारण ॥ एक डगले इहां आवे ॥ ऊर्ध्व

पणे जातां बे डगले ॥ आवतां एक स्वन्नावेरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ १७ ॥

अर्थः—तिहांथी के० ते नंदीसर द्वीपथी, पडिमावंदण कारण के० प्रतिमा वंदणने हेतुए, एक डगले इहां आवे के० एक उत्पाते अहींयां आवे. आवीने अहींयांनां चैत्य वांदे, ए तीर्छा लोकनो वात कही, हवे ऊर्ध्वलोकनी वात कहेछे, ऊर्ध्वलोके पण जातां बे डगलां अने आवतां एक डगलुं, एटले ए न्नाव जे, जातां एक डगले नंदनवने जइने चैत्य वांदे. अने बीजे डगले पांडुकवने जइने चैत्यवांदे. त्यांथी एक डगले अहीयां आवी अहींयांनी प्रतिमावांदे. स्वन्नावके० ए गतिना ए स्वभाव छे. वचमां बीजा विसामा करी शकाए नहीं. इति गाथार्थ ॥ १७ ॥

हवे पूर्वे " न्नगवती सुत्रमां ए पाठ छे, " एवुं तो कह्युं हतुं, पण कीए ठामे छे ? ते कहेछे.

शतकवीशमे नवम उद्देशे ॥ प्रतिमा मुनिवर वंदी ॥ इम देखीजे
अवला न्नांजे ॥ तस मति कुमति फंदीरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ १८ ॥

अर्थः—शतक वीशमे नवम उद्देशे के० शतक वीशमुं अने उद्देशो नवमो, तेमां प्रतिमा मुनीवर वंदी के० मुनिराजे प्रतिमा ए रीते वांदी छे. इम देखी के० एवो पाठ देखीने, जे अवला

भांजे के० जे प्राणी अवला वांका जाय छे; तस मति के० तेउनी जे बुद्धि, ते कुमति फंदी के० भांजे के० जे प्राणी अवला वांका जाय छे; तस मति के० तेउनी जे बुद्धि, ते कुमति फंदी के०
कुगुरुनी भोलवी थकी कुमतमां फंदाइ रहे छे. एटले जो मिथ्यात्वने जोरे कुमति फंदमां पड्या
छे, तो एवा प्रगट पाठ देखीने पण अवला भांजे छे, कुमतिनी जालमां गुंथाय छे. इति भाव ॥
इति गाथार्थ ॥ १८ ॥

हवे ते पाठ लखे छे. कइविहाणं भंते चारणा पन्नता गो० दुविहा चारणा पन्नत्ता " तंजहा विज्जाचारणा य जंघाचारणा य से केणठेणं भंते एवं वुच्चइ विज्जाचारणा गो० छठंछठेणं अणिक्खित्तेणं तवोकम्मेणं विज्जाए उत्तरगुणलद्धिं खममाणस्स विज्जाचारणलद्धि नाम लद्धि समुप्पज्जइ से तेणठेणं जाव विज्जाचारणा विज्जाचारणस्सणं भंते कहंसीहागई कहंसीहे गइविसए पन्नत्ता, गो० अयण्णं जंबुद्दीवे दीवे जाव किंचि विससाहिए परिक्खेवेणं महिड्ढिए जाव महासोक्खे जाव इणामेव तिकट्टु जंबुद्दीवं दीवं तिहिं अच्छरानिवाएहिं तिरकुत्तो अणुपरियट्टित्ताणं हव्व मागछिज्जा विज्जाचारणस्सणं गो० तहासीहागइ तहासीहे गइ विसए पन्नता. विज्जाचारणस्सणं भंते तिरियं केवइए गइविसए पन्नत्ता गो० सेणं एगेणं उप्पाएणं माणुसोत्तरे पव्वए समोसरणं करइ माणु-

सोत्तर तहिं चेइआइं वंदइ वंदइत्ता बीएणं उप्पाएणं नंदीसरवरदीवे समोसरणं करेइ करेइत्ता तहिं चेइआइं वंदइ वंदइत्ता तउ पडिनियत्तइत्ता इहमागच्छइ गच्छइत्ता इहं चेइआइं वंदइ विज्जाचारणस्सणं गो० उर्द्धं एवइए गतिविसए पन्नत्ता सेणं तस्स ठाणस्स अणालोइय पडिक्कंते कालं करेइ नत्थि तस्स आराहणा सेणं तस्स ठाणस्स आलोइअ पडिक्कंते कालं करेइ अत्थि तस्स आराहणा से केणट्ठेणं भंते एवं वुच्चइ जंघाचारणे गो० तस्सणं अट्ठमं अट्ठमेणं अणिखित्तेणं तवोकम्मेणं अप्पाणं भावेमाणस्स जंघाचारणलद्धी नामं लद्धी समुप्पज्जइ से तेणट्ठेणं एवं वुच्चइ जंघाचारणे जंघाचारणस्सणं भंते कहंसीहागइ कहंसीहे गइविसए पन्नता गो० अयणं जंबुद्दीवे दीवे जहेव विज्जाचारणस्स णवरंतिसत्तरकत्तो अणुपरियट्टित्ताणं हव्व मागच्छिज्जा जंघाचारणस्सणं गो० तहासीहागइ तहासीहे गइविसए पन्नत्ता; सेसंतंचेव जंघाचारणस्सणं भंते तिरियं केवइए गतिविसए पन्नत्ता गो० सेणं इतो एगेणं उप्पाएणं रुअगवरेदीवे समोसरणं करेइ करेइत्ता तहिं चेइआइं वंदइ वंदइत्ता तउ पडिनियत्तमाणे बीइएणं उप्पाएणं णंदीसरेदीवे समोसरणं करेइ तहिं चेइआइं वंदइ वंदइत्ता इहमागच्छइ इहं चेइयावंदई जंघाचारणस्सणं गो० तिरियं एवइए गति-

विसए पन्नत्ता गो० जंघाचारणस्सणं भंते उड्ढं केवइए गइ विसए पन्नत्ता गो० सेणं इतोएगेणं उप्पाएणं पंडगवणे समोसरणं करेइ करेइत्ता तहिं चेइयाइं वंदइ वंदइत्ता तओ पडिणियत्तमाणे बितिएणं उप्पाएणं नंदणवणे समोसरणं करेइ करेइत्ता तहिं चेइयाई वंदइ-वंदइत्ता इहमागछइ मागछइत्ता इहचेईयाइं वंदइ जंघाचारणस्सणं गो० उड्ढं एवइए गतिविसए पन्नत्ता० सेणं तस्स ठाणस्स अणालोइअ अप्पडिक्कंते कालं करेइ नछि तस्स आराहणा सेणं तस्स ठाणस्स आलोइअ पडिक्कंते कालं करेइ अछि तस्स आराहणा सेवं भंते सेवं भंते जाव विहरइ इति भगवती सूत्रे शतक वीशमे उद्देशे नवमे ए पाठ छे.

हवे कुमति नवनवा अभिप्राय लावी ए आलावानो अर्थ मरडे छे. ते प्रगट करी दूषवे छे, अहिंयां ढुंढक कहेछे जे " चैत्य शब्दे अमे जिनप्रतिमा नथी मानता अने एम करतां तमे चैत्य-शब्दे जिनप्रतिमा कहो छो तो कहो, पण ते वांदतां लाभ होततो सूत्रमां तस्सठाणस्स अणा-लोइअ इत्यादिक पाठे केम कह्युं जे ते स्थानकने अणआलोए, अण पडिकमे काल करेतो विरा-धक थाय ? " इति; तेनो उत्तर कहे छे जे.

आलोअणनुं ठाण कह्युं जे ॥ तेह प्रमाद गतिकेरो ॥ तीरं गते
जे जात्र विचाले ॥ रहे ते खेद घणेरोरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ १ए ॥

अर्थः—ते ठाणनुं आलोअण कह्युं के० ते स्थानक जे चैत्यवंदनामां प्रमाद स्थानक तेहनुं जे आलोववुं, तेज देखाडे ले. ते प्रमाद गतिकेरो के० प्रमादे गति करी तेनुं आलोववुं ले जे कारण माटे लब्धि उपजीवन ते प्रमाद गति ले. कोइ पूछे जे " ते ठाणनुं आलोअण कह्युं एहवो अन्वय क्यांथी कर्यो ? " तेने कहीए लैए जे ॥ तस्स ठाणस्स आलोअणालोइअ इत्यादिक सूत्रपाठथकी एवो अन्वय कर्यो. इति; तथा वली प्रमादस्थान बीजुं देखाडे ले. तीरंगति के० तीरना वेगनी पेरे उतावली गतिए जे चाल्या जाय ते जाताथका जात्रविचाले के० वचमां तीर्थयात्रा प्रमुख शाश्वतां देहेरांप्रमुख रहे के० रही जाए ले. ते खेद घणेरो के० घणो खेद चित्तमां उपजे ले. एटले तीरना वेगनी परे गयां ते आलोअणस्थानक कहीए. इति नाव. इति एकोनविंशतितम गाथार्थ ॥ १ए ॥

हवे आलावानो अर्थ. कइविहाणं के० केटला प्रकारना हे नगवन्. चारण मुनि कह्या ले ?

प्रभुजी कहे छे हे गौतम, बे प्रकारना चारणमुनि छे. तं जहा इत्यादिक ते कहे छे. एक विद्याचारण बीजा जंघाचारण. से केणठ्ठेणं के० शा कारणथी विद्याचारण ? प्रभुजी कहे छे. हे गोयम, छठ छठने अणिक्खित्तेणं के० अविश्रामपणे एटले निरंतर तप करतां विज्जाए के० विद्याए करी पूर्वगतश्रुत विशेषे करीने उत्तरगुणलद्धिं खममाणस्स के० पिंड विशुद्धादिकनेविषे तप तेहने खमता सहेता एटले तप करता. इतिभावः विद्याचारणलब्धि उपजे छे. से तेणठ्ठेणं के० ते कारणे विद्याचारण कहीए. हे स्वामिन्. विद्याचारणनी कहंसीहा गइ के० केवी शीघ्रगति छे ? कहंसीहे गइविसए के० शीघ्रगतिविषय केवो छे एटले गमनविना पण शीघ्रगति विषयुं केटलुं खेत्र छे ? इतिभावः प्रभुजी कहे छे. हे गोतम, अयएणंके० आ जंबुद्वीप लाख योजननो यावत् ३ १ ६ २ २ ७ योजन, ३ गाउ, १ २ ८ धनुष्य १३ अंगुल झाझेरां. एटलो परिक्खेवेणं के० परिधि छे. महर्द्धिक यावत् महासुखनो धणी देवता; त्यां अच्छराणिवाएहिं के० त्रणचपटी वगाडीए एटली वारमां तिखुत्तो के० त्रणवार जंबुद्वीप फरी आवे. विद्याचारणनी एवी शीघ्रगति छे. एवो शीघ्रगतिनो विषय छे. ए सामान्य प्रकारनी गति कही. हवे त्रीछीगतिविषय पूछेछे. विज्जाचारणस्सणं इत्यादिक सुगम छे, तिरियं

केवइ गइविसए के० त्रीजी गतिनो विषय केटलो छे? प्रभुजी कहे छे. हे गौतम, एगेणं उप्पाएणं के०एके डगले माणुसोत्तरे पव्वए के० मानुषोत्तर पर्वतने विषे समोसरणं के० समवतार करे, करीने तछचेइया-इं वंदइ के० त्यां चैत्य वांदे. बितीएणं उप्पाएणं के० बीजे डगले नंदीसरवरदीवे के० नंदीश्वर द्वीपने विषे समोसरणंकरेति के० समवतार करे. करीने तहि चेइआइ वंदइ के० त्यां चैत्यने वांदे. ततोप-ङिनियत्तइ के० त्यांथी पाछा निवर्ते. इहमागछइ के० अहींयां आवे. इह चेइआइं वंदइ के० अहींयांनां चैत्य वांदे, विज्जाचारणस्सणं गो० तिरियं एवइए गतिविसए के० हे गौतम विद्याचारणनो तीर्छिगति विषय एटलो छे. विद्याचारणस्स णं उड्ढं केवइए गइविसएपन्नत्ता के० ते विद्याचारणनो ऊर्ध्वगति विषय केटलो छे ? प्रभुजी कहे छे. हे गौतम सेणं के० ते, इतो के० अहींयांथी, एगेणं उप्पाएणं नंदणवणे समोसरणं करेति के० एके डगले नंदनवनने विषे समवसरण करे; करीने तहिं चेइआइ वंदइ के० त्यां चैत्य वांदे; बितीएणं उप्पाएणं के० बीजे डगले, पंडगवणे के० पांडुकवन मेरुने मस्तके समवसरण करे, तहिं चेइआइ वंदइके० त्यां चैत्य वांदे. ततो पङि नियतइ के० त्यांथी पाछा निवर्त्ते. इह मागछइ के० अहिंया आवे. इहं चेइआइ वंदइ के० अहींयांनां चैत्य वांदे. विज्जाचारणस्सणं

इत्यादि सुगम छे. सेणं तस्सठाणस्स के० ते स्थानकने एटले लब्धि फोरवी ते स्थानकने अणालो-इअ अप्पडिक्कंते के० अणआलोए, अणपडिक्कमे, कालंकरइ के० काल करे. तोनत्थि तस्स आराहणा के० आराधना तेने नथी. सेणं तस्सठाणस्स के० ते स्थानकने, आलोइय पडिक्कंते कालंकरइ के० आ-लोचीने अने पडिक्कमीने काल करे. तोअत्थि तस्सआराहणा के० तेने आराधना छे. एटले ए भावार्थ लब्धिउपजीवन ते प्रमाद छे, ते प्रमाद आलोयाविना चारित्रनी आराधना न थाय, अने विराधक चारित्रनुं फल न पामे. स केणट्ठेणं भंते, इत्यादिक जंघाचारणना आलावानो पण एज अर्थ छे, पण एटलो फेर छे के अठम अठमनां पारणां करतां ए लब्धि उपजे. ॥ जंघाचारणस्स णं भंते कहंसीहागइ ॥ इत्यादिक पण विद्याचारणनी परे छे. पण एटलो फेर जे कोइ देवता तिसत्तखुत्तो के० एकवीसवार जंबुद्वीपने फरी आवे एवी शीघ्रगति जंघाचारणनी छे. जंघाचारणस्स णं भंते ति-रियं इत्यादिक सुगम छे, पण एटलो फेर जे, सेणं एगेणं उप्पाएणं रुअगवरेदीवे समवसरणं करेइ के० एके डगले रुचकवर जे तेरमो द्वीप, तेनेविषे समवसरण करे. करीने तहिं चेइआइं वंदइ के० त्यां चैत्य वांदे, वांदीने तउपडिनिअत्तमाणे के० त्यांथी पाछां निवर्ततां बितीएणं णंदीसरवरेदीवे

समवसरणं करेइ के० नंदीश्वरद्वीपनेविषे समवसरण करे. तहिं चेइआइं वंदइ के० त्यां चैत्यने वांदे. इहमागच्छइ के० अहिंयां आवे, इहं चेइआइं वंदइ के० अहिंयां चैत्यवांदे, जंघाचारणनो ऊर्ध्वगति विषय एटलो छे. यावत् संपूर्ण लगी सुगम छे. सेवं भंते के० गौतमस्वामि कहे छे. ॥ तहत्तिइति ॥ अहींयां विद्या चारणने जावुं बे डगले अने आववुं एके डगले; तथा जंघाचारणने जावुं एके डगले अने आवतां बे डगलां; ते लब्धिनो स्वभाव छे. तथा कोइ कहे छे के, विद्याचारणने आवतां विद्या स्पष्टतर थाय, माटे एक डगले आवे अने जातां तेवी न होय माटे बे डगले जाय, अने जंघाचारणने लब्धिथी उपजे. माटे आवतां अल्प सामर्थ्य होय; तेथी आववुं बे डगले अने जावुं एक डगले. इतिवृत्ति.

हवे ते आलोववा उपर सिद्धांत साखे दृष्टांत कहेछे.

करी गोचरी जिम आलोए ॥ दशवैकालिक साखे ॥ तिम ए
गम प्रमाद आलोए ॥ नही दोष ते पाखेरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ २० ॥

अर्थः—करी गोचरी के० गोचरी करीने जेम उपाश्रये आवीने साधुपद अर्थापत्तिए लहीए; ते

साधु, जिम आलोए के० प्रमादने आलोवे छे; पण नही दोष ते पाखे के० ते प्रमादविना बोजो दोष नथी. इति अक्षरार्थः भावार्थ तो ए छे के श्री दशवैकालिके एम कह्युं जे; साधु गोचरी करी आवीने गुरु पासे आलोवे. ते भली रीते न आलोयुं होय तो फरी पडिक्कमे. एम कह्युं. तेमां ए पडिकम्युं ते दोष लाग्यो तेने. पडिकम्युं पण गोचरी करी ते पडिकम्यो नथी; तेम अहींयां पण चैत्यवंदना पडिक्कमी नथी. दोष लाग्यो ते पडिकम्यो छे. इति भाव. एटले कोई पूछे जे " आलोया पडिकम्याविना काल करे तो विराधक थाय; एम करतां श्रीभगवतीसूत्रमां तेहनो शो जवाब वाळ्यो " ? तेने कहीए जे हे देवाणुप्रिय, अमे जवाब वाळ्यो; पण तुं भलो समज्यो नथी ! ! फरी सांभल. गोचरी करीने साधु, उपाश्रये आवतां मार्ग मध्ये आलोया पडिकम्या विना काल करे तो आराधक कहीए; किंवा विराधक कहीए ? ते विचारी जोजो. यतः श्री दशवैकालिके पंचमाध्ययने ॥ विणएणं पविसित्ता सगासे गुरुणोमुणी । इरिया वहीयमादाय, आगाओ अपडिक्कमे ॥ १ ॥ आभोइत्ताण णीसेसं अइयारं जहक्कमं गमणागमणेचेव भत्तपाणे असंजये ॥ २ ॥ उज्जुप्पन्नो अणुव्विग्गो, अवखित्तेण चेअसा । आलोए गुरुसगासे, जंजहा गहियं भवे ॥ ३ ॥ णसम्ममा लोइयं

हुज्जा, पुव्विंपछाविं जंकमं । पुणो पडिक्कमे तस्स, वोसिठो चितए इमं ॥ ४ ॥ अर्थः–विणएणं के० विनय करी, पविसित्ता के० पेशोने, सगासेगुरुणो के० गुरुनी समीपे मुणी के० मुनि, आगउ एटले आव्यो थको, इरियावहीयं पडिक्कमे के० इरियावही पडिक्कमे, आदाय के० ग्रहीने. १ पछी काउ-सग्गमांहे आलोइत्ता के० उपयोग देइने, नीसेसं के० सघलाए, अइआरं के० अतीचारने, जहक्कमं के० यथा अनुक्रमे अतीचारने, चिंतवे. गमणागमणे के० जातां आवतां, चेव के० निश्चये, भत्तपा-णेअ के० भात पाणीने विषे, संजएके० मुनि. २ उज्जुपन्नो के० सरल प्रज्ञावालो, अणुव्विगो के० उद्वेग रहित, अव्वक्खित्तेणचेइसा के० सावधान मने करी काउसग्ग पालीने, आलोए गुरु सगासे के० गुरुनी समीपे आलोए. जंजहागहियं के० जे जेम लीधो होय ते तेम. ॥ ३ ॥ एम करतां कदाचित् णसम्ममालोइयंहुज्जा के० रुडी पेरे आलोयुं न होय, पुव्वि पछाविजं करं के० पूर्वे आहा-रादिक ग्रह्युं होय तेने, अथवा पछी ग्रह्युं होय ते पूर्वे कहेवाणुं होय अथवा पछे कहेवाणुं होय, जंकरं के० जे एम कीधां तथा पूर्व कर्म दोष पश्चात् कर्मदोष लाग्या होय, तेने पुणो पडिक्कमे के० फरी पडिक्कमे. तस्स के० ते सूक्ष्मअतीचारने वोसिठो के० वोसिरावतो, चिंतएइमं के० एम चिंतवे. ए चार गाथानो अर्थ.

हवे एवो जगवतीसूत्रनो पाठ सांजलीने कुमति बोल्यो.

कहे कोइ ए कहेवा मात्रज ॥ कोई न गयो नवि जाशे ॥ नहीतो
लवणशिखामांहे जातां ॥ केम आराधक थाशेरे ? ॥ जि0 ॥ वु0 ॥ २१ ॥

अर्थः—कोइक कुमति एम कहेछे जे, कहेवामात्रज के० ए जगवतीसूत्रमां चारणरुषिनुं नाम देइने कह्युं, पण ते कहेवारूप जाणवुं. पण कोइ न गयो के० एरीते कोइ अतीत काले गयो नथी, तथा नविजाशे के० अनागत काले कोइ जाशे पण नही. तेनो हेतु कुमति देखाडे छे. नहीतो के० जे में कह्युं तेम न होय तो लवणशिखामांहे जातां के० लवणसमुद्रनी शिखामां थइने जातां केम आराधक थाशे के० अपकायनी विराधना करीने जतां आराधक केम थाशे ? इति गाथाअक्षरार्थ. हवे जावार्थ-कहे छे, जे जंबूद्वीपने पछवाडे बे लाख योजन एक दिशाए पहोलो एवो चारे दिशाए फरतो लवणसमुद्र छे; ते वच्चमां सोल हजार योजन पाणी उंचु चोफेर छे; ते पाणीमांथी थईने मुनि केम जाय ? अने जाय तो आराधक केम थाय ? तथा बीजो पण कोइ मार्ग जवानो नथी; ते माटे कहीए छेए के चारणमुनिनी वात ते जगवतीसूत्रमां कहेवा रूप छे, पण करवा रूप नथी ॥२१॥

हवे कुमतिने आगली गाथामां उत्तर देछे.

सत्तर सहस्स जोयण जई उंचा ॥ चारण तीर्छा चाले ॥ समवायंगे
प्रगट पाठ ए ॥ शुं कुमति भ्रम घालेरे ? ॥ जि० ॥ तु० ॥ ११ ॥

अर्थः—सत्तर सहस्स जोयण के० सत्तर हजार योजन, जई उंचा के० उंचा जईने, चारण तीर्छा चाले के० ते चारणमुनि तीर्छा जाए छे. एम ए रीते श्रीसमवायांगसूत्रमां प्रगट पाठ छे तो, शुं कुमति भ्रमघाले के० हेकुमति, कुत्सित मतिना धणी, भोलालोकने खोटी खोटी वातो कही शुं भ्रम घाले छे ? संशयमां शुं पाडे छे ? जे तुं कहे छे तेम कहेवा मात्र होय तो समवायांगसूत्रमां एवो पाठ केम कहे ? इतिभावः यथा ॥ लवणेणं समुद्दे सत्तरजोयण सहस्साइं सवग्गेणं पन्नत्ता इमीसेणं रयणप्पभाए पुढवोए बहुसमरमणिज्जाउ भूमिभागाउ साइरेगाइं सत्तर जोयणसहस्साइ उड्ढं उप्पइत्ता तउ पच्छाचारणाणं तिरियगई ॥ इति समवायांगे ॥ एनो अर्थः—लवणसमुद्र सत्तर जोयण सहस्साइं के० सत्तरहजार जोजन, सवग्गेणं के० सर्व थइने कह्यो छे. एकहजार उंडो, सोल हजारनी उपर शिखा. एवं १७००० इमीसेणं रयणप्पभाए पुढवोए के० ए रत्नप्रभापृथ्वीथकी

वहुसमरमणिज्जाउ न्नूमिन्नागाउ के० घणी सरखी एटले बराबर रमणीक भूमिन्नागथकी, एटले मेरुनी धरती थकी; साइरेगाइ सतरजोय्रणसहस्साइं उहुं उप्पइत्ता के० सत्तरहजार जोजन फाफेरा ऊर्ध्व जईने पहा के० पठी चारणाणं तिरियगई के० चारणमुनिनी तीर्छी गति प्रवर्ते. ते माटे न्नगवतीसूत्रनो पाठ करवारूप बे; पण कहेवारूप नथी. इति द्वाविंशतिम गाथार्थ ॥ २२ ॥

हवे ए आलावामां चेइआइं वंदे कह्युं; ते उपर कुमति चैत्यशब्दनो अर्थ ते ज्ञान कहे बे, तेह आशंका लावीने उत्तर वालवा गाथा कहे बे.

चैत्य शब्दनो ज्ञान अरथ ते ॥ कहो करवो कुण हेते ॥ ज्ञान
एक ने चैत्य घणां ठे ॥ नूले जम संकेतेरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ २३ ॥

अर्थः—चैत्य शब्दनो जे ज्ञान अर्थ करोछो. ते शा हेतुए करवो ? पाधरो अर्थ चैत्य के० जिननुं घर अथवा जिनप्रतिमा. यतः ॥ चैत्यं जिनौकस्तद्बिंबं चैत्यो जिन सन्नातरुः ॥ " इत्यनेकार्थसंग्रहे " एवो अर्थ मूकीने चैत्य के० ज्ञान एवो अर्थ शामाटे करवो पडे बे ? इतिन्नाव. ज्ञान एक ने चैत्य घणां छे के० ज्ञानतो एक ठे, अने चैत्य घणां बे; ते माटे भूले के० ते अर्थ

करतां भूले छे. शामाटे भूले छे ? ते कहे बे. जडसंकेते के० मूर्खसंकेते, एटले शुद्धगुरुपरंपरा आवी होय तो निपुणसंकेत होय; पण निगुरुना संकेत ते मूर्खज होय. इतिगाथा अक्षरार्थः अथ नावार्थ. ते कुमति एम कहे बे जे " विद्याचारण जंघाचारण मुनिए, नंदीश्वर प्रमुखनी वातो सिद्धांतमां सांनली; ते सांनली हृदयमां कौतुक उपन्युं, जे ए वात केम हशे ? आपणी नजरे जोइए " एम विचारीने नंदीश्वरादिकनेविषे जोवा गया. त्यां जेम आगममां सांनल्युं तेम नजरे दीगुं; तेवारे प्रभुना ज्ञाननुं बहुमान नाख्युं; जे " धन्य प्रभुना ज्ञानने " एम कहीने प्रनुना ज्ञानने पगे लागे. "चेइआइं वंदइनो ए अर्थ बे; " एम कुमति कहे बे. तेनो उत्तर वाल्यो; जे मूर्ख व्याकरण प्रमुख नएयाविना शुं समजे ? चेइआइं के० चैत्यानि ते द्वितीयानुं बहुवचन बे, हवे जो ज्ञानने पगे लाग्या होय तो बहु वचन सूत्रकार शाने माटे कहे ? ज्ञान तो एक बे. एवी वातो मूर्ख शुं जाणे ? इति.

अहींयां केटलीक वातो, स्तवनमां नथी आणी पण कांइक विशेष वात लखीए छैए. त्यां जइ ज्ञानने पगे लाग्या; एम कहे तेवारे वाटमां जातां चमत्कार उपजे एवा पहाड पर्वत समुद्र प्रमुख घणा आव्या हशे; तो तेने देखीने प्रनुना ज्ञानने वंदना कां न करी ? ते विचारजो. वली

एम चैत्य शब्दे ज्ञान कहीए तो; ॥ नाणं पंचविहं पन्नत्तं ॥ इत्यादिक, सूत्रमां ज्ञानना आलावा घणा छे, त्यां सघले ॥ चेइयं पंचविहं पन्नत्तं आभिणि बोहिय चेइयं, सुयचेइयं, ओहिचेइयं, मणपज्जवचेइयं, केवलचेइयं. इत्यादिक पाठ लखत पण तेतो क्यांए दीसता नथी; तथा वली एवो अर्थ करे जे, आगममांथी वात सांभली निर्णय करवा गया तेवारे शंका तो हृदयमां ठरी अने जिन वचनमां शंका उपजे; तेवारे साधुपणु केम रहे ? यतः ॥ पय मख्खरंपि एक्कंपि जो नरो एइ सुत्त निद्दिठं संसंरोयं तोविहु मिछदिठि जमालिव ॥ १ ॥ ते माटे मूर्ख संकेतनो अर्थ छांडी, निपुण संकेत अर्थ करीए तो सर्व ठीक थाय. ए जबावना उत्तर घणा छे; तेहनो खप होयतो प्रतिमा शतकग्रंथ उपाध्यायजीनो करेलो छे ते जोज्यो. ए विस्तारे सर्युं. ॥ २३ ॥

हवे वली कुमति एम कहे छे जे, " चैत्य के० प्रतिमा हो तो पण भले हो पण ते शाश्वतीप्रतिमा हती अने तमेतो अशाश्वती मानोछो. " एम कहेनारने एज आलावामांथी अशाश्वती देखाडे छे.

रुचकादिकना चैत्य नम्या ते ॥ सासय पडिमा कहिए ॥ जेह
इहांना तेह अशाश्वत ॥ बेऊमां भेद न लहिएरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ २४ ॥

अर्थः—रुचकादिकना के० रुचक आदि देई. आदि शब्दथकी नंदीश्वरादिक लइए. तेह चैत्यने मुनि जे नम्या; ते सासयपडिमा के० ते शाश्वतीप्रतिमा कहीए तथा जेह इहांना के० अत्रे भरतनां चैत्य वांद्यां; इहां ॥ चेइयाइं वंदइत्ति पाठात् ॥ ते अशाश्वतां जाणवां. ते माटे मूर्ख होय ते शाश्वतीमां अने अशाश्वतीमां पूज्यापूज्यनो फेर पाडे. तेज माटे आगल कहेवाशे जे द्रौपदीनो अधिकार, तेमां केवल अशाश्वतीनेज पूज्यपणु कह्युं छे, अने जिनघर कही बोलाव्युं छे; ते कारणे बेउमां भेद न लहीए के० शाश्वतीमां अने अशाश्वतीमां अंशमात्र भेद नथी. इति गाथार्थ ॥ २४ ॥

हवे ए अधिकार पूरो थयो माटे उपसंहार करे छे.

जे उपर साहेब तुज करुणा ॥ शुद्ध अरथ ते भाखे ॥ तुज
आगमनो शुद्ध परूपक ॥ सुजश अमियरस चाखेरे ॥ जि० ॥ तु० ॥ २५ ॥

अर्थः—जे उपर साहेब तुज करुणा के० हे साहेब, जे प्राणी उपर तमारी करुणा एटले कृपा छे, शुद्ध अरथ ते भाषे के० ते प्राणी यथार्थ व्याख्या कहे. अहींयां ए व्याख्याए एक उपर करुणा छे अने एक उपर करुणा नथी एवो अर्थ थाय ते वीतरागने केम घटे ? अत्र उत्तर. जेम एक बापना बे

दीकरा होय; वापनुं ते वेउ उपर हेत सरखुं ठे; पण एक आज्ञाकारी ठे, वीजो आज्ञाकारी नथी. तेमां जे आज्ञाकारी ठे ते उपर हेत लोक प्रगटपणे देखे ठे; अने जे आज्ञाकारी नथी ते उपर यद्यपि पितानुं हेत ठे; तो पण लोको ते प्रगटपणे देखता नथी; तेम अहींयां पण तीर्थंकरने यद्यापि सर्व प्राणीउ उपर करुणा ठे पण जेउ आणाना आराधक ठे तेउ उपर प्रगटपणे दीसे ठे; ते माटे एम कह्युं. जे उपर साहेब इत्यादि० अहींयां सर्वथा करुणा नथी एम कहे ठे ते निवारवुं, जे माटे वीरस्वामिने ठद्मस्थपणे ज्ञगवतीना शतक पन्नरमानी वृतिमध्ये श्री अज्ञयदेवसूरिजीए लख्युं ठे जे ॥ स्नेहगर्ज्ञानुं कंपासज्ञावात् ॥ तेवारे केवलीने स्नेहरहित अनुकंपा ठरी; अन्यथा स्नेहगर्ज्ञ पदनुं शुं प्रयोजन ? इत्यादिक वहु चर्चा ठे, ते ग्रंथ वधे माटे नथी लखता. ते माटे तुज आगमनो जे शुद्ध परूपक होय ते प्राणी सुजश के० ज्ञला यशरूप, अमियरस के० अमृतनो रस ते, चाखे के० आस्वाद करे. एटले कविए पोतानुं नाम पण सूचव्युं. इति पंचविंशतिगाथार्थ. ॥ २५ ॥ ए प्रथम ढाल थयो. ग्रंथाग्रंथ ४७३ अक्षर १४.

हवे वीजो ढाल कहे ठे. तेनो संबंध जे प्रथम ढाले प्रतिमा स्थापन करीने प्रतिमाने वंदना

कही; हवे केटलाक मूढ एम कहे छे जे "प्रतिमा वांदीए पण पूजीए नही." तेमने समजाववा माटे बीजो ढाल पूजानो कहे छे. तेनी प्रथम गाथाः

महाविदेह क्षेत्र सोहामणुं ॥ ए देशी ॥

तुज आणा मुज मन वसी ॥ जिहां जिनप्रतिमा सुविचार ॥ लालरे ॥
रायपसेणी सूत्रमां ॥ सूरिआभ तणो अधिकार ॥ लालरे ॥ तुज० ॥ १ ॥

अर्थः—तुज आणा के० तमारी जे आज्ञा, प्रस्तावथी वीरनी जे आज्ञा ते मुज मन वसी के० महारा चित्तने विषे रही छे. एटले श्रीजिनशासन मांहे आज्ञा ए धर्म छे पण आज्ञाग्राह्यमां युक्ति न करवी एम देखाड्युं. ते आज्ञा केवी छे ? जिहां जिनप्रतिमा सुविचार के० जे आज्ञामां जिन-मुद्रानो भलो विचार छे तेहिज आगम साखे देखाडे छे. रायपसेणीसूत्रमां के० रायपसेणी नामे बीजुं उपांग; तेमां सूरियाभ तणो अधिकार के० सूर्याभनामे देवता, जे परदेशी राजानो जीव प्रथम देवलोके उपन्या तेनो अधिकार विस्तारे छे; एटले ए अर्थ जे, सूर्याभ देवताए प्रतिमानी पूजा करी तेनो विस्तारे अधिकार छे. इति भाव इति प्रथम गाथार्थ ॥ १ ॥

तेहिज विस्तारे देखाडे छे.

ते सुर अभिनव उपन्यो ॥ पूछे सामानिक देव ॥ लालरे ॥ शुं मुज
पूरव ने पछी ॥ हितकारी कहो ततखेव ॥ लालरे ॥ तु० ॥ २ ॥

अर्थः—ते सुर के० ते देवता अभिनव उपन्यो के० नवो जेवारे उपन्यो तेवारे पूछे सामानिक देव के० सामानिक जे पोताने सरखी रुद्धिना धणी ते देवताउने पूछे छे. शुं मुज पूरव ने पछी हितकारी के० मह्यारे पूर्वे अने पछी हितकारी आ विमानमां शुं छे ! ते कह्यो ततखेव के० तत्काल कह्यो. इति द्वितीय गाथार्थ ॥ २ ॥

ते कहे एह विमानमां ॥ जिनपडिमा दाढा जेह ॥ लालरे ॥
तेहनी तमे पूजा करो ॥ पूर्व पछाहित एह ॥ लालरे ॥ तु० ॥ ३ ॥

अर्थः—ते कहे के० हवे ते देवताउ उत्तर कहे छे जे, एह विमानमां के० एहनुं आ प्रत्यक्ष विमान तेहमां जिनपडिमा दाढा जेह के० जिनेश्वरनी प्रतिमा छे; तथा जिनेश्वरनी दाढाउ जे छे तेनी तमे पूजा करो. इति स्पष्टं ॥ पूरव पछाहित एह के० पूर्वे तथा पछो जिन प्रतिमा तथा

जिन दाढा ए बे वस्तुनी पूजा तेज हितकारी छे. ए रीते सामानिक देवताए उत्तर वाल्यो. इति तृतीय गाथार्थ ॥ ३ ॥

अहिंयां जिनदाढा शब्दे जिनअस्थि (हाड) जाणवां. अन्यथा सूर्याभदेवना विमानने विषे जिनदाढा संभवे नही. जे कारण माटे एक सौधर्मेंद्र, बीजो ईशानेंद्र, त्रीजो चमरेंद्र अने चोथो बलींद्र, ए चारे इंद्रनेज दाढा लेवानो अधिकार छे, एटला माटे जंबुद्वीप पन्नत्तीनी वृत्तिमां शांतिचंद्र उपाध्यायजीए जिनसकहा शब्दे ॥ जिनास्थिनी ॥ एवुं लख्युं छे. जेम अहिंयां रायपसेणीमां पण ॥ सकहा ॥ एवोज पाठ छे; तेमाटे दाढा शब्दे अस्थि कहिए. इतिभाव तथा पूर्व पछानो अर्थ पोतेज अनेक रीते करशे; माटे अमे नथी लख्यो.

ए त्रण गाथा कही तेमां सूत्र पाठ हतो. ते प्रमाणे गाथामां अर्थ बांध्यो. तथा च तत्सूत्रं ॥ तएणं तस्स सूरियाभस्स देवस्स पंचविहाए पज्जत्तिए पज्जत्ति भावंगयस्स समाणस्स इमेयारूवे अज्झत्थिए पत्थिए मणोगए संकप्पे समुपज्जित्था किं मे पुव्विं करणिज्जं ? किंपच्छा करणिज्जं, किं मे पुव्विं सेयं, किं मे पच्छा सेयं, किं मे पुव्विं पच्छावि हियाए सुहाए खमाए णिसेसाए आणुगामियत्ताए भ-

विस्सइ तएणं तस्स सूरियान्नस्सदेवस्स सामाणिय परिसोववणगादेवा सूरियान्नस्स इमे यारूवं अज्ञछियं समुप्पन्नं समन्निजाणित्ता जेणेव सूरियान्नेदेवे तेणेव उवागछंति सूरियान्नंदेवं करयल परिगाहियं दसनहं सिरसावत्तं मछए अंजलिं कट्टु जएणं विजएणं वद्धावेइ वद्धावेत्ता एवंवयासी एवं खलु देवाणुप्पियाणं सूरियान्नेविमाणे सिद्धायतणे जिणपमिमाणं जिणुस्सेह प्पमाणं मेत्ताणं स-ठसयं सन्निखित्ताणं चिठइ सभाएणं सुहमाएणं माणवए चेइयखंभे वइरमएसु गोलवट्ट समुग्गएसु वहुइर्ज जिणसकहार्ज सन्निखित्तार्ज चिठंतितार्ज णं देवाणुप्पिएयाणं अन्नेसयं वहुणं वेमाणियाणं देवाणय देवीणय अच्चणिज्ञार्ज जाव पज्जुवासणिज्ञार्ज तंएयणं देवाणुप्पियाणं पुव्विकरणिज्ञं एयणं देवाणुप्पियाणं पछाकरणिज्ञं एयणं देवाणुप्पियाणं पुव्विं पछा वि हियाए सुहाए खमाए निस्सेसाए आणुगामियत्ताए ज्नविस्सइ ॥ इति रायपसेणीउपांगे ॥ अस्यार्थः—तएणं तस्स सूरियान्नस्स देवस्स के० तेवारे ते सूरियाभ देवताने, पंचविहाए पज्जत्तीए पज्जत्तीज्नावं गयस्स समाणस्स के० पांच प्रकारनी पर्याप्तिए पर्याप्तिज्नाव पाम्या थकाने एटले देवताने ज्नाषा अने मन ए बे पर्याप्ति साथे नीपजे छे; माटे पांच कह्री. इमेयारूवे के० एवा प्रकारनो अज्ञछिए पछिए के० म-

नमां प्रार्थ्यो. मणोगए संकप्पे समुपज्जित्था के० मनोगत संकल्प उपन्यो ते कहे छे, किं मे पुव्विं सेयं के० शुं माहारे पूर्वे श्रेयकारी ? किं मे पच्छा सेयं के० शुं माहारे पछी श्रेयकारी ? किं मे पुव्विंपच्छावि के० शुं मारे पूर्वे अने पछी हियाए के० हितकारी पथ्य आहारनी पेरे, सुहाए के० सुखने अर्थे, खमाए के० संगतने अर्थे, खेमने अर्थे, निस्सेसाए के० निश्रेयस जे मोक्ष तेने अर्थे, आणुगामि अत्ताए के० अनुगमन करे ? एटले परंपराए शुभानुबंधी भविस्सइं के० थशे ? तएणं सूरियाभस्स देवस्स सामाणिय परिसोववन्नगादेवा के० तेवारे ते सूरियाभदेवना सामानिक पर्षदामां उपन्या देवता ते, सूरियाभस्स इमेयारूवं अब्भत्थियं समुप्पन्नं समभि जाणित्ता के० सूर्याभ देवतानो एवो अभिप्राय उपन्यो जाणीने, जेणेव सुरयाभदेवे के० ज्यां सुर्याभ देवता छे. तेणेव उवागच्छंति के० त्यां आवे. सुरियाभंदेवं के० सुर्याभ देवने, करयलपरिग्गाहियं के० बे हाथ जोमीने, दसनहं सिरसावत्तं मत्थए अंजलिं कट्टु के० दश नख भेला करी, मस्तके आवर्त करी अंजली करीने, जएणं के० स्व पक्षनो जय तेणे करीने विजएणं के० परपक्षनो जय तेणे करीने वधावे; वधावीने एवंवयासी के० एम कहे. एवं खलु देवाणुप्पियाणं के० खलु नाम निश्चये ए देवानुप्रियाना सुरयाभेवि-

माणे के० सुर्याज्ञ नामा विमाननेविषे सिद्धायतणे के० सिद्धनुं घर एटले देहेरूं, ते देहेरानेविषे जिनपडिमाणं के० जिनेश्वरनी प्रतिमाने, ते प्रतिमा केवी छे ? जिणुस्सेहपमाणमित्ताणं के० तीर्थंकरना उत्सेध के० उंच प्रमाण मात्र छे. अठस्सयं सणिखित्तं चिठइ के० एकशोने आठ थापना छे; तथा सन्नाएणं सुहम्माएणं के० सुधर्मानामा सन्नानेविषे माणवए चेइयखंन्ने के० माणवकनामा चैत्यस्तंभ छे; ते स्तंन्नने विषे वइरमएसु गोलवट्ट समुग्गएसु के० वज्रमय गोलवृत्त डाबडा छे. तेमां वहुइउ के० घणां, जिणसकहाउ के० जिननां सकहा शब्दे अस्थि छे. सन्निखित्ताउ चिठंति के० थापनाए छे, ताउणं के० ते जिनप्रतिमा तथा जिणसकहाउ ते देवाणुप्पियाणं के० हे देवानुप्रिय तमने तथा अन्नेसिं के० बीजापण सम्यग्दृष्टि; वेमाणियाणं देवाणं देवीणय के० वैमानिक देवता देवीउने, अच्चणिज्जाउ के० अर्चवा योग्य छे. जाव पज्जुवासणिज्जाउ के० यावत् सेवा करवा योग्य छे. अहींयां यावत् शब्दे वंदणज्जाउ सम्माणणिज्जाउ इत्यादिक कहेवुं. तं एयणं देवाणुप्पियाणं इत्यादिक सुगम छे. न्नावार्थ ए छे के ए तमने पूर्वे करवा योग्य छे, पछी करवा योग्य छे, ए तमने पूर्वे तथा पछी हितकारी सुखने अर्थे, क्षेमने अर्थे, मोक्षने अर्थे अने शुन्नानुबंधने अर्थे थाशे.

अहियां केटलाएक कुमति कहे छे के, "ए देवतानी स्थिति छे." तेहनो उत्तर जे, सुत्रपाठमां ॥ अन्नेसिं बहूणं वेमाणियाणं ॥ इति बहु पद शुं करवा कह्युं ? ॥ सव्वेसिं वेमाणियाणं ॥ एवो पाठ कां न कह्यो ? तेज माटे जाणिए छीए जे, ए सर्व देवतानी स्थिति नहिं, ए स्थिति ते सम्यग्दृष्टिनीज दीसे छे. तथा वली सिद्धायतन कहेतां गणधरजीने मृषावाद केम न थाय ? पण जिनप्रतिमा सिद्ध भगवान ठरे तो सिद्धायतन कहेतां मृषावाद न लागे ते विचारी जोज्यो. वली ए आलावे एवां जिनप्रतिमा वांद्यानां फल कह्यां; तेवांज फल वर्त्तता जिनने वांद्यानां कह्यां छे. जेम ए रायपसेणीमांहेज पाठ छे ॥ तं महाफलं खलु तहारूवाणं अरहंताणं भगवंताणं नामगोयस्स विसवणयाए किमंग पुण वंदण नमंसण पडिपुच्छण पज्जुवासणयाए एगस्सवि आरियस्स सवणयाए किमंग पुणविउलस्स अठस्स गहणयाइ तंगछामिणं समणं भगवं महावीरं वंदामि नमंसामि सक्कारेमि सम्माणेमि कल्लाणं मंगलं चेइयं देवयं पज्जुवासामि एयंमे पेच्चाहियाए सुहाए खमाय निस्सेसाए अणुगामियत्ता भविस्सइ इत्यादि ॥ अस्यार्थ ॥ तं महाफलं खलु क० निश्चये तेहनुं महाफल छे, शानुं फल छे ? ते कहे छे, तहारूवाणं अरहंताणं भगवंताणं के० तथा रूप

अरिहंत भगवंतनां; नाम गोयस्स विसवणयाए के० नामगोत्र सांभळ्यां थकां पण, किमंग पुण के० तो तेह शुं शुं कहेवुं ? वंदण नमंसण के० वंदना करीए, नमस्कार करीए, पडिपुछण के० प्रतिपृछा करीए. पज्जु वासणयाए के० सेवा करे. एगस्सवि आरियस्स सवणयाए के० एक पण आर्यवचन सांभलीए तो महा फल थाय तो; किमंगपुण विउलस्स अट्ठस्स गहणयाए के० विपुल अर्थनुं ग्रहण करीए तेहना फलनुं शु कहेवुं ? तं गछामिणं के० ते कारण माटे, जाउं के० जइने समणं भगवं महावीरं वंदामि नमंसामि के० श्रमण भगवंत महावीरने वंदणा करुं, नमस्कार करुं. सक्कारेमि सम्माणेमि के० सत्कार करुं, सन्मान करुं, कल्लाणं के० कल्याणकारी, मंगलं के० मंगली- कनुं करणहार चेइयंदेवयं के० देवतासंबंधी चैत्य जे प्रतिमा ते प्रतिमानीपरे, पज्जुवासामी के० सेवा करुं. एयं मे के० ए मुजने, पेच्चा के० परभवे, हियाए सुहाए इत्यादिकनो अर्थ पूर्वनी परे जा- णवो. एमां पण देवतानां चैत्यनी पेरे सेवा करुं एम कह्युं. नित्य पोताना गुरुने वांदतां पण कल्लाणं इत्यादिक पाठ कहे छे; पण मूर्ख कांई विचारता नथी. ए तो प्रसंगे कह्युं; पण ए पाठ लेखे थाप- नाजिन अने भावजिन ए बेउनां फल समान बताव्यां तथा वली भावजिनथी थापनाजिन अ-

धिक पण छे ते द्रौपदीने आलावे प्रगट करी देखाडशुं. तथा एज आलावामा देहेराने सिद्धायतन गणधरजीए कह्युं; ते सिद्धनुं घर कह्युं. एटले जिनप्रतिमा सिद्धस्वरूप बलात्कारे ठरीज; तेवारे भाववजिनथी जिनप्रतिमा अधिकी थईज; एमां कांई विवाद नथी. एटलाज माटे शक्रस्तवमां जिनप्रतिमा आगले ठाणं संपत्ताणं ॥ कहीए छीए. अने भावजिन आगल ॥ ठाणं संपाविउकामे ॥ एवा पाठ छे. तो मूर्ख एटलुं न विचारे के सिद्धस्थानक पाम्या ते अधिक के सिद्धस्थानक पामवानी इच्छा करे ते अधिक? इत्यादिक घणी चर्चा छे; पण ग्रंथ वधे माटे लखता नथी, ए प्रसंगे सर्युं ॥३॥

हवे कुमतिउनी आशंकाउ उपाडी उपाडीने एज आलावामांथी गुप्त अर्थ प्रगट करी उत्तर दे छे. त्यां प्रथम कोइक कुमति कहे छे के, "सूर्याभदेवता जे वेला उपन्यो ते वेला पूजा करी पण पछी तो बधा भवपर्यंत नथी करी. तेवारे एतो लौकिक आचारनी पेरे थयुं पण धर्म अर्थे थयुं नही" इति. तेने उत्तर कहे छे.

पूरव पछा शब्दथी ॥ नित्यकरणी जाणे सोय ॥ लालरे ॥
समकितदृष्टि सद्दहे ॥ ते द्रव्यथकी क्यम होय? ॥ लालरे ॥ तुज० ॥ ४ ॥

अर्थः–पूरव पछा शब्दथी के० पूर्व अने पछी हितकारी शुं ? एवुं पूछ्युं अने तेणे "पूरव अने पछी एज हितकारी छे" एवुं कह्युं, तेवारे पूजाविनानो शेष काल कीयो रह्यो ? ते माटेज, सोय के० ते सूर्याभदेवता एम जाणे जे माहारे नित्यकरणी सदा कर्तव्य छे. एटले सदाकाल पूजा करी एम ठर्युं. इति भावार्थ. वली कोइक कुमति बोल्यो के, "एतो द्रव्यथी बाह्यथी पूजा करी पण भावथी नथी करी." इति. तेहने उत्तर दे छे जे, समकितदृष्टि जे होय ते सद्दहे के० धर्म एहवुं सद्दहे; ते द्रव्यथी केम होय ? एटले समकिती द्रव्यथी करे तो शुं श्रद्धामां न होय ? जेम पुत्र विवाहादिक. इति भाव. इति तूर्यगाथार्थ ॥ ४ ॥ तेज हवे स्पष्ट करी देखाडे छे.

द्रव्यथकी जे पूजीयां ॥ प्रहरण कोशादि अनेक ॥ लालरे ॥
तेहथी वेग जूदां कह्यां ॥ ए तो साचो भाव विवेक ॥ लालरे ॥ तुज० ॥५॥

अर्थः–द्रव्यथकी जे पूज्यां प्रहरण के० शस्त्र, कोश के० भंडार आदि शब्दथी अनेक पूज्यां पण ते सर्वथी वेग जे जिनप्रतिमा अने जिन दाढा ते जुदांज कह्यां छे. जे कारणे प्रणाम अथवा शक्रस्तवादिक बीजा कोइ स्थानके कर्यां नथी. तथा सामानिक देवे उत्तर वाल्यो तेवारे पण प्रतिमा

तथा दाढाज पूजवापणे बताव्यां अने फल पण एनांज बताव्यां ते माटे प्रगटपणे बे जुदांज कह्यां छे; एतो साचो भाव के० ए भाव ते साचो, विवेक के० वेंहेंचीने भिन्न भिन्न पणे कह्यो छे. इति गाथार्थ. ॥ ५ ॥

ते उपर द्रव्यभावनुं दृष्टांत कहे छे.

चक्करयण जिन नाणनी ॥ पूजा जे भरते कीध ॥ लालरे ॥ ज्यम ते
त्यम अंतर इहां ॥ समकितदृष्टि सुप्रसिद्ध ॥ लालरे ॥ तुज० ॥ ६ ॥

अर्थः—जेम भरते के० भरतराजाए, चक्करयणनी के० चक्ररत्ननो पूजा, तथा जिननाणनी के० रूषभस्वामिना केवलज्ञाननी पूजा; एम पूजा पद बेउ ठामे जोमिए. ते कीध के० करी. ज्यम ते के० जेम चक्रनी पूजा द्रव्यथी आलोकनुं उपकारी जाणी करी अने ज्ञाननी पूजा ते भावथी आलोक तथा परलोकनुं उपकारी जाणी करी तेम अंतर इहां के० अहींयां सूर्याभ अधिकारे पण द्रव्यनुं तथा भावनुं एम अंतर जाणवुं. समकितदृष्टि सुप्रसिद्ध के० सम्यग्दृष्टि जीवने एतो प्रसिद्ध छे अर्थात् प्रगट छे एटले मिथ्यात्व जेना हृदयमांहे होय तेने ए बे वात जुदी न भासे. इति भाव.

एटले कुमतिमां समकित नथी एम पण देखाडयुं. इति गाथार्थ. ॥ ५ ॥

हवे कोइ कुमति कहे छे जे " धन काढवाने अधिकारे ॥ हियाए सुहाए ॥ इत्यादिक पाठ कह्या छे; ते जेम आ लोकना सुखने अर्थे छे, तेम अहियां सूर्याभने अधिकारे पण एवोज पाठ छे. ते माटे आ लोकने अर्थे सूर्याभे पूज्या " तेहने पुव्विं तथा पच्छा ए बे शब्द परलोकवाचक छे एवुं देखाडे छे.

पहेले भव पूरव कहे ॥ ज्ञाता दर्दुर संबंध ॥ लालरे ॥ पच्छा
करुअ विपय कह्या वली मृगापुत्र परबंध ॥ लालरे ॥ तु० ॥ ७ ॥

अर्थः—पहेले भव के० गतभव, पूरव भव के० पूरव शब्दे कहे छे. कोण कहे छे ? ते कहे छे. ज्ञाता के० छठ्ठुं अंग ज्ञातासूत्र कहे छे. दर्दुर संबंध के० नंदमणीआर देडका थया; ते संबंधमां एटले देडकाना संबंधमां पूर्व शब्दे गतभव छे एम ज्ञातासूत्र कहे छे. इति भाव. तथा च ज्ञातासूत्रं ॥ पुव्विंपिणं मएसमणस्स भगवओ महावीरस्स ॥ इत्यादि. ए रीते पूर्व शब्दे गतभव कह्यो. हवे पच्छा शब्दे आगलो अनागत भव देखाडे छे. पदने एक देशे पदना समुदायने उपचारीए माटे

अर्थः—जस पूरव पछा नहीं के० जेने पूर्वे तथा पछी नथी; मध्ये पण तस संदेह के० तेने वचमां पण संदेह जाणवो; एटले ए भाव जे, जेहने पूर्व अने पछी नथी, तेहने मध्ये संदेह. तेवारे एम आव्युं जे जेने पूर्व तथा पछी छे, तेहने मध्ये पण अवश्य छे. एम पहेले अंगे के० श्री आचारांगसूत्रमां एम कह्युं छे. यतः ॥ जस्स नत्थि पुरापछा मज्झे तस्स कुओ सिया ॥ इति जस्स नत्थि के० जेने नथी; पुरापछा के० पूर्व अने पछी, मझे तस्स कुओ सिया के० तेने मध्ये पण क्यांथी होय ? इति आचारांगे, छे सूधो अरथ ते एह के० ए अर्थ सूधो छे, पांशरो छे; तेथी सूर्याभने त्रिकाल हितकारी जिनपुजा छे. इति भाव. इति गाथार्थ ॥ ए ॥

हवे कोइक वली कहे छे जे " वांदवाने अधिकारे ॥ पेच्चा हियाए ॥ कह्युं छे ते परभव हित आवे. पण अहीं यां पछा शब्द छे, माटे आ भवज हितकारी छे, उत्तर दे छे.

पछा पेच्चा शब्दनो ॥ जे फेर कहे ते तुछ ॥ लालरे ॥ शब्द
तणी रचना घणी ॥ पण अरथ एक छे पुछ ॥ लालरे ॥ तु० ॥ १० ॥

अर्थः—पछा अने पेच्चा ए बे शब्दनो जे फेर कहे के० अर्थ शब्द गम्यमान छे माटे जे फेर

अर्थ करे छे, ते दुष्ठ के० दुष्ट जाणवा. जे माटे शब्दतणी रचना घणी के० शब्दरचना यद्यपि घणी छे, पण अर्थ तो एकज छे, एकवार गम्यमान छे, पुष्ठ के० पुष्ट अर्थ छे. इति गाथा अक्षरार्थः हवे भावार्थ जे पेच्चानो अर्थ जेम परभव छे, तेम पच्छानो अर्थ पण परभवज छे एम जाणवुं, पण शब्द फेर रचनाए भूलवुं नहीं. जेम वंदनानाज अधिकारमां किहांक तो ॥ पेच्चा हियाए ॥ एम कह्युं छे, तथा किहांक तो ॥ इह भवे वा परभवे वा आणुगामियत्ताए भविस्सए ॥ एवो पाठ छे, ते माटे परभव अने पेच्चा ए बे शब्दमां जेम फेर नथी, तेम पच्छा पेच्चा शब्दमां पण फेर न जाणवो. ते पच्छा शब्दे पच्छा कडुअ विवागा इत्यादिक ठामे परभवनो अर्थ संभव देखाड्यो छे. ॥ १० ॥

ए रायपसेणी सूत्रनो पाठ हतो, तेना चर्चा युक्तिना उत्तर वाल्या. हवे सूरियाभ देवता आगल शुं करे ? ते कहे छे.

वांची पुस्तक रत्ननां ॥ हवे लेइ धरम व्यवसाय ॥ लालरे ॥ सिद्धा-
यतने ते गयो ॥ जिहां देवछंदनो ठाय ॥ लालरे ॥ तु० ॥ ११ ॥

अर्थः—वांची पुस्तक रत्ननां के० शाश्वता रत्ननां पुस्तक वांचे. ते वांचीने, हवे लेइ धरम

व्यवसाय के० धर्मना व्यवसाय शब्दे उपकरण लेइने, सिद्धायतन के० सिद्धनुं आयतन जे घर, तेने विषे ते गयो के० ते सूरियाभ देवता गयो. ज्यां देवछंदनुं स्थानक छे त्यां गयो. इति गाथार्थ. ११

जिनप्रतिमा देखी करी ॥ करे शिर प्रणाम शुभ बीज ॥ लालरे ॥
पुष्पमाल्य चुर्णे करी ॥ वस्त्राभरणे वली पूज ॥ लालरे ॥ तु० ॥१२॥

अर्थः—जिनप्रतिमा देखीने करे शिर प्रणाम के० मस्तके प्रणाम करे. शुभ बीज के० ते प्रणाम शुभ जे पुण्य, तेनु बीज छे; एटले पुन्यनुं बीज छे. पुष्प के० फूले करी तथा माल्य के० मालाए करी तथा चूर्णे करी तथा वस्त्रे करी तथा आभरण के० घरेणांए करी; वली पूज के० पूजा करी. इति गाथार्थ ॥ १२ ॥

फुल पगर आगे करी ॥ आलेखे मंगल आठ ॥ लालरे ॥ धूप
देई काव्य स्तवी ॥ करे शक्रस्तवनो पाठ ॥ लालरे ॥ तुज० ॥ १३ ॥

अर्थः—ते वार पछी फूल पगर के० फूलना ढगला आगल करी, आलेखे मंगल आठ के० अष्ट मांगलीक ते आलेखे. यथा स्वस्तिक १ श्रीवत्स २ कलश ३ भद्रासन ४ शरावसंपुट ५ मत्स-

युग्म ६ दर्पण ७ नंदावर्त ८ एवं अष्ट मंगल, धूप देइ के० अनेक जातीना धूप देईने, काव्यस्तवी के० तेवार पछी अपुनरुक्त एकसो आठ काव्ये स्तवीने करे शक्रस्तवनो पाठ के० छेली वारे नमोत्थुणंनो पाठ कहे. इति गाथार्थ ॥

ए वली सुत्र प्रमाणे गाथा वांधी. तथा च तत्सूत्रं ॥ तएणं से सूरियाभ्नेदेवे पोछयरयण गिएहइ पोछयरयणं गिण्हिइत्ता पोछयरयणं विहडिति विहडितित्ता पोछयरयणं वाएइ वाएइत्ता धम्मियं ववसायं गिण्हइ गिण्हइत्ता पोछयरयणं पडिनिक्खवेइ पडिनिक्खवइत्ता सीहासणाउ अप्भुठेइ अप्भुठेइत्ता ववसाइ सज्ञाउ पुरिमछिल्लेणं दारेणं पडिनिखमइ पडिनिक्कमइत्ता जेणेव णंदापुक्करणी तेणेव उवागछइ उवागछइत्ता हछ पायं पक्कालेइत्ता आचंते चोक्के सूइभूए एगं महं सेयं रययामयं विमल सलिल पुन्नं भिंगारं गिण्हेइ गिण्हिइत्ता जाइं तछ उप्पलाइ जावसय सहस्स पत्ताइं ताइं गिण्हइ गिण्हिइत्ता जेणेव सिद्धायतणे तेणेव पहारेछगमणाए तएणं सुरियाभ्नदेवं बहवे आभिउगिया देवाय देवीउय अप्पेगइया कलस हछ गया जाव अप्पेगइआ धूवकडुछय हछगया सूरियाभ्नदेवं पिठउ समणु गछंति गछंतित्ता तएणं सुरियाभ्नेदेवे चउहिं सामाणिअ साहसीहिं

जाव अन्नेहिं देवेहिं देवीहिं य सद्धिंसं परिवुडे सव्वबलेहिं जाव वाइअ रवेणं जेणेव सिद्धायतणे तेणेव उवागच्छइ उवागच्छइत्ता सिद्धायतणं पुरच्छिमेणं दारेणं अणुपविसइ पविसइत्ता जेणेव देवच्छंदए जेणेव अठसयं जिणपडिमाउ तेणेव उवागच्छइ उवागच्छइत्ता जिणपडिमाणं आलोए पणामं करेइ करेइत्ता लोमहच्छय गिण्हइ गिण्हइत्ता लोमहच्छेणं परामुसइ परामुसइत्ता गंधोदएणं एहावेइ एहावेइत्ता गोसीसचंदणेणं गायाइं अणुलिंपइ अणुलिंपइत्ता जिणपडिमाणं अहयाइं देवदूस जुअलाइं निअंसेइ निअंसेइत्ता पुप्फारुहणं १ मल्लारुहणं २ चुण्णारुहणं ३ वत्थारुहणं ४ आभरणारुहणं ५ करेइ करेइत्ता आसत्तो उसत्त विउल वट्ट वग्घारिय मल्लदाम कलावं करेइ करेइत्ता करयल पडिग्गहियं करयल पब्भठ विप्पमुक्केणं दसद्धवण्णेणं कुसुमेणं मुक्क पुप्फ पुंजो वयार कलियं करेइ करेइत्ता जिणपडिमाणं पुरउ अच्छिहिं सण्णेहिं रययामएहिं अच्छराहिं तंडुलेहिं अठठमंगले आलिहइ तं जहा सच्छिय जाव दप्पणं तयाणं तरकणं चंदप्पभरयण वयर वरुलिय विमलदंडं कंचण मणिरयण भत्तिचित्तं कालागुरु पवर कुंदुरुक्क तुरुक्क डज्झंत धूवमघमघंत गंधुधुआभिरामं गंधवट्टिं विणिम्मुअंतं वेरुलियमय कडुछुयं पग्गहिऊणं धूवंदाऊण जिणवराणं अठसयं विसुद्ध जुत्तेहिं अपुणरुत्तेहिं

महाविचोहिं संथुणइ संथुणइत्ता पछा सत्तपयाइं पच्चोसक्कइ ॥ वामंजाणु अंचेइ अंचेइत्ता दाहिणं जाणु धरणितलं सिसाहट्टु तिरकुत्तो मुद्धाणं धरणितलं सिणिवेसेइ सिणिवेसेइत्ता एगसाडिअं उत्तरासंगं करइं करइंत्ता जाव करियल परिगाहियं दसण्हं सिरसावत्तं मछए अंजलिं कट्टु एवं वयासी नमोत्थुणं अरहंताणं भगवंताणं ॥ इत्यादि रायपसेणीउपांगे.

अहीयां कुमति कहे छे के "देवतानी करणी हुं मानुं नहीं." तेने पूछीए जे देवता, जे करणी करे तेमां पुण्य तथा पाप बंधाय के नहीं ? जो कहेशो के बंधाय तो ए पूजा प्रमुख करतां पुण्य बंधाणुं के पाप ? तेनो उत्तर देजो. त्यारे कहेशे के कांइ न बंधाय. तेवारे जीव समय मात्र सात कर्म बांध्या विना रहे नही; ते केम मेलवशो ? ते कहो. तथा कोइक कुमति कहे छे जे; "देवता तो नोधम्मिआ छे" तेनो उत्तर जे चारित्रनी अपेक्षाए तो नोधम्मिआ सुखे कहो पण श्रुत समकितनी अपेक्षाए नोधम्मिआ केम कहेवाशे ? ते विचारजो. वली श्री भगवतीसूत्रने विषे अविरती देवताने कहीए तो ॥ निट्ठुरवयणमेयं ॥ एम कह्युं छे. इत्यादिक युक्ति, उपाध्याय श्री यशोविजयजीकृत नोधम्मिआनिषेध ग्रंथथी जाणवी.

वली देव करणी मानवीज घटे छे, ते देखाडे छे.

जेहना स्वमुखे जिन कहे ॥ भवसिद्धि प्रमुख छ बोल ॥ लालरे ॥
तास भगति जिन पूजना ॥ नवि माने तेह निटोल ॥ लालरे ॥ तु० ॥ १४ ॥

अर्थः—जेहना के० जे सूरियाभदेवताना, स्वमुखे जिन कहे के० जिनेश्वर अर्थात् श्रीवीरस्वामि पोताने मुखे कहेता हवा. भवसिद्धि प्रमुख के० भवसिद्धि प्रमुख, प्रमुख शब्दे बीजा अभवसिद्धि १ समकिती मिथ्यात्वी, २ परित्त संसारी अणंत संसारी ३ सुलभबोधी दुर्लभबोधी ४ आराधक विराधक ५ चरम अचरम ६ ए छ बोल लइए. इतिः भावार्थ जे, देवताना ए छ बोलमां जे रुडा बोल ते प्रभुए बताव्या. तुं भव्य छे. १ तुं समकिती छे. २ परित्त संसारी छे. ३ सुलभ बोधी छे. ४ आराधक छे. ५ चरम छे. ६ एम बताव्युं, इतिभाव. तासभगति जिनपूजना के० ते सूरियाभनी भक्ति आगल कहिशुं ते, तथा जिनपूजना जे पूर्वे कही, ते नवि माने के० जे मूर्ख माने नही; ते पुरुष, निटोल के० अटोलकाटलुं लोक प्रसिद्ध कहेवाय छे तेहवा जाणवा इतिगाथार्थ॥१४॥

हवे आलावानो अर्थः तएणं से सूभरियाभेदेवे के० तेवारे ते सूरियाभदेवता, पोछयरयणं

गिएहइ के० पुस्तकरत्न लीए. लेइने, पोत्थयरयणं विहाडित्ति के० पुस्तकरत्न उघाडे, उघाडीने, पोत्थयर-
यणं वाएइ के० पुस्तकरत्न वांचे. वांचीने धम्मियं ववसायंगिएहइ के० धर्म संबंधी व्यवसाय ले. अ-
हींयां धर्मव्यवसाय ते पूजाना उपकरण ते ले. पोत्थयरयणं पडि निक्खवइ के० पुस्तकरत्न पाछुं मूके.
पडिनिक्खवेइत्ता के० ते मूकीने, सीहासणाउ अब्भुट्ठेइ के० सिंहासनथकी ऊठे. अब्भुट्ठेइत्ता के० उठीने,
ववसाइ सभाउ के० व्यवसाय सभाथकी, पुरिमिल्लेणं दारेणं पडिनिक्खमइ के० पूर्वदिशिने बारणे
नीकले, नीकलीने जेणेव णंदापुक्खरणी के० ज्यां नंदानामे वाव्य छे; तेणेव उवागच्छइ के० त्यां आवे.
आवीने, हत्थ पाए पक्खालेइ के० हाथ पग पखाले. पखालीने, आयंते के० नव द्वार श्रोतनां (देहनां)
छे, ते शुद्ध पाणीए पखालवे करीने आचंत के० ग्रह्युं छे आचमन जेणे, चोक्खे के० थोडो पण मल
राखे नही, एटला माटे सूइभूए के० पवित्र थया, एगं महं के० एक मोहोटो, सेयं के० श्वेत, उज्व-
ल, रययामयं के० रुपानो, विमल सलिल पुण्णं के० निर्मल पाणीए भर्यो, भिंगारं के० कलश, गि-
एहेइ के० ते लेइने जाइं तत्थ उप्पलाइं के० त्यां जे उत्पल, एटले कमल, जाव सहस्सपत्ताइ के० यावत्
हजार पांखडीनां कमल. यावत् शब्दे बीजा कमलना भेद लेवा ते लेइने, जेणेव सिद्धायतणे के०

ज्यां सिद्धायतन एटले जिनघर छे, तेणेव पहारेछगमणाए के० त्यां जावाने उद्यम करे. तएणं सूरियाभ्नेदेवं के० तेवार पछी सूरियाभ्न देवने पूछे, बहवे आभिउंगिया देवा देवीउं के० घणा आभियोगीक देवता देवीउं, अप्पेगइया कलस हछ गया के० केटलाएकना हाथमां कलश रही गया छे. जाव अप्पेगइया धूवकडुछय हछगया के० यावत् केटलाएकना हाथमां धूपना कडछा रही गया छे. अहीयां यावत् शब्दथी केटलाएकना हाथमां भृंगार कमल प्रमुख लेवा, सूरियाभ्नंदेवं पिठउं समणुगछंति के० सूरियाभ्न देवतानी पूठे चाल्या जाय; तएणं सूरियाभ्नेदेवे के० तेवार पछी सूरियाभ्न देवता, चउहिं सामाणिय साहस्सिहिं के० चार हजार सामानिक देवताए, जाव अन्नेहिं देवेहिं देवीहिं सद्धिं के० बीजा पण देवता दवीए, संपरिवुरे के० परिवर्यो. अहींयां यावत् शब्दे बीजा पर्षदाना, कटकना, आत्मरक्षक. इत्यादिक देवता लेवा. सवबलेणं के० सर्व बले सहित जाववाइयरवेणं के० वाजीत्रना शब्द वाजते, जेणेव सिद्धायतणे के० ज्यां सिद्धायतन छे. तेणेव उवागछइ उवागछइत्ता के० त्यां आवे, त्यां आवीने, सिद्धायतणं पुरिछिमेणं दारेणं के० सिद्धायतनप्रत्ये पूर्वदिशिने बारणे अणुपविसइ के० प्रवेश करे; प्रवेश करीने जेणेव देवछंदए के० ज्यां देवछंदो छे, जेणेव

अट्ठसयं जिणपडिमाउं के० ज्यां एकसो आठ जिनप्रतिमाउं छे, तेणेव उवागच्छइ के० त्यां आवे. आवीने जिनपडिमाणं आलोए के० जिनप्रतिमाने दीठां थकां, पणामं करेइ के० प्रणाम करे. प्रणाम करीने, लोमहत्थयं गिएहइ के० मोरपीछो ले. लेइने, लोमहत्थेणं परामुसइ के० ते मोरपीछीए पूंजे, पूंजीने गंधोदएणं ण्हावेइ के० सुगंध पाणीए नवरावे. नवरावीने गोसीसचंदणेणं गायाइं अणुलिंपइ के० गोशीर्षचंदन, जे बावनाचंदन तेणे करीने गात्र जे प्रतिमानुं शरीर, तेहने विलेपण करे. करीने, जिनपडिमाणं के० जिनप्रतिमाने, अहयाइं के० अक्षत, देवदूसजुवलाइ के० देवदूष्यनो युगल एटले जोडो नियंसेइ के० पहेरावे. पेहेरावीने, पुप्फारुहणं के० फूलनुं आरोपण करे. मल्लारुहणं के० फूलनी मालनुं आरोपण करे. चूणारुहणं के० वास बरास प्रमुख सुगंधी चूर्णनुं आरोपण करे. वत्थारुहणं के० वस्त्रनुं आरोपण करे. आभरणारुहणं के० मुकुटप्रमुख आभरणनुं आरोपवुं करे; करीने आसत्तो के० भूमिए लाग्यो. उसत्त के० उपर लाग्यो. विउल के० विस्तीर्ण, वट्ट के० गोल, वग्घारिय के० लंबायमान. एवो मल्लदामकलावं के० माल्यदाम जे माला तेनो समूह करे. करयल पडिग्गहियं के० हस्ततलनेविषे ग्रह्या. करयल पब्भठ विप्पमुकेणं के० हस्ततलथी भ्रष्ट थयां मूक्यां, एहवां दसद्धवणेणं

कुसुमेणं के० पंचवरणी फूले, मुक्कपुप्फ पुंजोवयारकलियं के० मूक्या बे पुष्पना पुंज, तेहने उपचारे सहित करे. करीने जिणपडिमाणंपुरउ के० जिनप्रतिमानी आगल अछेहिं के० निर्मल संएहहिं के० सुकोमल, रययामएहिं के० रूपमयी. अछराहिं के० डुंकडी वस्तुना प्रतिबिंबा पडे; एहवा निर्मल; तंडुलेहिं के० एवे चोखे करीने, अठ्ठमंगले आलिहइ के० अष्टमंगल आलेखे. तं जहा के० ते कहे बे. सब्बिय के० स्वस्तिक, जा दप्पण के० यावत् दर्पण कहेवुं. यावत् शब्दे श्रीवत्स प्रमुख लेवां, तथाणं तरकणं के० तेवार पबी चंदपप्परयण के० चंद्रप्रन्न रत्न, वयर के० वज्र, वेरुलिय के० वैडूर्यरत्नमयी, विमलदंड के० निर्मल बे दंड जेनो, वली कंचणमणी रयणन्नत्तिचित्तं के० कनक मणीरत्नना न्नांति विचित्र बे. कालागुरु के० कृष्णागुरु, पवर के० प्रधान, कुंदरुक ते प्रसिद्ध, तुरुक्कनामा गंधद्रव्य विशेष. डज्झंत धूव के० दह्यमान जे दशांगादि धूप, तेहनो मघमघंत के० महमहाट गंध धूआ न्निराम के० प्रगट थयो गंध तेणे अन्निराम. गंधवट्टिं विणिमुयंतं के० गंध, द्रव्य गुटिका सरखो सुगंध मूकते, वेरुलियमय कडुछयं के० वैडूर्यरत्नमय कडछा, पगाहिऊणं के० लेइने, धूवं दाऊणं जिणवराणं के० जिनवरने धूप देइने, अठसयं के० एकशो आठ, विशुद्धजुत्तेहिं के० शुद्ध

युक्त, अपुणरुत्तेहिं के० फरी फरीने तेहनो तेह पाठ न आवे. एवा महाविर्त्तेहिं के० महाकाव्ये, संथुणइ के० स्तवना करे. करीने, पछाय सत्तट्ठ पयाइं के० पाछां सात आठ पगलां, पच्चोसक्कइ के० पाछो उसरे. वामं जाणु अंचेइ के० डाबो ढींचण उंचो राखे. दाहिणं जाणु के० जमणो ढींचण, धरणितलं सिसाहणं के० धरतीने विषे थापे. तिक्खुत्तो मुद्धाणं धरणि तलंसि निवेसइ के० त्रणवार मस्तक धरतीए स्थापे. स्थापीने, एगसाडी उत्तर उत्तरासंग करेइ के० एक साडी उत्तरासंग करे. करीने, जाव करयल परिग्गहियं दसनहं के० हस्ततल परिग्रहित दश नख, सिरसावत्तं के० मस्तके आवर्तन करीने, मत्थए अंजलिं कट्टु के० मस्तके अंजली करीने, एवं वयासी के० एम कहे- नमोत्थुणं कहे. एहनो अर्थ टीकाथी जाणवो. अहीयां कहेतां ग्रंथ वधी जाय छे.-इति.

हवे ते छ बोल रायपसेणी मध्ये कह्या छे. तथाहि ॥ तएणं से सूरियाभेदेवे समणस्स भगवओ महावीरस्स अंतिए धम्मं सोच्चाणीसम्म हट्ठ जाव उट्ठेइ उट्ठित्ता समणं भगवं महावीरं वंदइ णमंसइ एवं वयासी अहण्णं भंते सूरियाभेदेवे किं भवसिद्धिए अभवसिद्धिए १ सम्मदिट्ठिए मिच्छादिट्ठिए २ परित्तसंसारिए अणंत संसारिए ३ सुलह बोहिए दुलह बोहिए ४ आराहए विराहए

५ चरमे अचरमे ६ सूरियाभाइ समणे भगवं महावीरे सूरियाभं देवं एवं वयासी सूरियाभा तुमएहं भवसिद्धिए, नो अभवसिद्धिए जाव चरमे णो अचरमे ॥ अस्यार्थ ॥ तएणं से सूरियाभेदेवे के० तेवारे ते सूर्याभदेवता, समणस्स भगवओ महावीरस्स अंतीए के० श्रमण भगवान महावीरने समीपे, धम्मं सोच्चाणिसम्म के० धर्म सांभलीने, हट्ठ जाव उठेइ के० हर्ष पामीने यावत् उठे. उठीने, समणं भगवं महावीरं के० श्रमण भगवान महावीर प्रत्ये वंदइ नमंसइ के० वंदना करे नमस्कार करे. एवं वयासी के० एम कहे. अहन्नं भंते सूरियाभदेवे के० हे भगवन्, हुं सूर्याभ नामे देवता, किं भवसिद्धिए अभवसिद्धिए के० शुं भव्य छुं? किंवा अभव्य छुं? १ सम्मदिट्ठी के० सम्यक्दृष्टि छुं किंवा मिथ्यादृष्टि छुं? २ परित्त संसारिए अणंत संसारिए के० परित्त भव्यो संसारी छुं किंवा अणंतो संसारी छुं? ३ सुलहबोहिए दुलहबोहिए के० सुलभबोधि छुं एटले परभवे जिनधर्म प्राप्ति सोहली छे जेने एवो छुं के दुर्लभबोधि छुं? ४ आराधक छुं के विराधक छुं. ५ चरमे के० देवतानो भव छेल्लो छे के अचरमे के० घणाभव करवा छे? सूरियाभाइ के० सूर्याभने बोलावीने श्रमण भगवान महावीर सूर्याभने एम कहे. सूर्याभा तुमणं भवसिद्धिए के० हे सूर्याभ, तुं

भवसिद्धिक छे, अभवसिद्धिक नथी, यावत् चरम छे, अचरम नथी. एम छ बोल रुडा कहेवा. बीजा निषेध करवा. इति गाथार्थ ॥ १४ ॥

हवे सूर्याभनो भक्ति देखाडे छे.

प्रभु आगल नाटक कर्युं ॥ भगति सूरियाभने सार लालरे ॥
भगतितणां फल शुभ कह्यां ॥ श्री उत्तराध्ययन मोझार ॥ लालरे ॥ तु० ॥ १५ ॥

अर्थः—प्रभु आगल नाटक कर्युं. ए स्पष्ट छे. ते माटे भक्ति सूरियाभने सार के० सूरियाभ देवताने सार एटले प्रधान भक्ति छे. तथा च तत्सूत्रं ॥ अहन्नं भंते देवाणुप्पियाणं भत्तिपुव्वयं गोयमाईणं समणाणं निग्गंथाणं बत्तीसइबद्धं नट्ट विहिं उवदंसेमि ॥ अर्थ ॥ अहणं भंते देवाणुप्पियाणं भत्तिपुव्वयं के० सूर्याभ, प्रभुजीने कहे छे. हुं देवाणु प्रियनो भक्तिपूर्वक, गोयमाईणं समणाणं निग्गंथाणं के० गौतमादिक श्रमण निग्रंथने, बत्तीसइ बद्धं नट्टविहिं उवदंसेमि के० बत्रीश विधि नाटक देखाडुं? इति रायपसेणीमध्ये ए सूत्रमां भक्तिपूर्वक एवो पाठ छे. माटे जाणीए छीए जे सूरियाभने भक्ति प्रधान छे. अने भक्तिनां फल तो शुभ के० उत्तम कह्यां छे. श्री उत्तराध्ययन मोझार के० श्री उत्त-

राध्ययन मध्ये अध्ययन ओगणत्रीशमे छे. तथा च तत्पाठः ॥ गुरु साहम्मिय सुस्सूसणयाएणं भंते जीवे किंजणइ गुरु साहम्मिय सुस्सूसणयाए विणयपडिवत्तिं जणइ विणयपडिवन्नेणं जीवेअन्नच्चासायणसीले नेरइय तिरिक्खजोणिय मणुस्स देवदुग्गईओ निरुंभइ वण्ण संजलणंभत्ति बहुमाणयाए माणुस्सदेव सुगइओ निबंधइ सिद्धि सुगइं च विसोहेइ पसत्थाइंचणंविणय मूलाइं सव्वकज्जाइं साहेइ अन्नेअ बहवे जीवे विणइत्ता भवइ ॥ अस्यार्थः गुरु साहम्मिय के० साधर्मिकनी, गुरुनी सुस्सूसणयाएणं के० सेवा करतो, भंते के० हे भगवन्, किं जणइ के० शुं उपार्जे ? गुरु उत्तर कहे छे. गुरु साहम्मिय सुस्सूसणयाए के० गुरु अने साधर्मिकनी सेवा करतो, विणयपडिवत्तिं के० उचित कार्य अंगीकार करे, विणयपडिवन्नेणं जीवे के० विनयप्रतिपन्न जीव, अणच्चासायणसीले के० गुर्वादिकना अवर्णवाद न बोले, ते वारे नारकी तिर्यंचनी योनि तथा मनुष्य देवतानी दुर्गतिने रुंधे; वण्ण के० प्रशंसा संजलणं के० गुणनुं प्रगट करवुं. भत्ति के० अंजली प्रमुख करवी. बहुमान ते अंतर प्रीति–एटलां वानां करतो मनुष्यनी अने देवतानी सुगइओ निबंधइ के० सदगतिओ बांधे. सिद्धिसुगइं च विसोहेइ के० सिद्धिरूप सद्गति ते रत्नत्रय तेहने विशुद्ध करे. परभवे मुक्ति साधे.

वली अन्ने वहवे जीवे के० वीजा घणा प्राणीउने, विणइभत्ता नवइ के० विनयवंत करे. उक्तं च ॥ ठिउंगा च एपर इति गाथार्थं ॥ १५ ॥

ए सूरियाजनो अधिकार एकज ए स्तवनमां देखाड्यो. एम केटला कहीए? सूत्रमांतो ठामे ठामे कह्यां बे, माटे अति देश करे बे.

अंग उपांगे घणे कही ॥ एम देव देवीनी नक्ति ॥ लालरे ॥
आराधकता तेणे थइ ॥ इहां तामली इंडनी युक्ति ॥ लालरे ॥ तु0 ॥ १६ ॥

अर्थः—अंग के० ज्ञातासूत्र प्रमुखनेविषे देवीउ अनेक नवनपतिमां उपनोउ बे. त्यां पण सूर्यान्ननीज रीति कही बे. तथा नगवतीमां इंडादिकनां नाटक घणां वखाण्यां बे. तथा उपांग के० जीवानिगमादिकमां विजयप्रमुख देवतानो तथा रीते बीजा पण जगतीना त्रण दरवाजाना धणी एमज कह्या बे. घणे कही के० ए रीते घणे अंग उपांगे कही बे. कहींक तो करी एवो पाठ बे. त्यां नक्ति करी, एवो अर्थ करीए. एम देव देवीनी नक्ति ए स्पष्ट बे. वली ठाणांगमध्ये चोथे ठाणे नंदीश्वर द्वीपे घणा सुर असुरादिकोए पूजा नक्ति प्रमुख कर्या बे. तथा ते देवता देवीउने आराधक कही

बोलाव्यां छे. ते आराधकपणुं तो तेणे थइ के० ते वीतरागनी भक्तिएज थइ छे. अहींयां आराधकतानी अपेक्षाए थइ एम कह्युं छे; अहीयां कोइ कहेशे के ए जिन भक्तिए आराधकता नथी. एतो पाछले भवे करणी करी छे; ते अपेक्षाए आराधक कह्या छे. एम कहेनारने उत्तर दे छे. इहां तामली इंद्र के० तामली नामा तापस ते बीजा ईशानदेवलोके इंद्र थया; तेहनी युक्ति जाणजो. इति गाथाक्षरार्थ.

भावार्थ तो ए छे के तामली नामा तापस, पोताने तपने कष्ट करी बीजा देवलोकने विषे इंद्र थया; तेमणे प्रभु आगल नाटक करी पूछयुं जे हुं आराधक छुं किंवा विराधक छुं ? इत्यादिक छ बोलनी पूछा श्री भगवतीसुत्रमां कही छे. तेमां कह्युं जे " आराधक छो " एम कह्युं छे; माटे पूछीए छैए जे परभवनी अपेक्षाए आराधक होत तो, एतो परभवे तापस हता, तेथी केम परभव कहेवाशे ? ते माटे आ भवनी प्रभुभक्तिज आराधकता कही छे. इतिभावः इतिगाथार्थ ॥ १६ ॥

ए जिनेश्वरनो थापनानिक्षेपो पूजवा योग्य छे. एम कह्युं. हवे कोइ कहे छे, " ए अचेतन छे. एमां शो गुण छे ? " तेनो उत्तर करे छे जे, जिनदाढा पण अजीव छे तेमां शो गुण छे ? अने

पूजवा योग्यतो छे ते देखाडे छे.

भक्ति जीत धर्मे करी ॥ लीए दाढा अवर जिन अंग लाललरे ॥
थूंभ रचे सुर त्रण ते ॥ कहे जंबूपन्नत्ती चंग ॥ लाललरे ॥ तु० ॥ १७ ॥

अर्थः—भक्ति के० कोइक देवता भक्ति जाणी ले छे. जीत के० अपरदेवता पोतानो जीत-व्यवहार जाणी ले छे. धर्मे करी के० कोइक धर्मे करी लेता हवा; एटले धर्म जाणी लेता हवा. लीए के० एटले प्रकारे ले. दाढा के० दाढा, अवर के० वली बीजा देवता, जिनअंग के० हाड दंत प्रमुख ले. तेवार पछी सुर के० देवता, त्रण थूंभ, रचे के० करे, कहे जंबूपन्नत्ती के० जंबूद्वीपपन्न-त्ती एम कहे छे. आद्यांत ग्रहणे मध्यग्रहणमिति न्यायात्. जंबूपन्नत्ती शब्दे जंबूद्वीपपन्नत्ती लेइए, एटले जंबूद्वीपपन्नत्तीमध्ये एम कहे छे. चंग के० मनोहर. इति. तथा च तत्पाठः ॥ तएणं सक्के देविंदे देवराया उवरिल्लं दाहिणं सकहं गिण्हइ ईसाणे देविंदे देवराया उवरिल्लं वामं सकहं गि-ण्हइ चमरे असुरिंदे असुरराया हिठ्ठिल्लं दाहिणं सकहं गिण्हइ बली वइरोयणिंदे वइरोयणराया हिठ्ठिल्लं वामं सकहं गिण्हइ अवसेसा भवणवई जाव वेमाणियादेवा जहारिहं अवसेसाइं अंगमं-

गाइं गिण्हइ केइ जिणन्नत्तिए केई जीयमेयंति कट्टु केई धम्मोत्ति कट्टु गिण्हंति तएणं सक्के देविंदे देवराया भवणवइ जाव वेमाणियादेवा एवं वयासो खिप्पामेव जो देवाणुप्पिया सव्वरयणामए मह- इमहालए तर्ज चेइय थूजे करेह एग जगवतोतित्थगरस्स एगं गणहराणं एगं अवसेसाणं अणगा- राणं तएणं बहवे जाव करेत्ति तएणं ते बहवे भवणवइ जाव वेमाणिया देवा तित्थगरस्स परिनिव्वाण महिमं करंति जेणेव णंदीसरेदीवे तेणेव उवागच्छंति ॥ व्याख्या—तएणं सक्के देविंदे देवराया के० तेवारे शक्र देवेंद्र देवतानो राजा, उवरिल्लं दाहिणं के० जमणी उपरली, सकहं के० दाढा, गिण्हई के० ग्रहे, ईसाणे देविंदे देवराया के० ईशान देवेंद्र देवतानो राजा, उवरिल्लं वामं सकहं गिण्हइ के० डाबी उपरनी दाढा लीए. चमरे असुरींदे असुरराया के० चमर असुरकुमारनो इंद्र, असुर कुमारनो राजा, हिठिल्लं दाहिणं सकहं गिण्हइ के० जमणी हेठली दाढा लीए. बली वइरोयणिंदे वइरोय- णराया के० बली नामा वैरोचन देवनो इंद्र वैरोचनराजा, हिठिल्लं वामं सकहं गिण्हइ के० डाबी हेठली दाढा लीए. अवसेसा के० बीजा शेष, भवणवइ जाव वेमाणियादेवा के० भवनपति यावत् वैमानिकदेवता. जहारिहं के० जेम जेने योग्य होय ते, अवसेसाइं के० शेष थाकतां, अंगमंगाइं

गिएहइ के० अंगोपांग लीए, केइ जिणज्ञत्तीए, के० कोइक देवता जिननी ज्ञक्ति जाणी लीए केइ जिय मेयंति कट्टु के० कोइ जीत आचार छे; एम करीने लीए, केइ धम्मोत्ति कट्टु गिण्हइ के० कोइक धर्म छे एम करीने लीए. तएणं सक्के देविंदे देवराया के० तेवार पछी शक्र देवेंद्र देवराजा, ज्ञवणवइ जाव वेमाणियादेवा एवं वयासी के० ज्ञवनपति प्रमुखने एम कहे. खिप्पामेव ज्ञो देवाणुप्पिया के० शीघ्र शीघ्र हे देवानुप्रिय, सव्व रयणमए के० सर्व रत्नमयी, महइ महालए के० अति मोटा, तउ चेइअथूज्ञे करेह के० त्रण चैत्यस्तूज्ञ करो. एगं भगवउ तित्थगरस्स के० एकतो ज्ञगवान तीर्थंकरनी, एगं गणहराणं के० एक गणधरनी, एगं अवसेसाणं अणगाराणं के० एक शेष अणगारनी. तएणं के० तेवार पछी बहवे जाव करेत्ति के० घणा भवनपति यावत् चार निकायना देवता थूज्ञ त्रण करे. तएणं के० तेवारे ते ज्ञवनपति प्रमुख देवता, तित्थगरस्स के० तीर्थंकरनो परिनिव्वाण महिमं करंति के० निर्वाण महोत्सव करे. जेणेव णंदीसरेदीवे के० ज्यां नंदीश्वरद्वीप छे. तेणेव उवागछंति के० त्यां आवे. इत्यादिक पाठ छे. इति जंबूद्वीपप्रज्ञप्ति पाठः इतिगाथार्थः ॥ १७ ॥

वली एज वात विशेषे कहे छे.

शतक दशमे अंग पांचमे ॥ उद्देशे छठे इंद ॥ लालरे ॥ दाढतणी
आशातना ॥ टाले ते विनय अमंद ॥ लालरे ॥ तुज० ॥ १८ ॥

अर्थः—शतक दशमे अंग पांचमे के० पांचमुं अंग श्री भगवतीसूत्र—तेनुं दशमुं शतक—तेने उद्देशे छठे के० छठा उद्देशानेविषे, इंद के० चमरेंद्रप्रमुख इंद्र ते, दाढतणी आशातना टाले के० दाढानी आशातनाउ टाले छे. ते विनय अमंद के० ए तीव्र आकरो विनय जाणवो. इति गाथाऽक्षरार्थः भावार्थ तो ए छे जे, चमरेंद्र प्रमुख सुधर्मासभामध्ये विषयप्रमुख नथी सेवता, ते सुधर्मासभामध्ये परमेश्वरनी दाढाउ छे; तेनी आशातना टालवा माटे नथी सेवता. इति भावः ॥१८॥

इहां ए स्तवननेविषे तो दशमा शतकना छठा उद्देशानी साख लखी; अने श्री भगवतीसूत्रमां जोतां तो दशमा शतकना पांचमा उद्देशामां ए पाठ छे; तेमाटे जाणीए छैए जे कोइ धुरथीज लखनारनो दोष छे; अन्यथा उपाध्यायजी एम आणे नही; एहवी प्रतीति छे. अथवा राभसवृत्तिए अनाभोगे उपाध्यायजीए एम आण्युं छे. यतः ॥ नहि नाम मान भंग छद्मस्थस्येह कस्यचिन्नास्ति " ज्ञानावरणीयोहिं ज्ञानावरणं प्रकृतिकर्म्म " ॥ १ ॥ हवे ते पाठ लखीए छैए. चमरेणंते भंते,

असुरिंदे असुरकुमाररायां चमरचंचाए रायहाणिए सभाए सुहम्माए चमरंसी सिंहासणंसिं तुडिय-
णं सद्धिं दिव्वाइंन्नोग न्नोगाइं नुंजमाणे विहरित्तए णोइणठे समठे से केणठेणं न्नंते एवं वुच्चइ नोप-
भूजांव विहरित्तए गो० चमरस्सणं असुरिंदस्स असुरकुमाररन्नो चमर चमरचंचाए रायहाणीए स-
भाए सुहम्माए माणवए चेइअखंभे वइरामएसु गोलवट्ट समुग्गएसु बहुइओ जिणसकहाउ सन्नि-
क्खित्ताउ चिठंत्ति जाउणं चमरस्स असुरिंदस्स असुरकुमाररणो अन्नेसिं च वहूणं असुरकुमाराणं
देवाणं देवीणय अच्चणिज्जाउ वंदणिज्जाउ नमंसणिज्जाउ पुयणिज्जाउ सक्कारणिज्जाउ सम्माणणि-
ज्जाउ कल्लाणं मंगलं देवयं चेइयं पज्जुवासणिज्जाउ न्नवंति से तेणठेणं अज्जो एवं वुच्चइ णोपभूजाव
विहरित्तए पभूणं न्नंते चमरे असुरिंदे असुरराया चमरचंचाए रायहाणीए सन्नाए सुहम्माए चम-
रंसि सिहासणंसि चउसठिए सामाणिय साहस्सीहिं तायत्तीसाए जाव अन्नेहिं असुरकुमारेहिं दे-
वेहिं देवीहिय सिद्धिं संपरिवुडे महया हयनट्ट जाव नुंजमाणे विहरित्तए हंता केवलपरियारिठीए
नो चेवणं मेहुणवत्तियाए ॥ व्याख्या ॥ चमरेणं न्नंते के० हे न्नगवन्, चमरो, असुरिंदे के० असुरदेव-
नो इंद्र, असुरकुमारराया के० असुरकुमारनो राजा, चमरचंचाए रायहाणीए के० चमरचंचा नामे

राजधानीनेविषे, सभाए सुहम्माए के० सुधर्मानामा सभानेविषे, चमरंसि सिंहासणंसि के० चमरनामना सिंहासननेविषे रह्यो. तुडिएणंसद्धिं के० तुटित जे इंद्राणीनो समुह ते साथे, दिवाइं के० देवसंबंधी, भोगाइं के० भोग, भुंजमाणे के० भोगवतो थको, विहरित्तए के० विचरे. प्रभुजी कहे छे. णो इणट्ठे समट्ठे के० ए अर्थ समर्थ नही. एटले भोग न भोगवे; से केणट्ठेणं भंते एवं वुच्चइ के० हे भगवन्, शामाटे एम कहो छे ? णोपभूजाव विहरित्तए के० न समर्थ भोग भोगवतो विचरवाने. एम पूछे थके भगवान कहे छे. हे गोयम. चमरस्सणं असुरिंदस्स असुर कुमाररन्नो के० चमरो असुरेंद्र असुरकुमार राजानी, चमरचंचाए रायहाणीए के० चमरचंचा राजधानीमां, सभाए सुहम्माए के सुधर्मासभानेविषे, माणवए चेइयखंभे के० माणवकनामा चैत्यस्थंभनेविषे वइरामएसु के० वज्रमयी, गोलवट्ट समुग्गएसु के० घणा गोल डाबडा छे. तेहनेविषे, जिणसकहाउ के० जिनेश्वरनी दाढाओ, सन्निखित्ताउ चिठंति के० थापीथकी छे. जाउणं के० जे दाढाओ, चमरस्स असुरिंदस्स असुरकुमाररन्नो के० चमरो, असुरेंद्र, असुरकुमार राजाने तथा अन्नेसिं च के० बीजा पण देवताने, बहूणं असुर कुमाराणं के० घणा असुरकुमार; देवाणं के० देवताने, देवीणय के०

देवीउने, अच्चणिज्जाउ केο अर्चवा योग्य छे. वंदणिज्जाउ केο वांदवा योग्य छे. णमंसणिज्जाउ केο नमस्कार करवा योग्य छे. पूयणिज्जाउ केο पूजवा योग्य छे. सक्कारणिज्जाउ केο सत्कार करवायोग्य छे. सम्माणणिज्जाउ केο सन्मान करवायोग्य छे. कल्लाणं मंगलं केο कल्याणकारी, मंगलकारी. देवयं चेइयं केο देवतानां चैत्यनी परे. पज्जूवासणिज्जाउ केο सेवा करवायोग्य, भवंति केο छे. से तेणठेणं अज्जो एवं वुच्चइ केο हे आर्य, तेमाटे एम कहीए छेये. णोपभूजाव विहरित्तए केο नथी समर्थ, यावत् देवीउ साथे भोग भोगववाने. फरी पूछ्युं जे, चमरो असुरकुमार चमरचंचा राजधानीनेविषे सुधर्मासभामां चमरसिंहासननेविषे बेठो. चउसठ्ठिए सामाणिय साहस्सीहिं के चोसठ हजार सामानिक देवतासाथे, तायत्तीसाए केο तेत्रीश त्रायत्रिंशकसाथे, जावअन्नेहिं असुर कुमारेहिं इत्यादिक सुगम छे. इत्यादि भगवत्तीसूत्रे शतक दशमे उद्देशे पांचमे. इहां परिचारणऋद्धि केο नाटय पूजामांहे स्त्रीशद्द श्रवणादिक परिचारण करे; पण मैथुनसंज्ञाए सुधर्मासभामां शब्दादिक न सेवे, ए रीते जेम चमरेंद्रने कही तेम सौधर्मेंद्र लगे एटले भवनपति, व्यंतर, ज्योतिषी, वैमानिक तथा तेहना लोकपालना आलावा छे, ते सर्व अर्थी होतो जोज्यो.

हवे अहींयां कोइ पूछे जे "भगवतीसूत्रमां तो एटलुं कह्युं जे सुधर्मासभामां दाढाओ छे, माटे विषय वात न करे पण ते करतां आशातना थाय; एम क्यां कह्युं छे ?" एवी मूर्खनी आशंका धरीने लखीए छैए जे, सांभल, श्री उववाइ प्रमुख सूत्रमांहे अनाशातनाविनय कह्यो छे; ते सर्व परमारथथी जोतां अरिहंतनोज विनय जाणवो.

हवे एवा अधिकार सांभलीने ते कुमति बोल्या जे "देवता तो अविरति, अपच्चखाणी छे, नोधम्मिया छे. ए देवतानी करणी कोण लेखामां गणे छे ? ते माटे ए देवताए एटलां वानां कर्यां छे; पण अमे तो एनी करणी मानता नथी." एम देवताने नोधम्मिआ कही कहीने निंदे छे तेने शिखामण दिए छे.

समकितदृष्टि सुरतणी ॥ आशातना करशे जेह ॥ लालरे ॥
दुर्लभ बोधि ते थशे ॥ ठाणांगे भाख्युं एह ॥ लालरे ॥ तु० ॥ १ए ॥

अर्थः–सम्यक्दृष्टि सुरतणी के० सम्यग्दृष्टि देवतानी, आशातना करशे जेह के० जे प्राणी आशातना करशे, अवर्णवाद बोलशे, दुर्लभबोधि ते थशे के० ते प्राणी दुर्लभबोधि थाशे. एटले

आगल बोधिबीजनी सामग्री दोहली मलशे. इति न्नाव. गणांगे न्नाख्युं एह के० एवी वात गणांगसूत्र जे त्रीजुं अंग तेमां कही बे; यदुक्तं ॥ पंचहि ठाणेहिं जीवा दुल्लहबोहियत्ताए कम्मं पकरेति तं जहा अरिहंताणं अवणं वयमाणे १ अरिहंत पणत्तस्स धम्मस्स अवणं वयमाणे २ आयरियउवझायाणं अवणं वयमाणे ३ चाउवणस्स संघस्स अवणं वयमाणे ४ विवक तव बंन्नचेराणं देवाणं अवणं वयमाणे ५ व्याख्या–पंचहिगणेहिं के० पंचस्थानके जीवा के० जीवने, दुलहबोहियत्ताए के० डुर्लन्नबोधिपणु एटले परभवे जिनधर्म प्राप्ति दोहिली होय. कम्मं पकरेति के० कर्म बांधे. तं जहा के० ते पांच प्रकार देखाडे बे. अरिहंताणं अवणं वयमाणे के० अरिहंतना अवर्णवाद बोलतो १ अरिहंत पणत्तस्स धम्मस्स अवणं वयमाणं के० अरिहंतना परूप्या धर्मना अवर्णवादने बोलतो २ आयरिय उवझायाणं अवणं वयमाणं के० आचार्य उपाध्यायना अवर्णवाद बोले ३ चाउवणस्स संघस्स अवणं वयमाणे के० चतुर्विध संघना अवर्णवाद बोलतो ४ पांचमा बोलनो अर्थ आगल लख्यो बे, पण एटलो फेर जे अवर्णवाद बोलतो डुर्लन्नबोधिपणुं करे. तथा वणवाद ते जश बोलतो थको जीव सुलभबोधिपणुं करे. इति गणांगे ॥ इति गाथार्थ ॥ १९ ॥

ए जेम समकिती देवताना अवर्णवाद बोलता दुर्लभबोधि थाय तेम एनो जश बोलता सुलभबोधि पण थाय ते देखाडे छे.

तेहने जश बोले कह्युं ॥ वली सुलभबोधत थाय ॥ लालरे ॥
तेणे पूजादिक तेहनां ॥ करणी शिवहेतु कहाय ॥ लालरे ॥ तु० ॥ २० ॥

अर्थः—तेहने के० ते समकितदृष्टि देवतानो जश बोले के० वर्णवाद बोलतां कह्युं के० श्री ठाणांगमध्येज कह्युं छे. ठाणांगमध्ये एटलो अर्थ गम्यथी लइए. वली के० ते दुर्लभबोधिनी अपेक्षाए. सुलभबोधत थाय के० आगल बोधिबीजनी सामग्री तरत मले. यतः ॥ पंचहिंठाणेहि जीवा सुलहबोहित्ताए कम्मं पकरेति तं जहा अरिहंताणं वण्णं वयमाणे जाव विवक्क तवबंभचेराणं देवाणं वण्णं वयमाणे ॥ अहींयां कोइ पूछे जे " ए सूत्रना आलावामां समकिती क्यां कह्या ? जे तमे कहोछो समकितीना अवर्णवाद बोले ते दुर्लभबोधि थाय ! तेतो एमां न आव्यां " एम कहे छे, तेने सूत्रमांथी आम्नाय देखाडी समकिती ठरावे छे. अहींयां आचार्य उपाध्याय इत्यादिक भावनिक्षेपे प्रसिद्ध छे. तेमाटे तेहने बीजां विशेषण पद न कह्यां, अने देवपदनो अर्थ तो मुख्यताए क्रीडादिक

वाचक उदयिक ज्ञावपुष्टिपणे प्रसिद्ध छे; ते माटे विशेषण कह्युं. विवक्ष के० पाकां तप ब्रह्मचर्य, तेथी उपन्यां पुण्य कर्म जेने एवा देवनो अवर्णवाद बोलतो एतावता सम्यग्दृष्टि आव्याज. इति भावः तेणे के० ते कारण माटे ए सम्यग्दृष्टि छे. ते माटे तेहनां के० ते देवतानां पूजादिक के० पूजा आदिशब्दथी जन्म महोत्सव समवसरणादिक गमन समवसरणादिकनुं रचवुं लइए. एहवी जे करणी ते शिवहेतु कहाय के० मोक्षनां हेतु कहीए, एटले देवतानो जे पूजादिक करणी ते मोक्षहेतु जाणवी. इति ज्ञाव. गाथार्थ. ॥ २० ॥

वली जेओ देवतानी करणी नथी मानता तेमने ठपको दे छे. ते जैनशैलीना अजाण छे एम देखाडे छे.

तप संयम तरुसम कह्यां ॥ फल सम ते सुर शिवशर्म ॥ लालरे ॥
सुर करणी माने नहीं ॥ नवि जाण्यो तेणे ए मर्म ॥ लालरे ॥ तुज० ॥ २१ ॥

अर्थः—तप संयम तरु सम कह्यां के० तपस्या तथा संयम—तेतो वृक्ष समान कह्यां छे. अने तेहना फल समान ते सुर के० देवतानां सुख, शिव के० मोक्षनां, शर्म के० सुख कह्यां छे. एटले

ए भाव जे, तप संयम ते कारण थयां अने देवतानां तथा मोक्षनां सुख ए कार्य थयां. हवे विचारो जे, कारण अने कार्य मध्ये अधिक शुं कहीए ? एतावता कार्य अधिक कहिए. केइत्थ देवलोएसुं केइ सिज्झंति नीरया ॥ इति वचनात्. ते माटे सुर करणी के० देवतानी जे करणी ते माने नही के० न माने, तेणे के० ते मूर्ख, ए कारण कार्य भावना संबंधनो जे, मर्म के० गुह्यार्थ, ते नवि जाण्यो के० नथी उलख्यो. एटले निपट मूर्ख छे. इति भाव. इति गाथार्थ ॥ २१ ॥

हवे कोइकने शंका उपजे जे " देवतामां समजण काची हशे ते पूजा करे तो सुखे करो पण अमे समजु थइने पूजा केम करीए ? " तेने उत्तर दे छे.

दशवैकालिके नरथकी ॥ सुर अधिक विवेक जणाय ॥ लालरे ॥
द्रव्यस्तव तो तेणे कर्यां ॥ माने तस सुजश गवाय ॥ लालरे ॥ तु० ॥ २२ ॥

अर्थः—दशवैकालिके नरथकी के० दशवैकालिकने लेखे मनुष्य थकी पण सुर के० देवताने, अधिक विवेक जणाय के० अधिको विवेक जणाय छे. तथा च तत्सूत्रं ॥ धम्मो मंगल मुक्किट्ठं अहिंसा संजमो तवो. देवा वि तं नमंसंति जस्स धम्मे सयामणो ॥ ए गाथाने विषे एम कह्युं जे

धर्मने विषे जेनुं सदा मन वर्ते छे; तेने देवता पण नमस्कार करे. अपि शब्दे एम सूचवे छे जे, मनुष्य करे तेमां कहेवुंज शुं ? ए लेखे मनुष्यथकी अधिक विवेक छयोंज; अने द्रव्यस्तव तो तेणे कर्या के० द्रव्यस्तव जे, प्रभु पुजा, अने परमेश्वरनी भक्ति ते देवताए कर्यां छे. माने के० ते द्रव्यस्तव कर्यां ते माने; प्रतीति करे, श्रद्धा करे. तस के० ते प्राणीनो सुजश के० भलो जे जश ते गवाय. एटले ए भाव जे देवतानां कर्यां द्रव्यस्तव मान्यां; एटले आगम प्रमाणे श्रद्धा थइ. ते श्रद्धावंतना गुणग्राम भव्यप्राणी करेज. इति. भावः एटले कर्त्ताए जश एवुं पोतानुं नाम पण सूचव्युं. इति गाथार्थ ॥ २२ ॥ एटले बीजो ढाल संपूर्ण थयो. ग्रंथाग्रंथ ५३६ अ० २४ सर्व ग्रंथाग्रंथ १०१० अ० ६.

हवे त्रीजो ढाल मांडे छे. तेने पूर्व ढाल साथे ए संबंध छे के बीजा ढालमा पूजानो अधिकार देवता संबंधी कह्यो. हवे जे मूर्ख देवतानी करणीमां आकुं अवलुं बोले छे, तेने मनुष्यना अधिकार सिद्धांत साखे ए ढालमां देखाडे छे. ए संबंधे करो आव्यो त्रीजो ढाल; तेनी प्रथम गाथा कहे छे.

ढाल ३ जी ॥ ऋषन्ननो वंश रयणायरु ॥ एदेशी ॥

शासन ताहरुं अति न्नलुं ॥ जग नहीं कोइ तस सरखुंरे ॥ तेम
तेम राग घणो वधे ॥ जेम जेम जुगति शुं परखुंरे ॥ शा० ॥ १ ॥

अर्थः—शासन के० शीखामण वचन, ताहरुं के० तमारुं, अर्थापत्तिए हे परमेश्वर, तमारुं शीखामण वचन, अति न्नलुं के० घणु रुडुं छे. जग नही कोइ तस सरखुं के० जगतमां कोइ ते सरखुं नथी. जेम जेम जुक्तिए परीक्षा करुं छुं तेम तेम राग घणो वधतो जाय छे. इति प्रथम गाथार्थ ॥१॥

श्री अरिहंत ने तेहनां ॥ चैत्य नमुं न अनेरां रे ॥ अंबड ने
तस शिष्यनां ॥ वचन उववाइ घणेरां रे ॥ शा० ॥ २ ॥

अर्थः—श्री अरिहंत के० श्री वीतराग अने तेहना के० श्री वीतरागनां चैत्य के० प्रतिमाने, नमुं के० नमस्कार करुं. न अनेरां के० श्री वीतराग तथा वीतरागनी प्रतिमा टाली अन्यदर्शनी तथा अन्यदर्शनीनी प्रतिमा न नमुं. ए रीते कोणे कह्युं छे ? ते कहे छे. अंबड ने तस शिष्यनां के० अंबड परिव्राजक अने अंबडना शिष्य, तेनां वचन उववाइ घणेरां के० श्री उववाइ प्रथम श्री आ-

चारांगसूत्रनुं उपांग—तेहमां घणां वचन छे. इति गाथार्थ ॥ २ ॥ तथा च सूत्रं ॥ अंबमस्सणं नो कप्पइअन्न उत्थिएवा अन्नउत्थिय देवयाइं वा अन्नउत्थिअ परिग्गहियाइं अरिहंत चेइयाइं वा वंदित्तए वा नमंसित्तए वा नन्नछ अरिहंते वा अरिहंत चेइआणि वा ॥ ए अंबमनो अधिकार कह्यो. एज रीते तेना सातसें शिष्योनो अधिकार जाणवो ते कहीए छीए. ॥ तेणं परिव्वायगा बहूइं भत्ताइं अणसणाइं छेदित्ता आलोइय पडिक्कंता समाहिपत्ता कालमासे कालंकिच्चा बंभलोए कप्पे देवताए उववन्ना तहिं तेसिं गइं दससागरोवमाइं ठिई परलोग आराहगा सेसं तं चेव ॥ अहींयां अंबड शिष्यनो शेष अधिकार अंबडने भलाव्यो, ते माटे समकितनो आलावो सहूनो सरखो जाणवो. इति भाव.

अर्थः—अंबम परिव्राजक पोतेज बोले छे अंबमस्सणं के० अंबडने, णो कप्पइ के० न कल्पे, अन्नउत्थिए वा के० अन्य तीर्थीप्रत्ये तथा अन्नउत्थिय देवयाणि वा के० वा अथवा अन्य तीर्थीना देव प्रत्ये, तथा अन्नउत्थिय परिग्गहियाइं अरिहंत चेइयाइं वा के० वा अथवा अन्य तीर्थी परिग्रहीत के० अन्य तीर्थीए ग्रह्यां एवां अरिहंतनां चैत्य जे जिन प्रतिमा ते प्रत्ये; एटले ए भाव

जे अरिहंतनी प्रतिमा होय, ते अन्य तीर्थीए पोतापणे ग्रही होय, ते प्रत्ये शुं न कल्पे? ते कहे छे. वंदित्तए वा के० वंदना स्तवना करवी, तथा नमंसित्तए वा के० नमस्कार करवो, नन्नछ के० एह विना, अरिहंते वा के० अरिहंत तथा अरिहंत चेइयाणि वा के० अरिहंतनी प्रतिमा; एटले ए बेउने वंदना नमस्कार करुं; पण पुर्वे कह्यां तेमने न करुं. इति मात्र. ए अंबडनो अधिकार कह्यो. वली एज प्रमाणे तेना सातसें शिष्योनो अधिकार जाणवो. ते कहिए छीए. तेणं परिव्वायगा के० ते परिव्राजक, बहूइं भत्ताइं अणसणाइं छेदित्ता के० घणा भात अणशणे छेदीने, आलोइय पडिक्कंता के० आलोइ पडिक्कमीने, समाहि पत्ता के० समाधि पाम्या थका, काल मासे कालंकिच्चा के० काल अवसरे काल करीने, बंभलोएकप्पे के० पांचमा ब्रह्मदेवलोकने विषे, देवत्ताए उववन्ना के० देवतापणे सघलाए उपन्या. तहिं के० ते देवलोकने विषे तेसिं के० ते देवताउंनी, दससागरोवमाइं ठिइं के० दश सागरोपमनी स्थिति छे. परलोगस्स आराहगा के० परलोकना सहुए आराधक छे. सेसं तं चेव के० शेष बीजो सर्व पाठ अंबडनी परे कहेवो. ॥ २ ॥

हवे ते मूर्ख लोक, चैत्य शब्दनो अर्थ फेरवे छे. ते उपर आगली गाथा कहे छे.

चैत्य शब्द तणो अरथ ते ॥ प्रतिमा नहि कोइ बीजो रे ॥ जेह
देखी गुण चिंतिए ॥ तेहज चैत्य पतीजो रे ॥ शा० ॥ ३ ॥

अर्थः—चैत्य शब्दनो अर्थ ते प्रतिमा छे, पण नही कोइ बीजो के० बीजो कोइ अर्थ नथी. चैत्यं जिनौकस्तद्बिंबं ॥ इति अनेकार्थसंग्रह वचनात्. वली आवश्यक चूर्णि मध्ये पण कह्युं छे जे ॥ सव्वलोए सिद्धाइं अरिहंतं चेइआइं तेसिं चेव पडिमाउ चितिसंज्ञाने संज्ञानमुत्पाद्यते काष्टकर्मादिषु प्रतिंदृष्ट्वा ॥ चैत्य शब्दनो ज्ञान एवो अर्थ कोइ पण ठेकाणे नथी. नहीतर ॥ केवल वरनाण दंसण समुपन्नई ॥ एहवा पाठ सिद्धांतमां छे. तेम ॥ केवल वर चेइय दंसणे ॥ एवो पाठ पण होत—तथा जेह देखी गुण चिंतीए के० जे देखीने गुण ते परमात्माना गुण अथवा पोताना ज्ञानादिक गुण चिंतिए के० प्रतीतमां आणीए. तेहज चैत्य पतीजो के० तेमने चैत्य प्रतीतमां आणो. इति गाथार्थ ॥ ३ ॥ अने चैत्य कहेतां ज्ञान कहीए तो अन्य तीर्थीए ग्रह्युं जे अरिहंतनुं ज्ञान ते केम संजवे ? तथा ज्ञान एक छे अने चैत्य अनेक छे. ॥ चेइयाइं ॥ ए ठामे बहुवचन छे. इत्यादिक शब्दार्थनी वातो मूर्ख शुं जाणे ? व्याकरणादिक विना व्युत्पत्ति शुं जाणे? अने ज्यां शब्द शुद्धि

न होय तो ते विना बीजुं महाव्रत न आराधे. श्री प्रश्नव्याकरणांगमां कह्युं छे के, नाम खाय निवाय उवस्सग्ग तद्धिय समास संधियं हेउ जोगिय उणाइ किरिया विहाण धातु सर विभत्ति वन्न जुत्तंति कल्लं दसविहंपि सच्चं जह भणियं तह कम्मुणा होइ दुवालसहा विहोइ भासा वयणं पिय होइ सोलस विहं एवं अरिहंत मणुन्नायं समिक्खियं संजएण कालं मिवत्तवं ॥ अस्यार्थः नाम ते देव, घट, वृक्ष इत्यादिक विभक्तिरहित शब्द ते नाम कहीए. आख्यात ते क्रियापद; जेम भवति, करोति, तनोति, पचति पठति इत्यादिक, निपात ते अनेक अर्थने विषे पडे. यथा च, वा, खलु, अहो, एव, एवं, नूनं, विना इत्यादिक, उपसर्ग ते उपसमीपे धातुने करीए ते उपसर्ग, प्र, परा, अप, सं, अव, निर्, दुर, वि, आङ्, अधि, अभि इत्यादिक तद्धित तेने हित ते तद्धित यथा नाभेरपत्यं नाभेयः तव इदं तावकं, मम इदं मामकं. इत्यादिक समास ते, अव्ययीभाव प्रथम, तत्पुरुष बीजो, द्वंद्व त्रीजो, बहुव्रीहि चोथो, कर्मधारय पांचमो, द्विगु छठो अने एकशेष सातमो, ए साते समास जाणवा. उपनगरं ग्रामं ए अव्ययी भावः १ अर्हतांचैत्यानि अरिहंतचेइआणि ए तत्पुरुष २ ग्रामनगरं नगर खेडकव्वड इत्यादि द्वंद्वः ३ बहुधनं

यस्य स वहुधनः वहुधणो ए वहुव्रीहि ४ नीलं च तदुत्पलं नीलोत्पलं नीलुप्पलं, ए कर्मधारय. ५ दशानां पुराणां समाहारो दशपुरं, ए द्विगु ६ माता च पिता च पितरौ ए एक शेषः ७ एम समास जाणवा. संधि के० वे पद एकठा मले ते संधि कहीए. यथा दधि इदं, दधीदं, गुणाकार इत्यादि पद के० विभक्ति अंते आवे ते पद कहीए. तथा हेतु पंचावयव अनुमाननो अंग, तर्क, शास्त्र प्रसिद्ध यौगिक ते वेउ पदने योगे निष्पन्न हरिषेण, श्रीषेण, पद्मनाभ इत्यादि, उणादि अनेक प्रत्यय छे. यथा. अत सातत्य गमने इति धातुः अतति गछति इति आत्मा, अहीयां औणादिक प्रत्यय छे. एणी परे औणादिक प्रत्यय थकी अनेक शब्द नीपजे छे. किरिया विहाण के० क्रियाविधि क्रियाए करी पद नीपजे छे. यथा पठतीति पाठकः पचतीति पाचकः इत्यादिक. धातु ते भू सत्तायां पा पाने, घ्रा गंधोपादाने, ध्मा शब्दाग्निसंयोगयोः इत्यादि अनेक धातु छे. स्वर अकारादिक. अआ इई उऊ ऋॠ ऌॡ एऐ ओऔ इत्यादिक. विभक्ति के० स्यादि त्यादि वर्ण ते अक्षर क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ इत्यादिक व्यंजन ते वर्ण कहेवाय. एटले करी युक्त के० सहित तथा तिकल्लं के० त्रिकाल विषय अतीत अनागत वर्तमान काल विषयनुं वचन, यथाविधि बोलवुं. दस विहंपि सच्चं

जह ज्ञणियं के० दश प्रकारनुं सत्य ते जेम पूर्वे जणवयसम्मय ठवणा इत्यादिक कह्यां छे तेम कम्मुणा होइ के० अक्षर लखनादिक क्रिया करे ते पण सत्य जाणवुं. एटले ए ज्ञाव. जेम वचन सत्य बोलवुं, तेम बीजुं हस्तादिक कर्म पण सत्ये करवुं. कोइ एम जाणशे जे में जुठुं बोलवानो नियम कीधो छे पण लखवानो तथा मस्तक नयनादिक संज्ञानो नियम नथी कीधो एम न जाणवुं. जेम वचन सत्य तेम कर्म पण सत्यज करवुं. इत्यर्थः डुवालसहा विहोइ ज्ञासा के० ज्ञाषाना बार भेद जाणवा. ते कोण ? तो के एक संस्कृत, बीजी प्राकृत, त्रीजी सौरशेनी, चोथी मागधी, पांचमी पैशाचिकी, छठी अपभ्रंशका. ए ज्ञाषा गद्य पद्य बेउ ज्ञेदे करतां ज्ञाषाना बार भेद थाय. तथा वयणंपि य होइ सोलस विहं के० वचन पण शोल प्रकारे जाणवुं ते शोल ज्ञेद कीआ ? ते ग्रंथांतरथी कहीए छीए. वयणतियं ३ लिंगतियं ३ कालतियं ३ तहपरोस्क पच्चखं ११ उवणीयाइं चउक्कं १५ अज्झबंचेव १६ सोलसमं. अस्यार्थ एक वचन, द्वि वचन अने बहु वचन, वृक्षः घटः पटः ए एक वचन, वृक्षौ, घटौ पटौ ए द्वि वचन, अने वृक्षाः घटाः पटाः ए बहु वचन, ए वचन त्रिक. पुरुष, स्त्री, नपुंसक लिंग, देवः नरः ए पुलिंग. कुमारी, नदी, नगरी,

गंगा यमुना ए स्त्री लिंग. कमलं, मुखं, नयनं, ए नपुंसक; ए लिंगत्रिक ६: अतीत, अनागत, वर्तमान ए कालत्रिक ए. अकरोत्, अभूत्, अपठत् ए अतीतकाल. करिष्यति, भविष्यति, पठिष्यति ए अनागत काल. करोति, भवति, पठति ए वर्तमान काल, एवं ए. परोक्ष वचन ते ए कार्य तेणे कीधुं इत्यादिक १०. प्रत्यक्ष वचन ते ए एम करे छे इत्यादिक ११. उपनीत अपनीत ते पहेलो गुण पछी अवगुण बोलवो ते जेम, ए स्त्री सुशील छे पण काली छे. १२ अपनीत उपनीत ते पहेलो अवगुण अने पछी गुण जेम, ए पुरुष कुशील छे पण पंडित छे. १३ उपनीत उपनीत ते पहेलो गुण कहेवो अने पछी पण गुण कहेवो. यथा, ए स्त्री रूपवंती छे अने सुशील छे १४ अपनीत अपनीत वचन ते पहेलुं वखोडवुं अने पछी पण वखोडवुं. यथा. स्त्री कुरूपी छे अने कुशील छे १५ अध्यात्म वचन ते हैयामां गोपवीने कांइक कहेवुं होय अने हैयामां होय तेज कहेवाय. यथा, कोइक रूनो वेपारी वाणिओ रू मोंघुं जाणी कोइक गामे रू लेवा गयो. हवे तृषा लागी. मनमां जाणे छे जे रूनी वात कोइने कहेवी नथी. हवे ते वाणीयो पाणी पीवा कोइकने घरे गयो त्यां तेणे ते घरवाली स्त्रीने कह्युं के रू पा. हवे ते स्त्री विचक्षण छे माटे जाण्युं जे एहने पाणी पीवुं छे; अने एम कह्युं जे रू पा;

माटे रू मोंघुं दीसे छे. पछी पोताना ज्ञरतारने कहीने रू पोते लेवराव्युं; त्यां लगो ते स्त्रीए रूना वेपारी वाणियाने आगतास्वागता करी ज्ञोजन करावी पछी विसर्जन कर्यो. ए अध्यात्म वचन कहीए १६ एहवा सर्व पूर्वोक्त प्रकार समजीने बोले ते सत्य ज्ञाषा, अने कांइकने ठाम कांइक कहे तो श्री वीतरागनी आज्ञा भंग करे. एवं के० ए रीते अरिहंत मणुन्नायं के० अरिहंते आज्ञा करी छे. एम जाणी पूर्वे कह्युं तेहवुं सत्य बोलवुं. समिक्खियं के० सम्यक्प्रकारे बुद्धि आलोची विमासी संजएण काले वत्तवं के० संयमवंत चारित्रिए अवसरे बोलवुं इति गाथार्थ ॥३॥

एमज आलावे आणंदने ॥ जिनप्रतिमा नति दीसेरे ॥
सप्तम अंगना अर्थथी ॥ ते नमतां मन हींसेरे ॥ शा० ॥ ४ ॥

अर्थः—एमज आलावे आणंदने के० एज रीते जेम अंबडने कह्युं तेम आणंदने आलावे पण जिनप्रतिमानुं नति के० नमवुं दीसे छे. सप्तम अंगना अर्थथी के० ए सातमा अंगनो अर्थ छे. एटले श्री उपासकदशांगमध्ये आणंद श्रावक जिनप्रतिमाने नम्या छे. ते कारणथी ते के० जिनप्रतिमा नमतां थकां मन हींसे के० मन हर्षे. इति गाथार्थः ४. ते आणंदनो आलावो श्री उपास-

कदशांगसूत्र मध्ये ठे; ते लखीए ठीए. ॥ नो खलु मे ज्नंते कप्पइ अन्नपभिइं चणं अन्न उत्थिया वा अन्नउत्थियदेवयाणि वा अन्नउत्थिए परिग्गहियाइं वा चेइयाइं वंदित्तए वा नमंसित्तए वा पुविं अणालित्तेणं आलवित्तए वा संलवित्तए वा तेसिं असणं वा पाणं वा खाइमं वा साइमं वा दाउं वा अणुंपदाउं वा नन्नत्र रायान्निउगेणं गणाभिउगेणं बलान्निउगेणं देवाभिउगेणं गुरुनिग्गहेणं वित्तिकंतारेणं कप्पइ मे समणे निग्गंथे फासु एसणिज्जेणं असणं पाणं खाइमं साइमेणं वत्र पडिग्गाह कंबल पाइपुंछणेणं पाडिहारिय पीढ फलगसेज्जासंथारएणं उसह न्नेसज्जेणं पडिलान्ने माणस्स विहरित्तए इति कट्टु एवं एयारूवं अन्निग्गहं अन्निगिण्हइं ॥ अस्यार्थः नो के० नही, खलु के० निश्चे, मे के० मुजने न्नंते के० हे न्नगवन्, कप्पइ के० कल्पे. एटले हे न्नगवन् मुजने नहीज कल्पे. .इति न्नावः शुं न कल्पे ? ते कहे ठे. अन्नप्पन्निइंचणं के० आजथी मांडीने, अन्न उत्थिया वा के० अन्य तीर्थिप्रत्ये वा शब्द पक्षांतर सूचक ठे. अन्न उत्थियदेवयाणि वा के० अन्य तीर्थीनादेव हरिहरादिक, अन्न उत्थिय परिग्गहियाइं वा चेइयाइं के० अन्य तीर्थिए ग्रह्यां जे चैत्य जिनप्रतिमा एटला प्रत्ये वंदित्तए वा के० वंदना करवी, नमंसित्तए वा के० नमस्कार

करवो, पुव्विं अणालत्तेणं के० आगलथी वगर बोलावे, आलवित्तए वा के० बोलाववुं. संलवित्तए वा के० वारंवार बोलाववुं. ए सर्व न कल्पे. एम संबंध करवो. वली तेसिं के० तेहने, असणं वा के० अशन ओदनादिक, पाणं वा के० पाणी द्राक्षपानादिक, खाइमं वा के० खादिम सुखडी प्रमुख, साइमं वा के० तंबोल प्रमुख, दाउं वा के० देवुं, अणुपदाउं वा के० वारंवार देवुं न कल्पे, एम अहींयां पण जोडीए. पण ए छ कारण टालीने न कल्पे ते कहे छे. नन्नछ के० एटला कारण विना, रायाभिओगेणं के० नगरादिकनो स्वामि ते राजा कहीए, तेहनो अभिओग ते शासन, एटले राजानी आणाए करतां दोष नही. कार्तिकशेठनी परे १ गणाभिओगेणं के० लोकनो समुदाय ते गण कहीए. तेहनी आणाए. २ तथा बलाभिओगेणं के० बलवंत चोर परम ऐश्वर्यवंत ते पोताना आग्रहे करावे. ३ देवाभिओगेणं के० जैन प्रतिकुल क्षुद्र देवता तेहनी आणाए. ४ गुरुनिग्गहेणं के० गुरु ते माता, पिता, भर्ता, कलाचार्यादिक ते शाक्यादिकना भक्तिवंत मिथ्यात्वी होय तेहना आग्रहथी वंदनादि करवुं पडे; ते गुरुनिग्गहेणं कहिए. ५ वित्तिकंतारेणं के० वृत्ति जे आजीविका—तेहज कांतार जे भीष्म अटवी; तेहने एटले अन्यत्र आजीविकाने अभावे मिथ्यात्वीनी आजीविका होय;

राया क० राजा करीनें ......

तेणे करी करवुं पडे. ६. ए ठ ठिंमीए पूर्वे कह्या तेमने वंदनादिक करतां दोष न लागे. इति भाव.
ए न कल्पे ते कह्युं; हवे कल्पे ते कहे छे. कप्पइ मे के० मुझने कल्पे. समणे निग्गंथे के० जैन श्रमण
निग्रंथप्रत्ये अशन; १ पान; २ खादिम, ३ स्वादिम, ४ वत्र के० वस्त्र पम्गिगह के० पम्घो. पात्र कंबल
के० ऊननुं वस्त्र, पायपुछणेणं के० रजोहरण, पाडिहारिय के० वावरीने पाछां आपवां. एहवां
पीढ के० बाजोठ; फलक के० पाटला, सेज्जा के० वसती, संथारएणं के० तृणादिक संथारो. ओसह
भेसज्जेणं के० औषधने भेसजो करी पडिलाभ माणस्स के० पडिलाभतां थकां विहरित्तइ के० वि-
चरवुं; तिकट्टु के० एम करीने; एवं एयारूवं के० एहवो, ए तद्रूप अभिग्गहं अभिगिण्हइ के०
अभिग्रह ते ले. इत्यादिक पाठ छे.

हवे ढुंढक, ए आलावामां वांकु बोले छे, तेमने उत्तर वालवा माटे आगली गाथा कहे छे.
ते ढुंढक एम कहे छे जे परतीर्थी तेहना देवनी प्रतिमाने वंदवानो निषेध कर्यो; पण जिनप्रति-
माने वांदी तो नथी. एम कहे छे. तेहने उत्तर दिए छे.

परतीर्थी सुर तेहनी ॥ प्रतिमानी नति वारीरे ॥ तेणे मुनि

जिनप्रतिमातणी ॥ वंदन नति निरधारीरे ॥ शा० ॥ ५ ॥

अर्थः-परतीर्थी सुर तेहनी प्रतिमानी के० अन्यतीर्थी तथा अन्यतीर्थीना देवनी प्रतिमानी, नति वारी के० नमवानो निषेध कर्यो; तेणे के० तेहज कारणे, मुनि जिनप्रतिमातणी के० मुनिने तथा जिनप्रतिमाने, वंदन नति निरधारी के० वंदना नमस्कारनो निरधार कर्यो. एटले ए नाव जे, अन्यतीर्थीने वंदनानो निषेध कर्यो; एटले मुनिने वंदना करुं एम आव्युंज. तथा अन्य तीर्थीना देवनी प्रतिमाने वंदनानो निषेध कर्यो; एटले जिनप्रतिमाने वंदना करुं एम आव्युंज. एमां मूर्खने पण शंका न उपजे. तथा पूर्वे अंबडने आलावे अन्यतीर्थीनो निषेध अने स्वतीर्थीनी हा एम बेवडो आलावो कह्योज छे; तेपण मूढा समजता नथी. इति नाव ॥ ५ ॥

वली कुमति एम कहे छे जे चैत्य शब्दे मुनि कहीए; एटले अन्यतीर्थीनां ग्रह्यां चैत्य के० मुनि एहवो अर्थ मरडे छे. तेने उत्तर करे छे.

परतीर्थीए जे परिग्रह्या ॥ मुनि तेतो परतीर्थीरे ॥ त्रण शरण
मांहे चैत्य ते ॥ कहे प्रतिमा शिव अर्थीरे ॥ शा० ॥ ६ ॥

अर्थः—परतीर्थीए जे परिग्रह्यां मुनि के० जे मुनि परतीर्थीए ग्रह्यां एटले अन्य तीर्थीउमां गया ते तो परतीर्थी के० ते मुनि तो परतीर्थीज कहीए, एटले परतीर्थीने वंदना नही करुं तेहमां आवी गया. ते माटे चैत्य शब्दनो मुनि अर्थ ते खोटो करे छे; ते उपर कहे छे. त्रण शरणमांहे चैत्य ते कहे प्रतिमा शिव अट्ठी के० मोक्ष अर्थी त्रण शरणमां चैत्य ते प्रतिमा छे एम कहे छे. एटले ए जाव जे भगवतीसूत्र मध्ये असुरकुमारनादेवो सौधर्मदेवलोक लगे जाय छे. त्यारे एक अरिहंत, बीजुं चैत्य अने त्रीजुं अणगार ए त्रणनां शरण करे छे तेहमां अरिहंत १ चैत्य २ अने अणगार ३ ए त्रण कह्यां छे. जो चैत्य के० मुनि होत तो अणगार जुदा केम कह्यां ? इति जाव. हवे ते श्री भगवतीसूत्रनो आलावो लखीए छैए. ॥ नन्नछ अरिहंते वा अरिहंतचेइयाणिया वा जाव अप्पणो अणगारस्स वा णिस्साए उर्द्धं उप्पयंति जाव सोहम्मोकप्पो ॥ अस्यार्थः नन्नछ के० न अन्यत्र, ए त्रण टालीने बीजी रीते जइ न शके अरिहंते वा के० अरिहंतनो निश्रा १ तथा अरिहंत चेइयाणि के० अरिहंतनी प्रतिमा २ तथा जाव अप्पणो के० संयम तपने विषे आत्मा जाव्यो छे जेणे, एवा अणगारस्स के० अणगारनी निश्रा विना उर्द्ध उप्पयंति के० उर्ध्व उत्पते एटले ए नि-

श्रा विना ऊंचा जइ न शके-जाव सोहम्मो कप्पो के० यावत् सौधर्म देवलोक लगे जइ न शके. ॥ इति गाथार्थ ॥ ६ ॥

अहीयां कोइक कुमति एम पूछे छे जे "कोण श्रावके देहेरां कराव्यां ?" तेने कहिए जे श्री समवायांगसूत्रमां सर्व सूत्रनी हुंडी छे; तेमां श्रीउपासक दशांगनी हुंडी मध्ये कह्युंछे जे "दशे श्रावकनां चैत्य तथा धर्माचार्य अने उद्यान कहीशुं." अहींयां साधु तथा उद्यान जूदां कह्यां छे; माटे चैत्य शब्दे प्रतिमा तथा देहेरांज ठरशे. तथा यद्यपि आज कालना दोषे करी सातमा अंगमां ए वातोना पाठ विछेद गया छे, तो पण समवायांगनो पाठ खरो के नहीं ? ए लेखे श्रावके देहेरां पण कराव्यां छे. इति. ते पाठ लखीए छैए. ॥ से किं तं उवासगदसाउ उवासगदसासुणं उवासयाणं नगराइं उज्जाणाइं चेइयाइं वणसंडाइं राया अम्मासमो धम्मायरिया इति ॥ अर्थः से-किं तं उवासगदसाउ के० उपासगदशांग ते शुं कहीए? एम पूछे थके उत्तर कहे छे. उवासग-दसासुणं के० उपासगदशांगनेविषे, उवासगाणं के० श्रावकोनां, नगराइं के० नगर कहेवाशे. उज्जाणाइं के० उद्यान कहेवाशे. चेइआइं के० चैत्य देहेरां कहीशुं, वणसंडाइ के० वनखंड कहीशुं;

राया के० राजा कहीशुं. अम्मा के० माता, पिता, धर्माचार्य कहीशुं. ॥ ६ ॥

हवे कोइक मूर्ख, "अन्य तीर्थीनां चैत्यने नहीं वांदु एम कह्युं," त्यां एम अवळुं बोले छे के जो चैत्य शब्दे जिनप्रतिमा कहेशो तवारे आलावामां एम कह्युं छे के तेहने बोलावीश नही, अन्नादिक आपीश नही. ते केम मेळवशो ? ते उपर गाथा कहे छे.

दान कशुं प्रतिमा प्रत्ये ॥ एम कहे जे छल हेरी रे ॥
उत्तर तास संभवतणी ॥ शैली छे सूत्रकेरी रे ॥ शा० ॥ ७ ॥

अर्थः—दान कशुं प्रतिमा प्रत्येके० ते कुमति बोल्यो जे प्रतिमाने दान शुं ? एम कहे जे छल हेरी के० एम जे छलना हेरनार कहे छे; उत्तर तास के० तेहने उत्तर कहे छे. संभवतणी शैली छे सूत्रकेरी के० सूत्रनी ए शैली छे, जेहने जे संभवे तेहने ते जोडीए, नहीं तो घणे ठेकाणे अर्थनो अनर्थ थाय. एटले वंदना, नमस्कार ते अन्यतीर्थी प्रमुख सहुने जोडीए, अने दानादिक ते अन्य तीर्थीनेज जोडीए, पण प्रतिमाने न जोडीए. इति भाव. इति सप्तमी गाथार्थः ॥ ७ ॥

ते संभव उपर सूत्रांतरनो पाठ आगळी गाथामां देखाडे छे.

दशविध बहुविध ज्यम कह्युं ॥ वैयावच्च जह जोगेरे ॥
दशमे ते अंगे तथा ईहां ॥ जोईए नय उपयोगे रे ॥ शा० ॥ ८ ॥

अर्थः—दशविध के० दश प्रकारनुं, बहुविध के० अनेक प्रकारनुं जेम वैयावच्च कह्युं छे, ते जह जोग के० जेहने जेवुं घटे तेहवुं करवुं. पण सामान्य सूत्रमां वैयावच्च करवुं कह्युं, ते सर्वने सरखुं नही. ते आगल देखाडशुं. दशमे ते अंगे के० ते वैयावच्च दशमुं अंग जे प्रश्नव्याकरण ते मध्ये जेम कह्यां छे, तथा इहां के० तेम इहां अन्यतीर्थी चैत्यने वंदना प्रमुख तथा अशनादिकनुं देवुं, ते जेम घटे तेम अहीयां जोईए. नय उपयोगे के० नयने उपयोगे जेम ज्यां जेवो नय घटे त्यां तेवो उपयोग राखी जोईए.

हवे ते प्रश्न व्याकरणमध्ये त्रीजे संवरद्वारे पाठ छे ते लखीए छैए.

अह केरिसए पुणाइ आरहए वयमिणं जे से उवहि भत्तपाणे संगह दाण कुसले अच्चंत बाल १ दुब्बल २ गिलाण ३ वुड्ढ ४ खवगे ५ पवत्ते ६ आयरिय ७ उवज्झाए ८ सेहे ए साहम्मिए १० तवसी ११ कुल १२ गण १३ संघ १४ चेइयट्ठे १५ निज्जरट्ठी वेयावच्चं अणिस्सियं दसविह

बहुविहं पकरेइं अर्थः—अथ के० प्रश्ने केरिसए के० कहेवो,"पुणाइ"पद ते अलंकारने अर्थे छे. आराहए वयमिणं के० ए व्रत आराधे: एतावता शिष्य पूछे छे के हे भगवान्, केवो साधु ए त्रीजुं व्रत आराधे? एम पूछ्याथी गुरु कहे छे. जे से के० जे साधु, उवहि भत्तपाणे के० वस्त्र तथा भात-पाणीनो संग्रह के० यथोक्तविधिए लेवुं. दाण के० यथोक्तविधिए आचार्यादिकने आपवुं. तेहने-विषे कुसले के० निपुण एटले यथोक्तविधिए उपधि भात पाणी लेइ जाणे तथा देइ जाणे; ते साधु ए त्रीजुं व्रत आराधे. तथा अच्चंत के० अत्यंत-बाल होय; डुब्बल के० शक्तिहीन, ग्लान के० रोगादिकवंत, वुड्ढ के० वृद्ध, स्थविर, क्षपक के० मासक्षपणादिकनो करणहार. एटलानेविषे वैया-वच्च करे. तथा पवित्त के० प्रवर्त्तक आचार्य उपाध्यायनेविषे वैयावच्च करे. तेहमां प्रवर्त्तक ते गच्छमांहे जे जेवा योग्य होय तेहने त्यहां प्रवर्त्तावे, ते प्रवर्त्तक कहीए; तथा सेहे के० नवदी-क्षित शिष्यने वैयावच्च करे: तथा साहम्मिए के० लिंगे प्रवचने सरखो वर्ते ते साधर्मिक कहीए; तेहनेविषे वैयावच्च करे. तवस्सी के० चतुर्थ, षष्ट अष्टमादिक तपनो करणहार—तेहनेविषे वैयावच्च करे; तथा कुल गण संघ चेइअट्ठे के० कुल ते चांद्रादिक, गण ते कुलनो समुदाय कोटिका-

दिक, संघ ते कुलगणनो समुदाय जे चतुर्विध संघ ते. चैत्य के० अरिहंतनी प्रतिमा एटलानो जे अर्थ—तेहनेविषे निर्जरानो अर्थी कर्मक्षय वांछतो थको, अणिस्सियं के० जश मानादिक-नी अपेक्षा विना एटले एहवुं न वांछे जे हुं एहनो वैयावच्च करुं; जेथी मारी प्रशंसा थाय. एहवा भावरहित वैयावच्च करे ते कहे छे, वैयावच्च योग्यने उपष्टंभ दे. अहीयां कोइ एम पूछे के भात पाणी उपधि दीजे तेहज वैयावच्च एम कहे ते खोटुं. जे माटे बाल, दुर्बल, वृद्ध अने क्षपकादिकनेविषे भक्तपाननो वैयावच्च संभवे; पण कुल, गण अने संघ तथा चैत्य—एटलांने भातपाणीने देवेज वैयावच्च नथी. अनेरा घणा प्रकार वैयावच्चना होय; ते माटे कुल, गण, संघ तथा अरिहंतनी प्रतिमा—एटलाने कोइ अवर्णवाद, हीलना, विराधना करे, तेहने उपदेशादिक देइ तेहनी विराधना टाले; ए पण वैयावच्च कहीए. ए वैयावच्च चारित्रीउं करे ते त्रीजुं व्रत आराधे. अहींया दशविध ते अन्यत्र ठाणांग तथा व्यवहारसूत्रमध्ये दश प्रकार कह्या छे. यतः ॥ ठाणांगे, दशविहे वेयावच्चे पन्नत्ते तं जहा आयरिय वेयावच्चे १ उवज्झाय वेयावच्चे २ थेर ३ तवस्सी ४ गिलाण ५ सेह ६ कुल ७ गण ८ संघ ए साहम्मिय वेयावच्चे १० ए आश्रीने दश

विधे कह्युं छे. अहींयां पूर्वे जे घणा प्रकार कह्या ते पण आ दशमां अंतर्भूत छे; ते जेम वैयावच्च दश प्रकारनां सर्वने सरखां नही, तेम अशनादिकनुं दान पण अन्यतीर्थीने जोईए; पण जिनप्रतिमाने न जोईए. इति भाव. ए दशनुं वैयावच्च बहुविहं पिकरेइ के० भातपाणी प्रमुख अनेक प्रकारे जेहने जेवुं घटे, तेहने तेवुं करे. इति. वली प्रसंगागते लखीए छैये जे एज आलावामां साधुने दांडो कह्यो छे; ते मूढा राखता नथी. ए रीते भगवतीसूत्र तथा दशवैकालिके विधिवादे दांडो कह्यो छे, अने पूछया थका कहे छे जे वृद्धने दांडो राखवो ते खोटुं कहे छे. जे कारणे वृद्ध, कोइ सूत्रमां कह्या नथी. दशवैकालिके विधिवादे दांडो पडिलेहवो कह्यो छे. हवे प्रस्तुत कहे छे.

साधुने जिनप्रतिमातणुं ॥ वैयावच्च त्यहां बोल्युंरे ॥ एह
अरथथकी कुमतिनुं ॥ हियरुं कांइ न खोल्युंरे ॥ शा० ॥ ए ॥

अर्थः—साधुने जिनप्रतिमातणुं के० मुनिने जिनप्रतिमातणुं एटले मुनिने जिनप्रतिमानुं, वैयावच्च त्यहां बोल्युं के० ते प्रश्नव्याकरणमांज कह्युं. चेइअठे निज्जरठि ॥ ए पदे अनंतर वरणवी आव्या. तेह अरथथकी पण कुमतिनुं के० जिनवचन उत्थापक दुष्ट मतिना धणीनुं, हैयुं

काइ न खोल्युं के० लगार मात्र पण न उघड्युं; अथवा कांइ न खोल्युं के० शे न खोल्युं ? इति नवम गाथार्थ ॥ ए ॥

संघतणी जेम थापना ॥ वैयावच्च जस वादोरे ॥ जाणीए
जिनप्रतिमातणुं ॥ तेम इहां कवण विवादोरे ॥ शा० ॥ १० ॥

अर्थः—संघतणी जेम थापना के० जेम पूर्वे बोल कह्या त्यां संघनुं स्थापन करवुं. वैयावच्च के० ते संघनुं वैयावच्च करवुं. जस वादो के० ते संघनो जश बोलवो. तेम के० जेम संघने तेम जिनप्रतिमाने पण जाणवुं. इहां कवण विवादो के० अहींयां पाधरुं विचार तेने शो विवाद छे ? इति दशम गाथार्थ ॥ १० ॥

हवे अहींयां जिनप्रतिमा अधिकार छे माटे स्तवन मध्ये नथी गुंथ्यो, तोपण व्यवहारसूत्रथी आलोयण अधिकार लखीए छैये, ते निश्चयथी जाणजोजी. जे भिक्खू के० जे भिक्षु साधु, अन्नयरं के० अनेरो, अकिच्चठाणं पडिसेवित्ता के० करवाने अयोग्य स्थानक पडिसेविने, इछेज्जाए के० वांछे. आलोइत्तए के० आलोचवुं तो, जछेव के० ज्यांहां, अप्पणो के० पोतानो, आयरिय उवज्झाए

पासेज्ञा के० आचार्य उपाध्याय देखे, कप्पइ से के० कल्पे ते साधुने, तस्संतिए के० तेनी समीपे आलोइत्तए वा के० आलोचवुं, पडिक्कमित्तए वा के० पडिक्कमवुं. उवट्टित्तए वा के० प्रायश्चित्ते टालवा विसोहित्तए वा के० आत्माने विशुद्धि करवा, अकरणयाए के० फरीअण करवे. अप्भुठित्तए वा के० एहवो उजमाल थयो. अहारिहं के० यथायोग्य, तवो कम्मं के० तप कर्म, पायछित्तं के० प्रायश्चित्त, पडिवज्जित्तए वा के० अंगोकार करीने विचरे छे. नो चेवणं अप्पणो आयरिय उवज्ञाय पासेज्ञा के० कदाचित् पोताना आचार्य तथा उपाध्याय न मल्या तो, जत्थेव संन्नोइयं साहम्मियं के० ज्यहां आहार पाणी न्नेलुं करे छे एवा सरखा धर्मना साधु, बहुस्सुयं के० बहुश्रुत, वज्ञागमं के० घणा आगमना जाण, पासेज्ञा के० तेमने देखीने, कप्पइ से तस्संतिए के० ते सांन्नोगिक साधुने समीपे कल्पे, आलोइत्तए वा के० आलोचवुं. जाव पडिक्कमित्तए वा के० यावत् पडिकमवुं, नो चेवणं संन्नोइयं के० वली ते सांन्नोगिक पण, साहम्मियं के० सरखा धर्मना धणी, वज्ञागमं पासेज्ञा के० घणा आगमना जाण एवा न देखे तो, जत्थेव अन्न संन्नोइयं साहम्मियं के० ज्यहां अन्यसांन्नोगिक आहार पाणी एकठां न करवां ते

साथे एवा सरखा धर्मी, बहूस्सुयं के० बहुश्रुत, बझागमं पासेझा के० घणा आगमना जाण देखे. कप्पइ से तस्संतिए के० तेमनी समीपे कल्पे. आलोइत्तए वा के० आलोचवुं. जाव पडिवज्जित्तए वा के० यावत् प्रायश्चित्त ले, नो चेवणं अन्नसंभोइयं के० ते अन्य सांभोगिक पण न मळ्या, साहम्मियं के० साधर्मिक, बहुस्सुयं के० बहुश्रुत, बझागमंपासेझा के० बहु आगमना धणी न देखे तो; जछेव सारूवियं के० ज्यां साधुना वेषधारी, बहुस्सुयं के० बहुश्रुत, बझागमं पासेझा के० बहु आगमना धणी देखे. कप्पंति से तस्संतिए के० तेहनी पासे कल्पे. आलोइत्तए वा के० आलोचवुं. जाव पडिवज्जित्तए वा के० यावत् प्रायश्चित्त पडिवजवुं, नो चेवणं सारूवियं के० कदाचित् वेषधारी, बहुस्सुयं के० बहुश्रुत, बझागमं पासेझा के० बहु आगमवंत न देखे तो, जछेव समणोवासगं के० ज्यहां श्रमणोपासक श्रावक चारित्र सेवी पाछळथी पड्या छे, साधुपणु मूकीने श्रावक थया छे. पछाकडुं के० तेहने पश्चात्कृत श्रमणोपासक कहीए, बहुस्सुयं के० बहुश्रुत, बझागमं के० बहु आगमना जाणने, पासेज्जा के० देखे, कप्पइ से तस्संतिए के० तेनी पासे कल्पे. आलोइत्तए वा के० आलोचवुं. जाव पडिवज्जित्तए वा के० यावत् प्रायश्चित्त पडिवज्जे. नो चेवणं समणोवासंग के० श्र-

मणोपासक पुर्वे कह्या एवा न देखे, पह्राकडं के० पश्चातकृत, वहुस्सुयं के० बहुश्रुत, वझागमं पासेज्जा के० बहु आगमना धणी न देखे तो; जह्रेव सम्मंन्नावियाइं के० ज्यां सम्यक्न्नावित एटले सुविहित, प्रतिष्ठित चेइयाइं के० जिनप्रतिमा; ॥ चैत्यं जिनौकस्तह्बिंबमिति वचनात्; ॥ एवी प्रतिमा, पासेज्जा के० देखे. कप्पइ के० कल्पे, से तस्संतिए के० तेहनी पासे, आलोइत्तए वा के० आलोचवुं. जावपडिवज्जित्तए वा के० यावत् पडिवजवुं, नो चेवणं सम्मं भावियाइं चेइयाइं पासेज्जा के० सम्यग् न्नावित चैत्य पण न देखे तो, वहिया गामस्स वा के० गामने बाहेर, अथवा, जाव सन्निवेसस्सव के० यावत् सन्निवेशने बाहेर, पाणान्निमुहे वा के० पूर्वदिशिने सामा अथवा, उदिणान्निमुहे वा के० उत्तर सन्मुख रहीने. इत्यादिक पाठ छे.

इत्यादिक व्यवहार प्रथमोद्देशकेछे तो मुनि चैत्यनी साखे आलोयण लीए एम कह्युं. अहींयां चैत्यनो अर्थ बीजो थायज नहीं; तो गृहस्थ, देव पूजा वैयावच्च चैत्यनुं करे तेहनुं शुं कहेवुं? तोपण मूर्खोनी आंखो उघडती नथी. हवे अधिकार बोले छे.

एम सवि श्रावक साधुने ॥ वंदनानो अधिकारो रे ॥

सूत्रे कह्यो प्रतिमातणो ॥ हवे कहुं पूजा विचारोरे ॥ शा० ॥ ११ ॥

अर्थः–एम सर्व श्रावक साधुने वंदनानो अधिकार प्रतिमानो सूत्रे कह्यो, एटले प्रतिमानो अधिकार, वंदनानो सूत्रे करीने अमे कह्यो. हवे पूजानो अधिकार कहुं छुं. एटले प्रसंगागत पूर्वे सूर्याभादिकना पूजाना अधिकार कह्या छे, पण मनुष्यना अधिकार हवे कहेवाशे. इति गाथार्थ ॥११॥

याग अनेक कर्या कह्यां ॥ श्रीसिद्धारथ राजे रे ॥
ते जिन पूजना कल्पमां ॥ पशुना याग न छाजे रे ॥ शा० ॥ १२ ॥

अर्थः–याग अनेक कर्या कह्यां के० अनेक याग कर्या, श्रीसिद्धारथराजे के० श्री सिद्धारथ राजाए कर्या कह्यां छे. ते याग, जिनेश्वरनी पूजा छे. श्रीकल्पसूत्रमां कह्यां छे. अहींयां ते दुष्ट, पशुना याग बतावे छे, ते पशुना याग कहेतां छाजे नहीं. इति गाथार्थ ॥ १२ ॥ ते कल्प सूत्रनो पाठ लखीए छैए. तएणं सिद्धत्थेराया दसाहियाए ठिइं वडियाए वट्टमाणीए सइएय साहस्सिएय सयसाहस्सिएय जाएय भाएय दलमाणेय दवावेमाणेय लंभेमाणे पडिच्छेमाणे पडिच्छावेमाणे एवं विहरइ. इति कल्पसूत्रे. अर्थ–तएणं सिद्धत्थेराया के० तेवारे सिद्धार्थराजा, दसा हियाए के० दश

दिवसनी, ठिइंवडियाए के० स्थिति पताका कुलस्थितिरूप प्रवर्त्ते थके, सइएय के० सैकमो गमे, साहस्सिए के० हजारो गमे, सय साहस्सिए के० लाखो गमे, जाएय के० याग, अहिंयां याग-शब्दे अरिहंतनो प्रतिमानो पूजा लेइए. दाएय के० पर्व दिवसादिकनेविषे देखवुं. नाएय के० नागे लाध्युं द्रव्य, तेहनो नाग. दलमाणे के० देता, दवावेमाणे के० देवरावता, लंभेमाणे के० जे पोताने लान्न आवे, पमिछेमाणे के० ग्रहेता, पमिछावेमाणे के० ग्रहेवरावता. एवं विहरइ के० एम विचरे.

अहिंयां जिनप्रतिमानो पूजा लाखोगमे कही, तेहमां ते कुमति, परमेश्वरना पिताने याग ते पशुने होमवुं एम कहे छे; तेहना मुख उपर आचारांगनो साख रूप चपेटो मारे छे.

श्री जिन पासने तीरथे ॥ समणोपासक तेहोरे ॥
प्रथम अंगे कह्यो तेहने ॥ श्री जिनपूजानो नेहरे ॥ श ० ॥ १३ ॥

अर्थः—श्रीजिनपासने तीरथे के० श्रीपार्श्वनाथ स्वामिना तीर्थनेविषे, समणोपासक तेहो के० ते सिद्धार्थराजा तथा त्रिसलाराणी समणोनां उपासक एटले श्रावक छे. प्रथमअंगे के० प्रथमांग जे आचारांग, तेहनेविषे कह्युं छे. तेहने के० ए रीते ते सिद्धार्थ राजा अने त्रिसला राणीने, श्रीजिन-

पूजानो नेहो के० श्रीजिनेश्वरनी पूजानो स्नेह छे. ते श्रावक थका बीजा याग केम करे ? इति भाव. तथा वली यज् एवो धातु, देवपूजावाचक छे. ते मूढा अनक्षर न समजे. आचारांगे वीरनां मातपिता श्रमणोपासक कह्यां छे; ते पाठ लखीए छैए. समणस्स भगवउ महावीरस्स अम्मापिअरो पासावच्चिज्जा समणोवासगा आविहोछा तेणं बहुणिवासाणि समणोवासगपरियागं पालइत्ता छण्हं जीव निकायाणं संरक्खणनिमित्तं आलोइत्ता नंदित्ता गरहित्ता अहारिहं उत्तरगुण पायछित्तं पडिवज्जित्ता कुससंथारं डुरुहित्ता भत्तं पच्चक्खायंति पच्चक्ख यंतित्ता अच्चुए कप्पे देवताए उववन्ना तउणं आउक्खएणं भवक्खएणं ठिइक्खएणं महाविदेहे वासे चरिमेणं उस्सासेणं सिज्झिसंति बुज्झिसंति मुच्चेसंत्ति सव्वडुक्खाणमंतं करिस्संति ॥ अर्थः समणस्सभगवउ इत्यादि. श्रमण भगवान महावीरनां अम्मापियरो के० माता पिता, पासावच्चिज्जा के० पार्श्वनाथना अपत्य एटले शिष्य परंपरा तेहना, समणोवासगा आविहोछा के० श्रमणोपासक श्रावक होता हवा. तेणं इत्यादि ते घणां वर्ष लगे श्रमणोपासकनो पर्याय पालीने, छण्हं जीव निकायाणं के० छकाय जीवनी संरक्खणनिमित्तं के० रक्षाने निमित्ते, आलोइत्ता के० आलोइने, नंदित्ता के० आत्म साखे निंदा करीने,

गरहित्ता के० गुरुसाखे गर्हा करीने, अहारिहं के० यथायोग्यपणे, उत्तरगुण पायछित्तं पडिवज्जित्ता के० उत्तरगुणरूप प्रायश्चित्त अंगीकार करीने, कुससंथारं दुरुहित्ता के० डाभना संथारा उपर बेशीने, भत्तं पच्चखायंति के० आहारपाणीनां पच्चखाण करे, करीने अच्चुए कप्पे देवताए उववन्ना के० अच्यूत जे बारमो देवलोक–त्यां देवतापणे उपन्यां. तउणं के० त्यां थकी देवतासंबंधी, आउखएणं के० आयुष्यनो क्षय थये थके एम भवनो क्षय, एम ते आयुष्यनी स्थितिनो क्षय थये थके, महा विदेहवासे के० महाविदेह क्षेत्रने विषे, चरमेणं उसासेणं के० छेल्ले श्वासोश्वासे; सिज्झिसंति के० निष्टितार्थ थाशे. बुज्झिस्संति के० तत्वना जाण थाशे, मुच्चेसंत्ति के० आठे कर्मथी मूकाशे, सवदुखाणमंतं करिस्संति के० सकल दुःखनो अंत करशे. ए रीतिनां श्रावक सिद्धार्थ राजा अने त्रिशला राणी छे. ते अरिहंत पूजारूप यज्ञ करे पण बीजा पशूवधरूप यज्ञ न करे. इति गाथार्थ ॥१३॥

श्रेणिक महाबल प्रमुखना ॥ एम अधिकार अनेकोरे ॥ छठे
अंगे वली द्रौपदी ॥ पूजा प्रगट विवेकोरे ॥ शा० ॥ १४ ॥

अर्थः–श्रेणिक महाबल प्रमुखना के० ए रीते श्रेणिकराजा अने महाबल प्रमुखना अनेक अधिकार

श्री सिद्धांतमां छे. त्यां ॥ ण्हायाकयबलिकम्मा॥ एवा पाठ छे. त्यां बलिकर्म ते पूजानो अर्थ छे. ते आगल चोथा ढालमां कहीशुं. वली छठे अंगे के० श्री ज्ञातासूत्रनेविषे, द्रौपदी पूजा प्रगट विवेकोरे के० द्रौपदीए प्रगट विवेके पूजा करी छे. इति गाथार्थ. ते ज्ञातासूत्रनो पाठ लखीए छैए. ॥ तएणं सादोवई राय वरकन्ना जेणेव मज्जणघरे तेणेव उवागच्छई मज्जणघरं अणुपविसइ ण्हाया कय बलिकम्मा कयकोउअ मंगल पायच्छित्ता सुद्धपावेसाइं वच्छाइं परिहियाइं मज्जणघराउ पाडिणिक्खमई जेणेव जिणघरे तेणेव उवागच्छइ जिणघरं अणुपविसइ पविसइत्ता आलोए जिणपडिमाणं पणामं करेइ लोमहच्छयं परामुसई एवं जहा सूरियाभो जिणपडिमाउ अच्चेइं तहेव भाणिअव्वं जाव धूवंडहइ धूवंडहइत्ता वामंजाणु अंचेइ अंचेइत्ता दाहिणजाणु धरणितलं सिनिहट्टु तिक्खुत्तो मुद्धाण धरणि तलं सिनिवेसेइ सिनिवेसेइत्ता ईसिं पच्चुणमई करयल जाव कट्टु एवं वयासी नमोत्थुणं अरिहंताणं भगवंताणं जावसंपत्ताणं वंदई नमंसई जिणघराउ पडिणिक्खइ. ॥ इति ज्ञातासूत्र अध्ययन सोलमे. अर्थः—तएणं सादोवइ रायवरकन्ना के० तेवारे ते द्रौपदी, राजवरनी कन्या, जेणेव मज्जणघरे के० ज्यां स्नान मज्जन करवानुं घर छे, तेणेव उवागच्छइ के० त्यां आवे. मज्जणघरं अणुपविसइ

के० मज्जनघरमां पेशे. एहाया के० स्नान करयुं कयबलिकम्मा के० करयुं ठे वलिकर्म पूजानुं कार्य, अर्थात्, इहां घरमां देहरानोपूजा लेइए. ए देहरानुं स्नान घरे कह्युं. एटले आव्युं. शामाटे के विस्तारे जिनपूजातो आगल कहेशे. कयकोउअ मंगल पायच्छिता के० कौतुक ते तिलकादिक. मंगल ते दधि डोव अक्षतादिक–तेहज प्रायश्चित्त. दुःस्वप्नादिकनां घातक, ते कय के० कर्यां ठे जेणे, सुद्धपावेसाइं वत्थाइ परिहियाइं के० शुद्ध जे उज्वल, पावेसाइ के० देहरे जावा योग्य एवां वस्त्र पेहर्यां ठे, मज्जणघराउ पडिणिक्खमई के० मज्जनघरमांथी नोकले. जेणेव जिणघरे के० ज्यां जिनघर ठे त्यां आवे. जिणघरं अणुपविसई के० जिनघरमां पेशे; पेशीने आलोए के० दीठे थके, जिनपडिमाणं पणामं करइ के० जिनप्रतिमाने प्रणाम करे. अहींयां पण जिनघर कही बोलाव्युं. माटे जिनप्रतिमा ते जिन ठे; नहीतर गणधरने ए पाठ कहेतां मृषावाद थाय. हवे लोमहत्थयं परामुसइ के० मोर पींठी ले, एवं जहः सूरियाभो जिणपडिमाउ अच्चेइं तहेव भाणियव्वं के० जेम सूर्याभ देवता जिनप्रतिमाने पूजे तेम सघलोय विधि जाणवो. ते अधिकार सूर्याभनो त्यां लगे केहेवो. जाव धूवंडहइ के० यावत् धूप दहे ते विस्तार पूर्वे सूर्याभने अधिकारे कह्यो ठे; त्यांथो

जाणवो. ते धूप दहीने, वामंजाणं अंचेइ के० डाबो ढींचण उंचो राखे, दाहिणं जाणुं धरणितलं-सिनिहट्टु के० जमणो ढींचण धरतीए थापे; थापीने तिरकत्तो के० त्रणवार मुद्धाणं के० मस्तक, धरणितलंसि के० पृथ्वीतलप्रत्ये निवेसइ के० थापे—थापीने, ईसिंपच्चुणमइ के० लगारेक नीचे नमे. करयल जावकट्टु के० हाथ जोडी दश नख नेला करी मस्तके अंजली करीने, एवंवयासी के० एम कहे. नमोत्थुणं, अरिहंताणं भगवंताणं के० नमस्कार थाओ अरिहंत भगवंत प्रत्ये. जाव संपत्ताणं के० यावत् सिद्धिगतिप्रत्ये पाम्या छे. यावत् शब्दे शक्रस्तव संपूर्ण थयो कहेवो. पछी वंदइ के० वंदना करे, नमंसइ के० नमस्कार करे. जिणघराउ पडिणिखमइ के० जिनघरमांथी नीकले. एनो विशेष अर्थ टीकाथी जाणवो. अहीयां ते कुमति एम कहे छे जे द्रौपदी श्राविका न होती, ते पूजाकरे एमां शुं? एम कहे छे तेहने शिक्षा देतां श्राविका ठरावे छे.

नारद देखीने नवि थई ॥ उठ्ठी तेह सुजाणरे ॥ जाणीए
तेणे ते श्राविका ॥ अक्षर एहज प्रमाणरे ॥ शा० ॥ १५ ॥

अर्थः—नारद देखीने नवि थई उठ्ठी के० जे द्रौपदी नारद आव्या तेवारे असंयमी जाणीने

उन्नी न थई. तेह सुजाण के० एहवी ते सुजाण नाही. जाणिए तेणे ते श्राविका के० ते कारणे तेने श्राविका जाणीए. श्राविकाविना असंयमी आगल उन्ना न थावुं, एहवुं केम जाणे ? अक्षर एहज प्रमाण के० अक्षर तेहज प्रमाण छे. एटले अहींयां आगम प्रमाणे श्राविका छे. इति गाथार्थः ॥ १५ ॥ ते आलावो ज्ञातानो छे ते लखीए छैए. ॥ तएणं सादोवइदेवी कच्छुल्लं नारयं असंजय अविरय अपडिहय पच्चरकाय पावकर्मंतिकट्टु नो आढाइं नो परिआणाइं णो अप्पुट्ठेइ ॥ इति. अर्थः- तएणं के० जेवारे नारद आव्या तेवारे, सादोवईदेवी के० ते द्रौपदीदेवी, कच्छुल्ल नारयं के० कच्छ- लनामा नवमा नारदप्रत्ये, असंजय के० असंजमी, अविरय के० अविरती, अप्पडिहय पच्चरकाय के० नथी हएयां, नथी पचख्यां पावकम्मं के० पापकर्म जेणे, इति कट्टु के० एम करीने, णो आढाइ के० न आदर करे, नो परियाणाइ के० आव्यो जाणे पण नही नो अप्पुट्ठेइ के० ऊन्नी पण न थाय. इति.

वली ते द्रौपदी श्राविका छे तेनुं बीजुं प्रमाण कहे छे.

आंबिल अंतर छठ्ठं ॥ उपसर्गे तप कीधुं रे ॥ केम नवि
कहिए ते श्राविका ॥ धर्म कारय सीधुं रे ॥ शा० ॥ १६ ॥

अर्थः—आंबिल अंतर छठनो उपसर्ग के० जेवारे अमरकंकाए द्रौपदीने लेई गया ते उपसर्गमां छठने पारणे आंबिल एहवुं तप कीधुं. केम नवि कहिए ते श्राविका के० तेने श्राविका केम न कहीए ? वली धर्मथी जेनुं कार्य पण सिद्ध थयुं.

हवे तेणे छठ छठनुं तप कर्युं ते आलावो लखीए छैए.

तंमाणुं तुमं देवाणुप्पिया ओहय जावझियाहि तुमणं मए सद्धिं विउलाइ भोग भोगाइं जाव विहराहि तएणं सादोवइदेवी पउमंनाभं एवं वयासी एवं खलु देवाणुप्पिया जंबूद्दीवे द्दीवे भारहे वासे बारवईए कण्हेनामं वासुदेवे ममपिय भाउए परिवसइं तं जइणंसे छण्हं मासाणं मम कूवं नोहव्वमागच्छइं तएणं अहं देवाणुपिया जं तुमं वदसि तस्स आणाउवाय वयणणिद्देसे चिठिस्सामि तएणं से पउमे दोवइए एयमट्ठं पडिसुणेइं दोवइदेवी कन्नंतउरेठावेइ तएणं सा दोवईदेवी छठं छठेणं अणिक्खित्तेणं आयंबिल परिग्गाहिएणं तवो कम्मेणं अप्पाणंभावेमाणे विहरइ, ॥ इति. अर्थः तंमाणु तुमं देवाणुप्पिया उहय जावझियाहि के० अमरकंकाए जेवारे पद्मोत्तरराजाए द्रौपदीने मित्र देवता कने तेडावी तेवारे द्रौपदी विकल्प करती जाणीने पद्मोत्तर द्रौपदीने कहे

ठे. उपहृत मनथकी यावत् मत्त आर्तध्यान करी, तुमणंमएसद्धिं के० तमे मारी साथे, विउलाइं जोग भोगाई जाव विहराहि के० विपुल जोग जोगवतां थकां विचरो. तएणं सा दोवईदेवी के० ते वारे ते ड्रौपदी देवी, पउमंनाभं एवं वयासी के० पद्मनाभप्रत्ये एम कहे. एवं खलु देवाणु के० हे देवानुप्रिय, जंबूद्दीवे द्दीवे के जंबू द्वीपनामा द्वीपने विषे जारहेवासे के० जरतक्षेत्रने विषे, त्यां बारवइए के० द्वारका नगरीने विषे, कण्हे नामं वासुदेवं के० कृष्ण नामे वासुदेव ठे ते, ममपियभाउए के० माहरा जर्तारना जाइ ठे. परिवसई के० त्यां वसे छे. तं जइणंसे के० ते जो, ठण्हं मासाणं के० ठ महीनामां, मम के मने, कूवं के० पाछी वालवा, नोहव मागछइ के० नहीं आवे, तएणं अहं देवाणुं के० तो हुं हे देवानुप्रिय, जं तुमं वदसि के० जे तुं कहीश, तस्सआणाउवाय वयणनिद्देसे चिठिस्सामि के० आज्ञानुपाय वचन निर्देशे रहीश. तएणं से पउमे के० ते वारे ते पद्मनाभ, दोवईए एयमठं पडिसुणेइ के० ड्रौपदीनी ए वात मानी. पठी दोवईदेवी के० द्रौपदीदेवीने, कन्नंते उरेठावेइ के० कन्याना अंतेउर मध्ये मूके, तएणं सा दोवइदेवी के० ते वारे ते ड्रौपदीदेवी, ठठं छठेणं के० ठठ ठठने, अणिखित्तेणं के० निरंतर, आयंबिल परिग्गाहिएणं के० आंबिल

परिग्रहीत, तवोकम्मं के० तपकर्म करीने, एटले छठ छठने पारणे आंबिल करती थकी, अप्पाणं भावेमाणे के० आत्माने भावती थकी, विहरइ के० विचरे ॥ इति.

वली कुमति कहे छे जे द्रौपदी श्राविका नथी एम कहे छे. तेहने दृष्टांत दइ वली द्रौपदीने श्राविका ठरावे छे.

रायकन्या कही श्राविका ॥ न कही जे भूलेरे ॥ राजीमती
कही तेहवी ॥ तिहां संदेह ते फूलेरे ॥ शा० ॥ १७ ॥

अर्थः—रायकन्या कही के० द्रौपदीने राजकन्या कहे छे, पण श्राविका न कही के० श्राविका नथी कही. एम जे भूले के० एवी वातो करीने जे भूले छे तेहने उत्तर कहे छे. राजीमती कही तेहवी के० जेम राजीमती साध्वी थकी राजकन्या कही छे, अथवा मल्लिनाथने ज्ञातासूत्रमध्ये राजकन्या कही छे; तेहमां श्राविकापणु तथा साध्वीपणु केम गयुं? तेम द्रौपदी पण जाणवी. ए दृष्टांते, संदेह ते फूले के० संदेह जातो रहे. यतः ॥ अह सा रायवरकन्ना सुठिया नियमव्वए ॥ इति उत्तराध्ययने. वली कुमति कहेछे जे परण्या पछी समकित पामीछे; ते पांच भरतार कर्या

एटले नियाणुं कर्युं हतुं ते पूरुं थयुं; माटे मिथ्यात्व थकां पूजा करीछे. एम कहे छे तेहने हवे उत्तर वाले छे.

हरि परे कर्म नियाणनुं ॥ इह भवे भोग न नासेरे ॥
समकित लहे परण्यापछी ॥ कहे ते शुं न विमासे रे ? ॥ शा० ॥ १८ ॥

अर्थः—हरि परे के० श्रीकृष्णनी पेरे, कर्मनियाणनुं के० नियाणानुं जे कर्म तेणे करी, इह भवे के० आ भवपर्यंत, भोग न नासे के० भोग नासे नही. एटले आ भवपर्यंत भोगवे, तेवारे छुटको थाय. समकित लहे परण्या पछी के० परण्या पछी समकित पामी, कहे ते शुं न विमासेरे? के० एम कहे छे ते केम नथी विचारता ? इति अक्षरार्थ. भावार्थ तो ए छे जे दशाश्रुतस्कंधमां नव प्रकारनां नियाणां कह्यां छे. ते मध्ये धुरनां सात नियाणां कामभोगनां छे, ते उत्कृष्ट रसे नियाणुं कर्युं होय तो समकित न पामे; अने जो मंद रसे नियाणुं कर्युं होय तो सुखे समकित पामे. जेम कृष्ण, वासुदेवनुं नियाणुं करीने उपन्या छे, तेहने पण समकितनी प्राप्ति थइ छे. कोइ ढुंढिउ बोल्यो जे वासुदेवनी पदवी पाम्या एटले नियाणु पूरु थयुं, माटे वासुदेवनी पदवी पाम्या पछी समकित पाम्या छे; तेम द्रौपदी पण पांच भरतार पामी एटले नियाणुं पुरु थयुं पछी परणीने

समकित पामी ते खोटुं कहे छे. जे माटे नियाणु तो भव लगे पहोंचे. केमके दशाश्रुतस्कंधमांज नवमुं नियाणुं दीक्षानुं कह्युं छे; ते दीक्षा लीधी एटले नियाणु पुरुं थयुं जोइए. तेवारे तेहज भवने विषे केवलज्ञान उपन्युं जोइए. ते केवलज्ञान उपजवानी तो दीक्षाना नियाणावालाने ना कही छे. तद्यथा ॥ एवं खलु समणाउसो निग्गंथे वा निग्गंथी वा नियाणंकिच्चा तस्स ठाणस्स अणालोइअ अपडिक्कंते सव्वं तं चेव सेणं मुंडे भवित्ता आगाराउ अणागारं पव्वएज्जा सेणं तेणेव भवग्गहणेणं सिज्झेज्जा जाव सव्व दुक्खाणं अंतं करेज्जा नो इणठे समठे ॥ इत्यादि. एमां एम कह्युं जे, ते दीक्षाना नियाणावालो ते भवमां मोक्षे न जाय. ते माटे नियाणुं ते भव पूरो थाय त्यां लगे पहोंचे. पण मंद रसे नियाणु कर्युं होय तो सम्यक्त्वादिक गुण सुखे पामे. एक केवलज्ञान न पामे. ते माटे द्रौपदीनुं नियाणुं मंदरसेज छे. ते कारणे बाल्यावस्थाने विषे समकित पामी संभवे छे. बाकी तो आम्नाय विना सूत्र अक्षर देखीने अर्थ करीश ते एहज दशाश्रुतस्कंधमां त्रीश थानके महा मोहनीय कर्म बांधे. ते महामोहनी तो उत्कृष्टी सीत्तेर कोडाकोडी स्थिति छे तो परदेशी राजाने समकित अणुव्रतनी प्राप्ति न थइ जोइए. जे माटे परदेशी राजाए तो घणा पंचेंद्रिय

जीवोनी हिंसा करी छे; ते तो रायपसेणीसूत्रमां प्रसिद्ध छे. ते महामोहनी बांधीने घणो संसार रझळ्यो जोइए पण ते तो एकावतारी छे; ते वारे ए सूत्र केम मलशे? अने सूत्रमां तो द्रौपदीए पूजा करी तेवारे सूर्याभने लाव्यो छे; ते लेखे पण समकित तो अवश्य ठरेज छे. वली परणवानी धक पकमां महामोहनी नीडमां जिनपूजानी करणी सांभरी छे, ए पक्की श्रद्धावंतीनां लक्षण छे. तेमाटे द्रौपदी सुलभबोधि हती; माटे जिनपूजा सांभरी छे. अहियां कोइ कहेशे जे एकज वार पूजी कही छे, पछी तो कहींए पूजी नथी. तेहने कहीए जे एकवार पण कहीछे. अने द्रौपदीए खाधुं तो एकेवार नथी कह्युं माटे खाधुं पण नही होय. वली तुंगीया नगरीमां श्रावके साधु एकजवार वांद्या छे, तथा आणंद कामदेवादिके भगवंतने एकजवार वांद्या छे; ते केम बीजीवार नहीज वांद्या होय? वली जो परणतां मोहनी भीडमां जिनपूजा करी छे तो बीजे काले तो अवश्य पूजा करीज हशे; एमां शी शंका छे? वली मूर्ख कहे छे जे ए स्त्री बतावी तो कोइ श्रावक कां न कह्यो? तेने कहीए जे प्रभुजीने रेवती श्राविकाएज औषध वहोराव्युं तो श्रावके वहोराव्युं एम कां न कह्युं? वली प्रथमसिद्ध मरुदेवीमाता थयां तथा वीर प्रभुनो अभिग्रह छ मास पांच दिन

उणे चंदनबालाए पूरो कस्यो छे; तथा संगमाना उपसर्गने छ महीने वत्सपाली मोसीए पारणु परमान्ने कराव्युं छे. वली ए चोवीशीमां मल्लिनाथजी अनंती चोवीशी ए स्त्रीपणे तीर्थंकर थया. इत्यादिक. आ चोवीशीमां स्त्रीउंए घणां मोटां काम कस्यां छे; ते प्रायः पुरुष तो करे तेमां शी वडाइ? पण स्त्रीउंने करवुं दोहलुं छे. तेम पुरुषने तो पूजानां कारण मेलववां सुगम छे; पण स्त्रीने विषम छे; माटे डौपदीनो अधिकार विस्तारे कह्यो छे. जो स्त्रीए एम पूजा करी तो पुरुषे तो घणीज करी छे; एमां शो संदेह ? ए न्नावः वली डौपदीनी निंदा करतां घणु डुःख पामशे. जेम कौरवोनो निकंदन थयो. तथा कैयाकोचक कबीला सहित डुःख पाम्यो; वली पद्मोत्तर राजा डुःख पाम्यो; अने डौपदीने शरणे उगस्यो. तेम ढुंढक पण आ न्नवे जैनबाह्य थया छे, अने परन्नवे शी गति थाशे ? ते ज्ञानी जाणे. हवे ते राजवरकन्या पोताना नियम व्रतने विषे रही थकी ए पाठ दीक्षा लीधा पछीनो छे.

वली कुमति कहे छे जे परण्या पछी समकित पामी छे, नहींतर पांच भर्तार केम करे ? एम कहे छे तेने एज गाथामांथी उत्तर वाले छे.

हरि परे के० श्रीकृष्णनी पेरे, कर्मनियाणनु के० नियाणानुं जे कर्म–तेणे करी, इहनवे के० आ भवमां नोगनो नाश न थाय; तेमाटे, समकित लहे परण्या पछी के० परण्या पछी समकित पामी. कहे ते शुं न विमासे के० एम कहे छे ए वात केम विचारता नथी ? इति अक्षरार्थ. नावार्थ तो ए छे जे, श्रीकृष्णे पूर्वे नियाणुं वासुदेवनुं कर्युं हतुं, ते वासुदेव पदवी नव पर्यंत नोगव्या विना छूटको नहिं; पण समकितने बाधा नथी. तेम द्रौपदीए पांच नर्तारनुं नियाणुं कर्युं हतुं, ते पांच नर्तार थया विना छूटको नहीं; पण समकितने बाधा कोणे करी ? जे माटे मनकल्पित नव नवी वातो उठावो छो ? इति नाव इति गाथार्थः ॥ १७ ॥

जिणघर केणे कराविंयुं ॥ तिहां प्रतिमाने पइठारे ॥ तेहनी
पूजा ते कुण करे ॥ एम परखे ते गरिठारे ॥ शा० ॥ १ए ॥

अर्थः–जिणघर केणे कराविंयुं के० देहेरुं जिनेश्वरनुं श्रावक टाली कोणे कराव्युं ? तिहां प्रतिमाने पइठा के० त्यां प्रतिमा तथा प्रतिमानी प्रतिष्ठा एटलां वानां श्रावकविना कोण करे ? एम परखे के० एम परीक्षा जे करे, ते गरिठा के० ते महोटा आदमी जाणवा. पण वगर विचारे जेम तेम जे बोले ते हलका जाणवा, इति.

वली कुमति कहे छे जे परणवा वेला पूज्या छे. तेने उत्तर कहे छे.

वर नवि माग्यो छे पूजतां ॥ शक्रस्तवे शिव मागे रे ॥ भक्तिस-
मी सूरियाभने ॥ विरती विशेषथी जागेरे ॥ शा० ॥ २० ॥

अर्थः—वर नवि माग्यो छे पूजतां के० पूजा करतां वर नथी माग्यो. शक्रस्तवे शिव मागे के० नमोथ्थुणं करतां मोक्ष माग्यो छे. जे माटे ॥ तिन्नाणं तारयाणं ॥ इत्यादिक पद भावतां तुं तयों मुजने तार. इत्यादिक भावना कीधी छे. पण वर पामुं तो याग भोग तमारां करशुं, एम नथी कह्युं. तो अछतुं आल चढावी कां अनंतो संसार बांधो ? वली कुमति कहे छे जे सूरियाभनी परे कूवा, वावी. उंबराप्रमुख पण द्रौपदीए पूज्यां छे; एम कहे छे ते खोटुं कहे छे. जे माटे ॥ जहा सूरियाभो तहेव जिणपडिमा अच्चेइ ॥ ए पाठे सूर्याभनी परे जिनप्रतिमा पूजे एम कह्युं छे. तथा देशविरति छे ते माटे सूर्याभथकी विशेष भक्ति छे एम पण समजवुं. तेहज कहे छे. भक्तिसमी सूर्याभने के० सूर्याभ सरखी. हवे भक्ति शब्द आगल जोडीए विरती विशेषथी भक्ति जागे के० देशविरतीए विशेष भक्ति प्रगट होय. इति गाथार्थ ॥ २० ॥

वली जिनप्रतिमाने ॥ ठाणंसंपत्ताणं ॥ एम कह्युं छे. तथा भावतीर्थंकरने ठाणं संपाविउं कामे ॥ एहवा पाठ छे. माटे सिद्ध स्थानक पाम्या छो एम जिन प्रतिमाने सिद्ध गएया माटे भावतीर्थंकरथी पण ए अपेक्षाए अधिको छे; माटे लौकिक पूजा द्रौपदीए नथी करी एतो विशेषे प्रत्यक्ष पाठ जणाय छे. आंख उघाडी जुए ते देखे. वली कोइ कुमति एम कहे छे जे जिनघर ते अवधिजिननुं घर, एटले कोइ यक्षनुं देहेरुं हतुं. शा माटे जे अवधिजिन ठाणांग मध्ये कह्या छे. एम कहे छे ते खोटुं. जे माटे अवधिजिन आगल कोइए शक्रस्तव नथी कर्युं. इति.

धर्म विनय अरिहंतनो ॥ एम ए लोग वयारोरे ॥ संभ-
वे सर्वने जाणिए ॥ समकित शुद्ध आचारोरे ॥ शा० ॥ २१ ॥

अर्थः—धर्म विनय अरिहंतनो एम ए लोगवयारो के० एम ए पूजा, अरिहंतनो लोकोपचार विनय धर्म छे; एम अन्वय करवो. संभवे सर्वने जाणिए के० जेहने जे संभवे तेहने ते जाणीए. एटले जे साधु एणी पेरे करे, देशविरति एणी पेरे करे अने समकिती एणी पेरे करे, एम जेहने जेवो पाठ संभवे तेहने यद्यपि सूत्रकारे न कह्यो होय तोय कहेवो समजवुं. जे जिनपूजा ते समकितनोज

शुद्ध आचार छे; पण मिथ्यात्वीनो आचार नथी. इति गाथार्थ. ॥ २१ ॥ ते उपर दृष्टांत कहे छे.

आणंदनो विधि नवि कह्यो ॥ राय प्रदेशीने पाठेरे ॥ संन्नव
सर्व न मानशे ॥ वींटाशे तेह आठेरे ॥ शा० ॥ २२ ॥

अर्थः—आणंदनो विधि नवि कह्यो के० सातमा अंगमां आणंदश्रावकनो विधि कह्यो; ते रीते नथी कह्यो. क्यां नथी कह्यो ? ते कहे छे. राय प्रदेशीने पाठे के० रायपसेणीमां प्रदेशी राजाना पाठमां नथी कह्यो ते माटे शुं आणंदे जेम व्रत समकित उचर्यां तेम प्रदेशीए शुं नथी उचर्यां ? ते माटे जेने जे संन्नव होय ते मानवो तथा, संन्नव सर्व न मानशे के० सघलो ए संन्नव नही माने, वींटाशे तेह आठे के० ते आठे कर्मे वींटाशे, एटले घणो संसार रझलशे. तथा वली एहज संभव देखाडे छे.

पडिकमणादिक क्रम नहीं ॥ पाठे सप्तम अंगेरे ॥ पढम अणु-
व्रतथी प्रकरणे ॥ सर्व कह्यो विधि रंगेरे ॥ शा० ॥ २३ ॥

अर्थः—पडिकमणादिक क्रम के० पडिकमणादिकनो अनुक्रम, ते पाठे सप्तम अंगे नही के०

उपासकदशांगमां पाठ नथी. एटले ए ज्ञाव जे साधुने पकिकमणानो अनुक्रमतो थोडोएक श्री उत्तराध्ययने सामाचारी अध्ययनमां कह्यो छे, पण श्रावकने तो सातमा अंगमां आणंदादिकने कांइए वताव्यो नही; तेवारे श्राविक, पकिकमणादिक कोण सूत्र उपर करे? तेमाटे ए नगुरांने उत्तर देवानुं ठेकाणुं नथी. इहां शिष्ये पूठयुं के हे स्वामिन्, तेवारे श्रावक क्यांथी करे ठे? तेहने करुणाए पाछो जवाव कहे छे. पढमअणुउंगथी के० प्रथमानुयोग जे दृष्टिवादना चोथा ज्ञेदनो प्रथम ज्ञेद, तेहमां थकी प्रकरणमां पूर्वाचार्ये सर्व विधि कह्यो ठे. रंगे के० पर उपकारने रंगे कह्यो ठे. यतः श्रीसमवायांगसूत्रे ॥ से किं तं अणुउंगो अणुउंगे डुविहे पन्नते तं जहा, मूल ॥ पढमाणुउंगेय गंडियाणुउंगेय ॥ इत्यादि. अर्थः—वारमा दृष्टिवादना ज्ञेद पांच छे. एक परिकर्म, वीजो सूत्र, त्रीजो पूर्वानुगत, चोथो अनुयोग, अने पांचमो चूलिका—तेमां चोथो अनुयोग ते डुविहे पन्नते के० ते वे प्रकारे ठे. तेमां मूल प्रथमानुयोगमां घणी वातो सुत्रकारे लखी छे, पण ते कहेतां ग्रंथ वधे ठे माटे नथी कहेता. इति गाथार्थ ॥ २३ ॥

हवे कोइक कहेशे जे प्रदेशी प्रमुखना अधिकारमां विशेषे वात कां न कही? तेने उत्तर करे छे जे ए सिद्धांतनी शैलीज ठे; ते उपर गाथा कहे ठे.

किहां एक एक देशज ग्रहे ॥ किहां एक ग्रहे ते अशेषो रे ॥
किहां एक क्रम उतक्रम ग्रहे ॥ ए श्रुतशैली विशेषो रे ॥ शा० ॥ २४ ॥

अर्थः—किहां एक एक देशज ग्रहे के० कोइक स्थानके तो वस्तुनो देशज एक ग्रहे, जेम श्री भगवतीसूत्र मध्ये रथ मुसल संग्राम तथा महाशिला कंटक संग्राम कह्यो, तेम किहां एक ग्रहे ते अशेषो के० कोइक स्थानके समस्त ग्रहे, जेम निरयावली मध्ये एहज संग्राम विस्तारे कह्या छे. किहां एक क्रम के० कोइक स्थानकने विषे अनुक्रमे कहे. जेम पन्नवणा प्रमुखने विषे धर्मास्तिकायादिक अनुक्रमे कह्या छे. उतक्रम ग्रहे के० कोइक स्थानके पश्चानुपूर्वीए ग्रहे. जेम कल्पसूत्रने विषे वीरस्वामिथकी रूषभदेवजी लगे अधिकार कह्यो. ए श्रुतशैली विशेषो के० ए सिद्धांतनी शैली विशेष छे. यतः ॥ कब्इ देसग्गहणं कब्इ घिप्पंति निरवसेसाइ उक्कमइ वइक्कमाइ सहावसउ निरुत्ताइं ॥ १ ॥ इति कल्पभाष्ये सुगमा ॥ ए वातो नजरमां राखे तो सुत्रनो खरो अर्थ थाय. ते देश प्रमुख सुत्रे ग्रह्या होय ते संपूर्ण तो निर्युक्ति टीका प्रमुखमां पामीए. इति गाथार्थ. ॥ २४ ॥ हवे उपसंहार करे छे.

शासननी जे प्रज्ञावना ॥ ते समकितनो आचारोरे ॥ श्री जि-
नपूजाए जे करे ॥ ते लहे सुजश ज्ञंमारोरे ॥ शा० ॥ २५ ॥

अर्थः—शासननी के० जिनशासननी, जे प्रज्ञावना के० शासन उजलुं देखाडवुं; जे देखी लोक प्रशंसा करे, ते समकितनो आचारो के० ते समकितनो आचार छे. यतः ॥ श्रीउत्तराध्ययन अठावीशमे अध्ययने छे. ॥ निस्संकिय निक्कंखिय निव्वितिगिछा अमूढ दिठीय उववूह थिरीकरणे, वछल्ल पन्नावणेअठ अर्थ सुगम छे. ते माटे प्रज्ञावना ते समकितनो आठमो आचार छे. ते श्री-जिनपृजाए जे करे के० श्रीजिनेश्वरनी पूजाए जे प्राणी शासननी उन्नति करे, ते लहे सुजश ज्ञंडारो के० ते प्राणी पूजा करीने शासननी प्रज्ञावनानो करणहार भलो जशनो ज्ञंमार पामे. एटले पूजातीर्थ यात्रा, संघ काढवे शासननी प्रभावना थाय छे एम देखाड्युं. तथा जश एवुं पोतानु नाम पण कविए सूचव्युं. इति पंचविंशतमो गाथार्थ ॥ २५ ॥ एम त्रीजो ढाल संपूर्ण थयो. ग्रंथाग्रंथ ५१२ अक्षर १६ सर्व ग्रंथाग्रंथ मलीने १५२४ अक्षर—१०

हवे चोथो ढाल कहे छे. तेहने पूर्व ढालसाथे ए संबंध छे, जे त्रीजा ढालमां पूजानो अधि-

कार कह्यो. हवे ते कुमति, पूजामां हिंसा माने छे; तेह्ने जवाब देवा चोथो ढाल कहे छे. ए संबंधे आव्यो चोथो ढाल तेह्नी ए प्रथम गाथा कहे छे.

॥ ढाल चोथो ॥ झांऊरिया मुनिवर धन धन तम अवतार ए देशी ॥

कोइ कहे जिन पूजतांजी ॥ जे षटकाय आरंभ ॥ ते केम श्रावक आचरे जी ॥
समकितमां थिरथंभ ॥ सुखदायक तोरी आणा मुज सुप्रमाण ॥ टेक ॥ १ ॥

अर्थः–कोइ कहे जिन पूजतां के० कोइक तो ढुंढीआ एम कहे छे जे परमेश्वरनी पूजा करतां थकां जे षटकाय आरंभ के० छ कायनी जे हिंसा थाय छे, ते के० ते पूजा, केम श्रावक आचरे के० श्रावक केम करे? समकितमां थिरथंभ के० समकित दृढ छे ते श्रावक छ कायनी हिंसानो हेतु जे जिनपूजा ते, धर्म वास्ते केम करे? इति प्रथम गाथार्थ. सुखदायक के० हे सुखदायक, सुखना देणहार, तोरी आणा के० तमारी आज्ञा ते, मुज सुप्रमाण के० म्हारे प्रमाण छे. अथवा प्रभुजीनी स्तवना तो करेज छे माटे प्रभुजीने कहे छे जे सुखदाइ जे तमारी आज्ञा ते, मारे प्रमाण छे. एटले ए भाव जे तमारी आज्ञा ते प्रमाण छे, पण कुयुक्ति करवी ते प्रमाण नथी.

३ अकसायया ४ अयोगया ५ इत्यर्थः पंचसंवरं द्वार कर्यां छे. समकित ते संवर कहीए. एम विरति तथा अप्रमादीपणु तथा अकसायीपणु तथा अयोगीपणु. तेहमां साहमीवछल तथा घर निर्वाह चारित्र लीए तेहनां, तथा सामैयां कर्यां. ए सर्व समकित संवरनी करणी छे. तेम जिन पूजा उदार के० उदारपणे जिनपूजा करवी ते पण समकित संवरनी करणी छे. एहमां हिंसा नथी एहमां एम पण कहेवाणुं जे समकिती देवता छे ते समकित संवरना धणी छे तेहने अधर्मी केम कहीए ? तथा देवतानी करणी अधर्ममां कहीए तो देवता, तीर्थंकरने, साधुने अने श्रावकने कोइक परीसह करे, कोइक सेवा करे, ते बेउने फल केवां होय ? वली कोइक शिष्य देवता थयो होय ते गुरुने चारित्रथी पडिवाइ देखीने गुरुने ठेकाणे आणे तेहने अधर्मी केम कहीए ? तथा गुरुए काल कर्यो होय ते तमारे मते देवता थयो न जोइए. शामाटे जे देवतामां बे जाती छे. समकिती तथा मिथ्यात्वी, तेमां जो समकिती थाय तो सूरियाभनीपरे जिनप्रतिमा पूजे; अने मिथ्यात्वी कहेतां तमारी जीभ चाले नही, मनुष्य पण थाय नही. शामाटे जे तमे तमारा गुरुने चारित्रिया मानो छो; ते मरीने मनुष्य थाय नही. सिद्धि पण पंचमकालमांहे हमणां वरे नही

माटे अमने संदेह छे जे, तमारा गुरु मरीने केइ गतिए जाय ? वली तमारा गुरुए काल कर्यो तेहने तमे केम वंदना करो छो ? ते समजावजो, ते माटे देवताने अधर्मी न कहेवाय. वली उत्त-राध्ययने हरिकेशी अणगारनुं जक्षे वैयावच्च कर्युं, ब्राह्मणोने लोहि वमता कर्या; तेहने हिंसा दोष लाग्यो के नही ? तथा सूत्रकारे तो वैयावच्च कही बोलाव्युं ॥ जक्खाहु वेया पडियं करेति इति पाठात्, ते वैयावच्चना करणहारने अधर्मी केम कहेवाय ? तथा वली ज्ञातामांहे पोटिलाए तेतलीपुत्र समजाव्यो. तथा वली सौधर्मेंद्रे जगवंतने अवग्रह आज्ञा करी, ते धर्म कहीए के अधर्म कहीए ? वली लोकांतिक देव, प्रजुजीने प्रतिबोधवा आवे ते अधर्ममां केम गणाय ? इत्यादि शुं शुं लखीए ? ए प्रसंगे सर्युं.

हवे वली पूजामांहे हिंसा कहे छे, तेहने पूछीए जे ज्ञातासूत्र मध्ये सुबुद्धिप्रधान राजाने प्रतिबोधवा निमित्ते खाइनुं पाणी लाव्या; ते हिंसा थइ के नही ? ते विचारजो. तथा जंबूद्धीपपन्नती मांहे प्रजुजीनो जन्माजिषेक वर्णव्यो छे; ते तो समुद्रसरखा पाणीना प्रवाह चाल्या; तेहमां पृथ्वी, पाणी, तेउ वाउ, वनस्पती, त्रस कायमां केइ काय उगरी हशे ? तो पण

हवे उत्तर वाले छे.

तेहने कहीए जतना भक्ति ॥ किरियामां नहीं दोष ॥ पडिक्कमणे
मुनिदान विहारे ॥ नहींतो होय तस पोष ॥ सु० ॥ २ ॥

अर्थः-तेहने कहीए के० जे पूजामां हिंसा बतावे छे तेहने कहीए, शुं कहीए ? ते कहे छे. जतना भक्ति के० एक जतना, बीजी भक्ति, किरियामां के० जे क्रियामां होय एटले जे क्रियामां जतना तथा भक्ति होय; नहि दोष के० ते क्रियामां दोष नथी तथा कदाचित् तेहमां पण हिंसा कहीने दोष देखामीए तो पमिक्कमणे के० पमिक्कमणामां, मुनिदान के० मुनिने दान देतां, विहारे के० मुनिने विहार करतां, नहींतो के० जनता भक्तिए पण करतां दोष कहीए तो; होय तस पोष के० ते प्रतिक्रमण प्रमुखमां पण हिंसानी पुष्टि थाशे.एटले ए भाव जे प्रतिक्रमण करतां उठवेस करतां वायुकाय हणाय, मुनिदानमां पण उनी वाफ नीकले, तथा दान देवा उठतां पण जीवघात थाय, वली मुनिने विहार करतां पण पृथ्वी, पाणी, वायु, वनस्पति वली त्रस बेंद्रियादिकनो पण घात थाय; ते माटे ऐ पण न करवां एम कहेवुं पमशे, तेमाटे जतना भक्तिए क्रियामां दोष नथी.

हवे ते उपर दृष्टांत देखाडे छे.

साहमीवछल पडिक्किय पोसह ॥ नगवइ अंग प्रसिद्ध ॥ घर
निर्वाह चरण लिए तेहनां ॥ ज्ञातामांहे हरि कीध ॥ सु० ॥ ३ ॥

अर्थः—साहमीवछल के० साधर्मिकनां वात्सल्य कर्यां, तथा पडिक्किय पोसह के० पारकीनो पोसो कर्यो, ए अर्थे सूचव्यो एहवो शंखपुष्कलीनो अधिकार नगवइ अंग प्रसिद्ध के० श्री नगवतीसूत्रमां प्रसिद्ध छे. तथा च तत्पाठः ॥ तएणं से संखे समणोवासए एवं वयासी तुम्हेणं देवाणुप्पिया विउलं असणं पाणं खाइमं साइमं उवक्खडावेह तएणं अम्हे विउलं असणं पाणं खाइमं साइमं आसाएमाणा विसाएमाणा परिनाएमाणा परिभुंजेमाणा पडिक्कियं पोसहं पडिजागरमाणा विहरिस्सामि ॥ इति नगवतीसूत्रे शतक बारमे उद्देशे पहेले ॥ अर्थः तएणं के० सावत्थीनगरीने बाहेर वीरस्वामि समोसर्या; त्यां शंख श्रावक प्रमुख घणा श्रावक देशना सांनलीने पाछा घरनणी आवे छे तेवारे, से संखे के० ते शंख श्रावक, समणोवासए के० बीजा श्रमणोपासकोने, एवं वयासी के० एम कहे छे. तुम्हेणं देवाणुप्पिया के० हे देवाणुप्रिय तमे, विउलं के०

कथा पामे थके, हठतुठ के० हर्ष पामे, संतोष पामे. कोमंबिय पुरिसे सद्दावेइ के० कौटंबिक पुरुषने बोलावे. बोलावीने एवं वयासी के० एम कहे. खिप्पामेव ज्ञो देवाणुप्पिया के० ज्ञो देवानुप्रिय, शीघ्र–वीतज्ञयं नयरं मप्भिंतर वाहिरियं के० ए वीतज्ञयनगर, मध्ये तथा बाहेर शणगारो इत्यादिक जहा कोणिउ उववाइए के० जेम कुणिकराजा, उववाइ सूत्रमां कह्या ठे तेम कहेवुं. जाव पज्जुवासेइ के० यावत् प्रज्जुजीनी सेवा करे. एम कुणिकने, उदाईने सामईयामां हिंसा लागे के नही ? ते विचारजो तथा एहाया कयवलिकम्मा के० कर्यां ठे वलिकर्म पुजाकर्म जेणे एहवा तुंगीय श्राद्ध अनेक के० तुंगीया नगरीना अनेक श्रावक वखाण्या ठे. ते ज्ञगवतीसूत्रना शतक बीजे उद्देशे पांचमे ठे; ते श्रावक पूजा करे ते अरिहंत विना बीजा कोण देवनी करे ? ते विचारजोजी तथा वलिकर्म ते पूजाज ठे. शामाटे जे ज्ञातासूत्र मध्ये ॥ तएणं मल्ली विदेह वर रायकन्ना एहाया जाव पायछित्ता सव्वालंकार विज्रूसिया बहू दिखुज्जाहिं जाव परिखित्ता॥ अहिंयां बे वार सरखो पाठ ठे; ते माटे मल्लिए कय वलिकम्मा के०बे वार देव पूजा करी, अप्पणो पमिमं कारेइ के०पोतानी प्रतिमा ज्ञरावी, वली नित्य आहार कवल मूक्यो, तेहमां पण जीवनी उत्पत्ति थाय पण ते हिंसामां नही. वली यतिना पमि-

कमणसूत्रमांहे ॥ मंडिपाहुडियाए वलिपाहुडियाए ॥ए पाठ छे मंडिपाहुडियाए के० जीखारीने माटे ढांकणी मांहे धान्य घाल्युं ते लेवुं नही.बलिपाहुडियाए के०नैवेद्यनुं धान्य वहोरवुं नही.अजाणतां वहोरी खाधुं तो ॥ मिछामि डुक्कडं ॥ वली नाममाला मध्ये—पूजार्हणा सपर्याचा उपहार वलीसमौ ॥ एम महानिशीथ आवश्यक निर्युक्ति मध्ये पण वलि ते नैवेद्य छे. वास्तुक शास्त्रने विषे पण तथा ज्योतिषशास्त्रे घर देवतानी पूजा करीने जूतने वलि देइने पेसवुं कह्युं छे. यतः ॥ गृह प्रवेशं सुविनीत वेषः सौम्यायने वासर पूर्वजागे कुर्याद्विधायालय देवतार्चां कल्याणजू जूतवलिक्रिया च ॥१॥ एम अनेक ठामे वलि शब्दे नैवेद्य पूजा छे. इति तूर्य गाथार्थ ॥ ४ ॥

हवे ए क्रिया ते समकितनी करणी छे ते कहे छे.

समकित संवरनी ते किरिया ॥ तेम जिनपूजा उदार ॥ हिंसा
होय तो अरथ दंममां ॥ कहे नही तेह विचार ॥ सु० ॥ ५ ॥

अर्थः—समकित संवरनी ते किरिया के० ए समकित नामे संवर, तेहनी क्रिया छे. जे माटे श्रीठाणांगने विषे ठाणे पांचमे कह्युं छे. ॥ पंचसंवरदारा पन्नत्ता तं जहा सम्मत्तं १ विरई २ अपमादो

विपुल अशनादिक, उवक्खमावेह के० रंधावो. तएणं अम्हे के० तेवारे आपणे विउलं असण इत्यादिक सुगम ठे तेहने आस्वादन करतां थकां थोरुं खावुं, घणुं तजवुं; ते आस्वाद कहीए. शेलमीनी पेरें, तथा विसाएमाणा के० विशेषे स्वाद करतां खजूर प्रमुखनी पेर घणुं खातां थोरुं काढी नांखतां, परिजाएमाणा के० अन्योन्य देतां, परिभुंजेमाणा के० अन्नादिकनी पेरें सर्व वावरतां पाखीसंबंधी पोसह, पम्जिागरमाणा के० पालता थका, विहरिस्सामि के० विचरशुं. इति. एम ठराव करीने पठे वधते परिणामे घेर जइ शंखे तो निराहार पोसह कर्यो, ते सुदक्खुजागरिका एम ज्ञगवंते वखाएयो. तेमाटे बीजा श्रावकना पक्खिय पोसह वखोड्या न कहीए. जेम धन्ना अणगारनो तप वखाएयो एटले बीजा अणगारनो तप वखोम्यो न कहीए. जिनशासनमां सर्व करणी शक्ति प्रमाणे लेखे ठे; ते माटे ए साहमिवछल करतां हिंसा तमारे लेखे थइ जोइए; पण जतना तथा ज्ञक्ति होय त्यां दोष न लागे एम मानीए तो सूत्रमां ठीक लागे तथा वली घरनिर्वाह, चरण लिए, तेहनां के० जे चारित्र लीए तेना घरनो निर्वाह हरि कीध के० कृसे कर्यो ठे. ते ज्ञाता मांहे के० ज्ञाता सूत्र मध्ये कह्युं ठे. ते हिंसा कृसने केम नही लागे ? अहीयां

तो जतना पण नथी. तथा च ज्ञातासूत्रं ॥ तएणं से कण्हे वासुदेवे थावच्चा पुत्तेणं एवं वुत्तेसमाणे कोमंबिय पुरिसे सद्दावेइ सद्दावेइत्ता एवं वयासी गछहणं देवाणुप्पिया वार वइए नयरीए सिंघाम- गति गजाव पहेसुहछिखंधवरगया महया महया सद्देणं उग्घोसेमाणा उग्घोसणं करेह एवं खलु देवाणुप्पिया थावच्चापुत्ते संसार जउव्विग्गो जीए जम्ममरणाणं इछइ अरहउंणं अरिठनेमिस्स अंतिए मुंमे नवित्ता पव्वइत्तए तं जो खलु देवाणुप्पिया राया वा जुवराया वा देवी वा कुमारो वा इसरो वा तलवरे वा कोमंबिय सेठि सेणावइ सछवाहे वा थावच्चापुत्तं पवयंतमणुपव्वयति तस्सणं कण्हे वासुदेवे अणुजाणइ पछाउरस्सा वियसेमित्तणाइ जोगखेमं वट्टमाण पमिवहइत्ति घोसणं घोसेह जाव घोसेत्ति तएणं थावच्चापुत्तस्स अणुराएणं पुरिससहस्सं णिरकमणाभिमुहं एहायं सव्वालंकार विभूसियं पत्तेयं पत्तेयं पुरिससहस्सवाहिणी सुसिबियासु डुरूढं समाणं मित्तणाइ परिवुमं थावच्चापुत्तस्स अंतियं पाउप्भूयं तएणं कण्हे वासुदेवे पुरिस्ससहस्समंतियं पाउ- ब्भवमाणं पासइ कोमंबियपुरिसे सद्दावेइ सद्दावेइत्ता एवं वयासी जहा मेहस्स णिरकमणाभिसेउं तहेव सेयापीएहिं एहावेइ जाव अरहाउं अरिठनेमिस्स छत्ताइछत्तं पमागाइ पमागं पासेइ विज्जा-

हत्थिखंधवरगए जाव पासित्ता सीवियाओ पच्चोरुहइ तएणं कण्हे वासुदेवे थावच्चापुत्तं पुरओ काउं जेणेव अरहा अरिठ्ठनेमि सव्वं तं चेवइ ॥ इति ज्ञाता सूत्रे अध्ययन पांचमे ॥ अस्यार्थः तएणं से कण्हे वासुदेवे के० तेवारे ते कृष्णवासुदेव, थावच्चापुत्तेणं एवं वुत्तेसमाणे के० थावच्चापुत्रे एम कहे थके एटले कृष्णने थावच्चापुत्रे कह्युं; जे मरणथी रखवालो तो रहुं, एम कहे थके कोडुंबिय पुरिसे सद्दावेइ के० कौटंविक पुरुषने बोलावे, बोलावीने एवं वयासी के० एम कहे, गछहणं देवाणुप्पिया के० हे देवानुप्रिय जाओ, वारवइए नयरीए के० द्वारकानगरीने विषे, सिंघाडगति गजाव पहेसु के० सींगोडाने आकारे मार्ग, एम त्रिक चोक मार्ग यावत् राजपंथने विषे, हत्थिखंधवरगया के० हाथीना स्कंधने विषे वेसीने, महया महया सद्देणं के० मोटे मोटे शब्दे करी, घोसमाणा के० उद्घोसणा करतां, उग्घोसणं करेह के० उद्घोषणा करो एटले लोकने एम जणावो. एवं खलु देवाणुप्पिया के० हे देवानुप्रियो, एवी रीते थावच्चापुत्ते संसार भउव्विगो के० थावच्चापुत्र संसारना भयथी उद्वेग पाम्या छे.भीए जम्म मरणाणं के०जन्म मरणथी बीहीन्या छे.इछइ अरहउणं अरिठ्ठनेमिस्स अंतिए के० अरिष्टनेमि अरिहंतने पासे,इछे छे.मुंडे भवित्ता पवइत्तए के०मुंड थइने प्रवर्ज्या लेवाने,तं भो खलु देवाणु-

प्पिया के० हे देवाणुप्रिय जे कोइ रायावा जुवराया के० राजा अथवा युवराज, देवी वा के०राणी प्रमुख, कुमारो वा के० कुमार, इसरो वा के० ईश्वर, तलवरे वा के० कोटवाल, कोमंबिय के० कुटुंबना स्वामि, सेठी सेणावइ के० शेठ सेनापति, सब्बवाहे वा के० सार्थवाह, थावच्चापुत्तं पव्वयंतमणुपव्वयति के० थावच्चापुत्र दीक्षा लेताने पछवाडे दीक्षा लीए, एटले थावच्चापुत्र साथे दीक्षा लीए, तस्सणं कएहे वासुदेवे अणुजाणइ के० तेहने कृस्नवासुदेव आज्ञा आपे छे. पच्चा के० ते राजा, दीक्षा लीधे थके पछवाडे, आउरस्सात्रिय के० आतुर जे धनादिकने अन्नावे दुःखी हशे, से के० तेहना मित्तणाइ के० मित्र ज्ञाति एटले पोतासंबंधी परिजनने जोगखेमं वट्टमाण के० योग क्षेम वर्तमान वहेशे एटले जेहनी पासे नही होय तेहने आपशे; ते योग कहीए; अने जेहनी पासे हशे तेहने पालशे तेहने क्षेम कहीए, ते योग तथा क्षेम वर्तमानकाले जेम घटशे तेम राजा कृस्न करशे. एटले ए ज्ञाव के, जे कोइ थावच्चापुत्र साथे दीक्षा ले तेहने पछवाडे तेना घरना निर्वाहनी चिंता कृस्न करशे—ते अटकावे कोइ रहेशो नही. इति ज्ञावः घोसणं घोसेह के० उद्घोषणा करो. जाव घोसेइ के० ते कौटंबिक पुरुष तेमज उद्घोषणा करे. तएणं थावच्चापुत्तस्स अणुराएणं के० थावच्चापुत्रने

रागे, पुरिससहस्सं के० एक हजार पुरुषो, णिक्कमणाभिमुहं के० दीक्षा लेवा सन्मुख थया. एहायं के० स्नानप्रमुख करी, सव्वालंकार विभूसियं के० सर्व अलंकारे शोभित थइ, पत्तेयं पत्तेयं के० प्रत्येके भिन्न भिन्न, पुरिससहस्स वाहिणीसु सिबियासु के० हजार पुरुष उपाडे एवी शिबिकाने विषे, डुरूढं-समाणं के० बेठा थकां, मित्तणाइ परिवुडं के० मित्र ज्ञाते परिवर्या, थावच्चापुत्तस्स अंतियं पाउब्भयं के० थावच्चापुत्रने समीपे प्रगट थाय एटले थावच्चा पुत्रने पासे आवे. तएणं कण्हे वासुदेवे पुरिससहस्समंतियं पाउब्भवमाणं पासइ के० ते कृष्ण वासुदेव हजारे पुरुष आव्या देखे. कोडुंबिय पुरिसे सद्दावेइ के० कौटंबिक पुरुषने बोलावे. बोलावीने एवं वयासी के० एम कहे. जहामेहस्स णिक्कमणाभिसेउ के० जेम मेघकुमारनो निःक्रमणाभिषेक ते दीक्षा लेवानो अभिषेक कर्यो; तहेव के० तेमज, सेयापीएहिं के० श्वेत पीला एटले कनक रूपाने कलशे करी, एहावेति के० नवरावे, जाव अरहउ अरिठनेमिस्स छत्ताइछत्तं पडागाइ पडागं पासइ के० अहीयां यावत् अरिहा अरिष्टनेमिना छत्राति छत्र पताका देखे, विज्जाहर चारणे जाव पासित्ता के० विद्याधर चारण जृंभक देवता आकाश थकी उतरता देखीने सीवियाउपच्चारुहइ के० शिबिका थकी उतरे. तएणं कण्हे वासुदेवे के० तेवारे

कृस्न वासुदेव, थावच्चापुत्तं पुरउकाउं के० थावच्चा पुत्रने आगले करीने, जेणेव अरहाअरिठनेमि के० ज्यां अरिहा अरिष्टनेमि छे; सवं तं चेवई के० बाकी सर्व मेघ कुमारनी परे कहेवुं. अहीयां कृस्न महाराजे लोकनां घर निर्वाह कर्यों; तेमां हिंसा लागे के नही? ते विचारजो इति तृतीयगाथार्थ ॥ ३ ॥

कुणिक राय उदायन कीधां ॥ वंदन मह सुविवेक ॥ एहाया
कय वलि कम्मा कहिया तुंगीय श्राद्ध अनेक ॥ सु० ॥ ४ ॥

अर्थः—वली कुणिकराय के० कुणिकराजाए, वंदन मह के० घणे आरंबरे वांदवाना महोछव कर्या एटले प्रभुजीने सामाइया कर्या, ते श्री उववाइसूत्रमां विस्तार घणो छे; ते लखतां ग्रंथ घणो वधे माटे लखता नथी. वली उदायन के० उदाइराजाए पण सामइयां कर्यां. ते श्री भगवतीसूत्रमां शतक तेरमे उद्देशे छठ्ठे अधिकार छे. तथा च तत्पाठः ॥ तएणं उदायणे राया इमी से कहाए लद्धठे समणे हठतुठ कोरंबिय पुरिसे सद्दावेइ सद्दावेइत्ता एवं वयासी खिप्पामेव भो देवाणुप्पिया वीतभयं नगरं मप्भिंतर बाहिरियं जहा कोणीउ उववाईए जाव पज्जुवासेइ ॥ अस्यार्थः तएणं उदायणेराया के० तेवारे उदाइ राजाए, इमी से कहाए लद्धठे समाणे के० वीरस्वामिने आव्यानी

कहे छे तेहने कोइक वचमां उत्तर वाले छे.

प्रथम वंध ने पछी निर्ज्जरा ॥ कूप तणोरे दिठंत ॥ कही
कोइ जोडे बुध भाषे ॥ भाव ते शुचि जल तंत ॥ सु० ॥ ८ ॥

अर्थः—प्रथम वंध नें पछी निर्जरा के० प्रथम फूल, जल, न्हावुं, धूप, दीपे जीव हींसाए बंध थाय; पछी भावना स्तवनाए, आल्हादताए निर्जरा थाय छे. कूपतणोरे दिठंत के० कूआने दृष्टांते. जेम कूवो खोदे तेवारे ते माटी प्रमुखे मेलो थाय. मजूरी करतां तरस पण लागे, थाक पण चढे. पछी पाणी आवे तेवारे मेल जाय, तरस भागे, थाक पण उतरे, बीजा लोक पण पाणी पीए ते माटे ए दृष्टांते प्रथम वंध थाय; पछी निर्जरा थाय. यतः आवश्यक निर्युक्तौ ॥ अकसिण पवत्तगाणं, विरया विरियाण एस खलु जुत्तो ॥ संसार पयणु करणे दवछए कुवदिठंतो ॥१॥ व्याख्या. अकसिण पवत्तगाणं के० समस्तपणे न प्रवृत्या एहवा, विरया विरियाण के० विरता विरति श्रावक, देशविरति, जे कारण माटे श्रावक देशथी प्रवृत्या छे. सर्वथी तो मुनि प्रवृत्या छे. ते श्रावकने एस के० ए, दवछए के० द्रव्यस्तव, खलु के० ते निश्चय, जुत्तो के० जुक्त घटमान छे.

एटले श्रावकने द्रव्यस्तव घटमान छे. संसार पयणु करणे के० संसार पातलो करवाने, कुवदिठ्ठंता के० कुआनुं दृष्टांत जाणवुं. इति उक्त गाथार्थः १ ते कुआनुं दृष्टांत कह्युं ते रीते, कहीने कोइ जोडे के० कोइक ए रीते कहीने जोडे छे. पण तेहने निषेधे छे. बुधन्नाषे के० पंडित लोको तो एम कहे छे. न्नाव ले शुचिजल के० न्नाव जे अध्यवसाय शुन्न छे. ते शुन्न अध्यवसायरूप पाणी ए अशुन्नबंधरूप मेले मेलो थतो ज नथी. इति न्नावः अहींयां शिष्य पूछे छे जे कुआनुं दृष्टांत केम मलशे ? तेहने उत्तर दीए छे जे दृष्टांत होय ते देशिक होय, माटे अहींयां बंधरूप मेल, शुन्न अध्यवसायरूप पाणी. एटली सरखावी लीजीए. हवे एहज वात दृढ करे छे.

उपादान वशे बंधन कहियुं ॥ तस हिंसा शिर उपचार ॥ पुष्पादिक
आरंन्नतणो एम ॥ होय न्नावे परिहार ॥ सु७ ॥ ए ॥

अर्थः—उपादान के० आत्मानो अध्यवसाय, तेहने वशे बंधन कहियुं के० बंध कह्यो. एटले जेवो आत्मानो अध्यवसाय थाय तेहवो बंध पडे, यतः ॥ जं जं समयं जीवो आविस्सइ जेण जेण न्नावेण ॥ सो तंमि तंमि समए सुहासुहं बंधए कम्मं ॥ १ ॥ इति उपदेश मालायां ॥

व्याख्याः-जे जे समये जीव; जे जे न्नावे आवेशमां आवे, ते प्राणी ते ते समये शुन्नाशुन्न कर्म वांधे, इति. तस के० तेहने अध्यवसाय विना जे हिंसा ठे ते उपचारेज ठे. एटले पूजामां फूल पाणी प्रमुखनी हिंसा कहेवाय ठे, ते उपचारे कहेवाय ठे. जे माटे हिंसाना अध्यवसाय नथीः माटे एहने माथे हिंसा ते उपचारे ठे. पुष्पादि आरंन्नलणो के० फूल प्रमुखना आरंन्ननो, एम के० ए उपचार प्रकारे, होय न्नावे परिहार के० अध्यवसाए परिहार थाय. एटले अध्यवसाय विशेषे पुष्पादिकनो आरंन्न टले; आरंन्न न लागे. इति न्नाव. इति गाथार्थ ॥ ए ॥ वली दृष्टांते करी दृढ करे ठे.

जल तरतां जल उपर मुनिने ॥ जेम करुणारे रंग ॥
पुष्पादिक श्रावकने तेम ॥ पूजा मांहे चंग ॥ सु० ॥ १० ॥

अर्थः-जल तरतां के० पाणी तरतां, जल ऊपर मुनिने जेम करुणानो रंग के० जेम मुनिने पाणी उपर दयानोज रंग ठे. पण अंश मात्र हिंसानो परिणाम नथी. पुष्पादिक उपर श्रावकने तेम पूजामां के० श्रावकने तेहज रीते एटले मुनिनी रीते, पूजामां फुल धूप दीप प्रमुखमां जा-

एवुं. चंग के० मनोहर एटले श्रावकने फुल प्रमुख उपर दया भाव छे, पण हिंसानो परिणाम अंश मात्र नथी. अहीयां जल तरतां कह्युं तेहमां एम सूचव्युं जे पाणी उतरे तो खरा अने पाणी तरे पण खरा, जे कारण माटे ठाणांग मध्ये पांचमे ठाणे पांचे ठामे आज्ञा न उलंघे. तेमां साधवी तणाती देखीने तरीने पण साधु काढे एम आज्ञा करी छे. माटे पाणी तरतां एम पाठ कह्यो. इति दशमी गाथार्थ ॥ १० ॥

हवे कुमति कहे छे जे "मिथ्यात्व गुणठाणे पूजा करे तेहने शुं फल थाय वारु?" ते उपर दृष्टांत देइने देखाडे छे. पात्रदानथी इत्यादि.

पात्र दानथी शुभ विपाक ज्यम ॥ लहे सुबाहु कुमार ॥ पहेले
गुणठाणे भद्रक पण ॥ त्यम जिन पूजा उदार ॥ सु० ॥ ११ ॥

अर्थः—पात्रदानथी के० सुपात्रने दान दीधाथी, शुभ विपाक ज्यम के० जेम शुभ विपाक, लहे के० पामे, सुबाहु कुमार के० श्री विपाक सूत्रमां सुबाहु कुमार, पहेले गुणठाणे के० मिथ्यात्व गुणठाणे हता, भद्रक पण के० भद्रक सरल स्वभावपणे हता. एटले ए भाव जे सुबाहु

ज्यां हिंसा तिहां नही जिनआणा ॥ तो केम साधु विहार ॥
कर्मबंध नहीं जयणा नावे ॥ ए ठे शुभ व्यवहार ॥ सु० ॥ ७ ॥

अर्थः—कुमति बोले ठे के, ज्यां हिंसा के० ज्यां हिंसा होय; तिहां नही जिनआणा के० त्यां प्रभुआणा न होय. तेनो उत्तर करे ठे. तो केम साधुविहार के० तो मुनिने विहारनी आज्ञा परमेश्वरे केम करी ? वली विहार करतां नदीमां ॥ एगं पायं जले किच्चा ॥ एगं पायं थले किच्चा ॥ एहवा पाठ आचारांगे तथा कल्प सूत्रे केम कह्या ? वली नदी उतरतां सूर्य अस्तंगत थाय तो पाणीमांने पाणीमां चारे पहोर साधु उभा रहे. एम दशाश्रुतस्कंधमां केम आज्ञा करी ? वली वरसाद वरसतां पण वहोरवा जवाना अधिकार कल्पसूत्रनी सामाचारीमां केम कह्या ? वली वरसाद वरसतां एक साधु अने एक साध्वी, ए एकांते वृक्षादिक ठामे नेलां थाय तो उभां न रहे; वरसतामां पण चाल्यां जाय. ए आज्ञा केम कीधी ? वली ऋषभदत्त प्रमुख प्रभुने वांदवा गया. तिहां—धम्मियं जाणपवरं ॥ एम कह्युं ते रथ ने धर्मयान केम कह्युं ? ए रथ, मार्गमध्ये शी दया पालशे ? तथा धर्मयान अने पापयान ए बे प्रकार जुदा पण दीसे ठे. माटे पापयान कां न

कह्युं? वली श्रावक आणंदादिकने उपासगदशांगमध्ये व्रत उच्चराव्यां; तेवारे प्रथम व्रतमां "बारणे ढोर होय तो तेहने भातपाणीनो विछेद करे तो अतीचार लागे. ए अतीचार जाणवा पण आचरवा नही." एम आज्ञा केम कीधी? तथा वली आचारांगमां कह्युं जे वहोर्युं लूण गृहस्थ पाछुं न ले तो पोते वावरे; सांभोगिकने वहेंची आपे. ते लुण वावरतां विराधना केटली थाय? पण एटली विराधना करतो आराधक कह्यो. ज्यां हिंसा त्यां आज्ञा नही. एम कही तेवारे सघलांए सूत्र देखाड्यां. तेहथी बीजां पण घणां छे. केटलांक लखाय? ते सघलाए व्यर्थ थाय ते माटे ते ते ठेकाणे हिंसा पण छे; अने आज्ञा पण करी छे. ए विचारजो.

हवे शिष्य पूछे छे जे "हिंसा पण छे अने आज्ञा पण छे; तेवारे ए केम मेलवीए." हवे उपकार करवा शीखवे छे. सांभल भाइ, कर्मबंध नही जयणा भावे के० जतनाभावे कर्म बंध नथी. एटले ए भाव जे, जतनाए जे जिनशासननी करणी करी तेहमां यद्यपि हिंसा होय तोपण कर्मबंध न थाय. इति भाव. ए छे शुद्ध व्यवहार के० एहज भलो व्यवहार छे. इति सप्तमी गाथार्थ.

हवे कोइ कहेशे जे, "पूजामां हिंसा तो थाय छे, तेहनो बंध पण प्रथम थाय छे." एम

कुमार जद्रक हता, मिथ्यात्व गुणठाणे हता; पण सुपात्रदाने करी पुन्य वंधाणुं, संसार परित्त कर्यो अने शुन्न विपाक पाम्या. तेम जिन पूजा उदार के० एज रीते मिथ्यात्वी होय अने उदार न्नक्तिए जिनपूजा करे ते शुन्न विपाक पामे. इति एकादशमी गाथार्थ. ॥ ११ ॥

वली कुमति वोव्यो जे " दाननुं फल कह्युं पण पूजानुं फल क्यां कह्युं ठे ? " तेहने उत्तर करे ठे. उपलक्षणथी इत्यादि.

उपलक्षणथी जेम शीलादिक ॥ तेम जिनपूजा लीध ॥ मनुज
आयुवंधे ते सुवाहु ॥ तेणे समकित न प्रसिद्ध ॥ सु० ॥ १२ ॥

अर्थः—उपलक्षणथी जेम शीलादिक के० दानना उपलक्षणथी जेम शील तप प्रमुख लीजीए, तेम जिनपूजा लीध के० तेम उपलक्षणथी जिनपूजा लीधी ठे. अन्यथा महानिशीथ सूत्रमां तो प्रगटपणे पूजानां फल कह्यां ठे. पण महानिशीथ सूत्र कुमति न माने, माटे उपलक्षण वताव्युं ठे. वली कुमति वोव्यो. " सुवाहु कुमार मिथ्यात्वी क्यां कह्यां ठे ? " तेहने उत्तर दीए ठे. मनुज आयुवंधे ते सुवाहु के० ते सुवाहु कुमारे मनुष्यनुं आउखुं वांध्युं ठे. समकिती होय ते नियमा

वैमानिकनुं आउखुं बांधे. तेणे समकित न प्रसिद्ध के० ते कारणे एहने समकित प्रसिद्ध नथी.

वली मिथ्यात्व गुणठाणे पुण्यकरणी करतां शुभ विपाक पामे ते उपर बीजुं दृष्टांत कहे छे. मेघजीव इत्यादि ॥

मेघ जीव गज शस अनुकंपा ॥ दान सुबाहु विचार ॥ पहेले
गुणठाणे पण सुंदर ॥ जेम जिन पूजा प्रकार ॥ सु० ॥ १३ ॥

अर्थः—मेघ जीव गज शस अनुकंपा के० मेघकुमार श्रेणिकनो पुत्र, ते पाछले भवे गज हतो. तेणे ससलानी अनुकंपाए पग हेठो न मूक्यो; अने महा वेदना खमी. ते वेलाए पण तेने मिथ्यात्व हतुं. तेम दान सुबाहु विचार के० सुबाहु कुंवरनुं दान तेहनो पण विचार करवो ते पहेले गुणठाणे पण सुंदर के० रुडा अध्यवसायवंत हता. तेम जिन पूजा प्रकार के० जेम दया कही. दान कह्युं, तेम जिन पूजानो प्रकार पण एम जाणवो. एटले मिथ्यात्व गुणठाणे एवडो गुण करे छे, तो समकित देशविरतिवालाने ए पूजा गुणकारी थाय; एमां पूछवुंज शुं ? सामुं एहथी अधिक गुण करे. इति त्रयोदशमी गाथार्थ.

परमेश्वरनो जन्माभिषेक ते हिंसा न कहेवाय भक्ति प्रबल छे माटे. तेम पूजामा पण हिंसा न गणवी. एटलाज माटे प्रश्नव्याकरण मध्ये दयानां नाम कह्यां छे. तेहमां पूजाप्रमुखनां नाम कह्यां छे. ते पूजा ते दया कही छे; पण हिंसाना नाममां पूजा नथी. इत्यादिक घणी चर्चा छे. केटली लखाय ? आत्मार्थी होतो मध्यस्थ थइने जोज्यो. हिंसा होय तो के० जिनपूजामां हिंसा होय तो, अर्थ दंममां कहे नही तेह विचार के० श्री सूयगमांगसूत्रना बीजा श्रुतस्कंधना बीजा अध्ययनमां तेर क्रिया चाली छे तेमां प्रथम अर्थादंमे के० अर्थे, प्रयोजने हिंसा करे ते अर्थदंम कहीए. जो पूजा करतां हिंसा होय तो अर्थदंममां पूजा कहे नही ? अने न कही तेवारे जाणीए छैए जे पूजामां हिंसा नथी. इति पंचम गाथार्थ ॥ ५ ॥

हवे कोइकना मनमां एम आवे जे अर्थदंममां पूजानो अधिकार नथी आव्यो माटे नथी कह्यो. तेहने उत्तर दिए छे.

नाग भूत जक्षादिक हेते ॥ पूंजा हिंसा उत्त ॥ सूगमां-
गमां नवि जिन हेते ॥ बोले जे होए जुत्त ॥ सु० ॥ ६ ॥

अर्थः—नाग भूत जक्षादिक हेते के० नागने हेते भूतने हेते, जक्षने हेते, पूजा हिंसा उत्त के० पूजा ते हिंसा कही छे. सूगडांगमां के० सूगडांगमध्ये, नवि जिन हेते के० जिनेश्वरने हेते पूजा ते नथी कही. एटले ए भाव जे ते सूगडांगमध्ये अर्थदंडमां नागादिकनी पूजा ते हिंसामां गणी छे; पण जिननी पूजा नथी गणी, ते माटे पूजानो अधिकार कह्यो. अने जिनपूजा शे न कही ? ते कहे छे—बोले जे होए जुत्त के० सूत्रमां जे जुक्त होय तेहज बोले, अयुक्ति न बोले. तथा उलटा सिद्धांतमां चैत्य महोत्सव चाल्या छे ॥ चेइयमहेराइ वा ॥ इत्यादिक आचारांग प्रथम श्रुतस्कंध प्रथमाध्ययने प्रथम उद्देशे छे. एम जमाली प्रमुखने अधिकारे एवा ठाम ठाम पाठ छे. देहेरां पण उववाइसूत्रमध्ये चंपानगरी वर्णववाने अधिकारे पाडे पाडे कह्यां छे. अने ठामे ठामे नगरीउंनो वर्णव उववाइसूत्रने भलाव्यो छे. तेवारे सर्व नगरमध्ये पाडे पाडे चैत्य ठर्यांज. इत्यादिक घणो विचार छे. केटलो लखाय ? ॥ ६ ॥

हवे कुमति कहे छे, पूजामां हिंसा छे माटे ज्यां हिंसा होय त्यां जिनेश्वरनी आज्ञा केम होय ? ते उपर गाथा कहे छे.

हवे इम कहे थके कुमति बोल्यो जे "पूजामां गुण मानो छो तेवारे साधु कां न करे? जेहमां गुण होय ते सहुए करे" एम कहे छे तेहने उत्तर वाले छे.

दान देव पूजादिक सघलां ॥ द्रव्य स्तव कह्यां जेह ॥ अस-
दारंभी तस अधिकारी ॥ मांभी रहे जे गेह ॥ सु० ॥ १४ ॥

अर्थः—दान देवपूजादिक सघलां द्रव्यस्तव कह्यां जेह के० दान, देवपूजा आदि शब्दथी साहमिवछल, प्रभावना तीर्थयात्रा, अने रथयात्रा प्रमुख लेवां. ए सर्व द्रव्यस्तव कह्यां छे. असदारंभी के० हीणा आरंभना धणी, तस अधिकारी के० ते द्रव्यस्तवना अधिकारी छे? ते असदारंभी केवा छे? मांभी रहे जे गेह के० जेउ घर मांभी रह्या छे एवा छे. एटले ए भाव जे—आरंभ बे प्रकारे छे. एक सदारंभ अने बीजो असदारंभ. तेमां दान, देवपूजा, साहमिछल प्रमुखमां जे आरंभ—ते सदारंभ कहीए, अने घरबार करावतां तथा छैयां छोकरां परणावतां जे आरंभ—ते असदारंभ कहीए. जे असदारंभी होय ते सदारंभनो अधिकारी होय. पण निरारंभी मुनिराजने सदारंभपणुं केम होय! इति भाव

हवे ते ऊपर एक दृष्टांत कहीए छैए—चोमासामां कोइएक गृहस्थ, धर्मशालामां सामायक करी बेठो. एवामां वरसाद आव्यो, तेणे करी ते धर्मशालामां चूवा लाग्युं. तेवामां कोइ बुढो गृहस्थ त्यां आव्यो; तेणे चूवास्थानके कुंडुं मांड्युं. ते कुंडुं पाणीए भराणुं. एवामां ते कुंडामां माखी पडी ते तरफडे छे. हवे ते सामायकवालो गृहस्थ ते माखी काढे के न काढे? जो काढेतो असंख्याता अप्कायनो घात थाय छे, सचित्तनो स्पर्श पण थाय छे. जो न काढे तो चौरेंद्रि माखी मरे छे अने तेथी दया रहेती नथी. हवे कोइ बीजो बूढो गृहस्थ आवे ते माखीने सुखे काढे. तेवारे गृहस्थ गृहस्थमां, विरति तथा अविरतिमां पण आटलो फेर छे तो, पूजा करवामां अने साधु तथा गृहस्थमां फेर केम न होय? इति गाथार्थ ॥ १४ ॥

सदारंभमां गुण जाणीजे ॥ असदारंभ निवृत्ति ॥ अरमणी-
कता त्यागे भाखी ॥ एमज प्रदेशी प्रवृत्ति ॥ सु० ॥ १५ ॥

अर्थः—सदारंभमां गुण जाणीजे के० असदारंभमां बेठो होय तेने सदारंभमां गुण जाणीए, शो गुण जाणीए? ते कहे छे. असदारंभ निवृत्ति के० असदारंभना त्याग थाय. एटले ज्यां लगी

स्थितिनो हेतु छे; एम उचुंज. ते माटे प्रजुजीने राज्यस्थिति स्थापना कांइ अनुचित नथी. ॥१६॥

हवे अहीआं वली कोइ पर बोल्यो के " मुनि होय ते पूजा प्रमुख हिंसानो उपदेश केम करे ? " ते उपर ॥ मुनि उपदेश दिए ॥ एम सूत्र साखे देखाडे छे.

यतनाए सूत्रे कह्युं मुनिने ॥ आर्य करम उपदेश ॥
परिणामिक बुद्धि विस्तारे ॥ समजे श्राद्ध अशेष ॥ सु० ॥ १७ ॥

अर्थः—यतनाए के० मुनिने सूत्रने विषे, अर्थात् उत्तराध्ययन सूत्रने विषे कह्युं छे, एटले मुनि, आर्यकर्मनो उपदेश दीए,इति ज्ञावःपछी श्राद्ध,परिणामिक बुद्धिए करी विस्तारे,अशेष समजे,इत्यन्वय. श्राद्ध के० श्रावक, परिणामिक बुद्धि के० बुद्धि परिणमी जाए एवी बुद्धिए करीने, विस्तारे. अशेष समजे के० सर्व समजी जाय. ते सूत्र पाठे ए छे. ॥जइ त्तं सि ज्ञोए चइउ असत्तो अज्जाइंकम्माइ करेहि रायं धम्मे छिउ सव पयाणुकंपी तो होहिसि देवोइउ विउवी ॥१॥ व्याख्याः—चित्रमुनिए ब्रह्मदत्तने उपदेश घणो दीधो, पण प्रतिबोध न पाम्यो. तेवारे चित्रमुनि कहे छे. जइ के० जो, त्तं सि के० तुं छे. ज्ञोए चइउ असत्तो के० ज्ञोग छांडवा असमर्थः तो अज्जाइंकम्माइं के० आर्यकाम, उ-

त्तम लोकने उचित, एहवां कार्य जे अनुष्टान, करेहि रायं के० हे राजन्, करजे. धम्मेठिउ के० धर्मनेविषे रह्यो. प्रस्ताव थकी गृहस्थ धर्म लइए एटले गृहस्थ धर्ममा रह्यो. सव्व पयाणुकंपी के० सर्व प्रजा जे प्राणी–तेमनी अनुकंपावंत थको, तो के० ते आर्य कार्य करवाथी, होहिसि के० थाइश. देवो के० देवता, इउ के० आ मनुष्यना भवथकी, विउव्वी के० वैक्रिय शरीरवंत थइश.

अहीयां कोइक कहे छे जे "आर्य काम ते पोसह सामायिक लीजीए; पण पूजा नही" तेने कहीए जे भोग छांडवा असमर्थ कह्यो छे अने पोसह सामायिकमां तो भोग छंडाय छे; माटे पूजा, प्रभावना, अने साहमिवछल प्रमुखज आवे.

आर्यकार्य श्रावकनां जे छे ॥ तेहमां हिंसा दिठ ॥
हेतु स्वरूप अनुबंध विचारे ॥ नाशे देई निज पिठ ॥ सु0 ॥ १८ ॥

अर्थः–आर्यकार्य श्रावकनां जे छे के० जे जे श्रावकनां आर्य काम छे, तेहमां हिंसा दिठ के० तेहमां एटले आर्य काममां हिंसा दीठी छे. ते हिंसा त्रण प्रकारे छे. ते त्रण प्रकार देखाडे छे. हेतु के० एक हेतुहिंसा. स्वरूप के० बीजी स्वरूपहिंसा अने अनुबंध के० त्रीजी अनुबंध-

हिंसा. विचारे के० ए त्रण भेद, हिंसाना विचारे तो, नाशे देइ निज पिठ के० ते पूजा प्रमुखमां हिंसा प्ररूपनारा कुमति, पोतानी पूठ देइने नाशे पण युक्तिए टकी शके नही. इति अष्टादशमी गाथार्थ. ॥ १८ ॥

हवे एज त्रण प्रकारनी हिंसानो अर्थ देखाडे छे.

हिंसाहेतु अयतना भावे ॥ जीव वधे ते स्वरूप ॥ आणा-
भंग मिथ्यामति भावे ॥ ते अनुबंध विरूप ॥ सु० ॥ १९ ॥

अर्थः—हिंसाहेतु के० हेतुहिंसा ते कहीए जे. अयतना भावे के० अनाउपयोग प्रमादे प्रवर्त्तवुं; तेहमां यद्यपि जीवहिंसा न थाय तो पण हेतुहिंसा कहीए. हवे स्वरूपहिंसा कहे छे. ते स्वरूप के० तेहने स्वरूपहिंसा कहीए. कोने ? ते कहे छे. जीव वधे के० प्राणीनो घात थाय, तेवारे एटले मुनिराज पण उपयोगे चालता हालता होय अने कोइ जीवनो घात थयो; तो मुनिने स्वरूपहिंसा लागे; पण ते स्वरूपहिंसा, हीणां फल देवानो एकांत नही. हवे अनुबंधहिंसा कहे छे. आणाभंग के० प्रभुजीनी आज्ञानो भंग करे, आज्ञा लोपे; मिथ्यामति भावे

के० मिथ्या विपरीत एहवी जे मति, ते नावे करीने एटले विपर्यास श्रद्धाए करीने जेटलुं प्रवर्त्त न करे, कष्ट अनुष्ठान करे ते यद्यपि बाह्यथी हिंसा न करतो होय तोपण, पोतानो आत्मा हणाय छे, माटे अनुबंध ते सततरभावे परंपराए हिंसानुं फल आपे छे. माटे अनुबंधहिंसा कहीए. ते विरूप के० पूर्वे बे हिंसा कही, तेथी ए महाविरूप छे, विपरीत स्वरूप छे. इति ढुंगणीशमी गाथार्थः ॥ १ए ॥ वली एहज स्पष्ट करे छे.

हेतु स्वरूप ने हिंसा सेवी ॥ सेवी ते अनुबंध ॥
तो जमालि प्रमुखे फल पाम्या ॥ करुआं करी बहु द्धंध ॥ सु० ॥२०॥

अर्थः—हेतुस्वरुप के० हेतुहिंसा, तथा स्वरुपहिंसा, न हिंसा सेवी के० ते हिंसा सेवी न कहीए. एटले डुष्टविपाक फल तेवां न आपे अने सेवी ते अनुबंध के० अनुबंध हिंसा ते हिंसाज सेवी. जे माटे महा विपरीत, परभवे डुष्टविपाक फल ते ए आपे छे. ते उपर दृष्टांत देखाडे छे. तो जमालिप्रमुख फल पाम्यां करुआं के० ते अनुबंधहिंसावंत हतो तो जमालि प्रमुखे करुआं फल पाम्या. करी बहु द्धंध के० घणा द्धंध क्लेष करीने काया कष्ट करी वली बीजाने पण मिथ्या

के० अथवा अजाणे आप्युं ? से य न्नणिज्जा के० ते एम कहे. नो खलु मे जाणयादिन्नं के० में जाणीने नथी आप्युं. अजाणया के० अजाणे आप्युं छे, एवं खलु आहेसो के० हे आउखावंत साधु, इदाणिं निसिरामि के० हवणां में आप्युं, तं नुंजहवाणं परिन्नाएस्सा के० ते तमे नोगवो अथवा तमारा साधुने वहेंची आपो. तं परेहिं समणुन्नायं समणु सिठं के० ते परे एम जाणीने आज्ञा आपे थके. ततो संजयामेव के० तेवारे साधु पोते कारणे, नुंजेज्जवा पीएज्जवा के० खाय अथवा पीए. जं च नो संचाएत्ति नोत्तए वा पायए वा के० जो न नोगवी शके अथवा न पान करी शके; साहम्मिया तछ वसंति के० त्यां साधर्मिक साधु वसता होय, संन्नोइआ समणुन्ना अपरिहारिया के० एक सामाचारी वाला जाणे. तप न कर्यो होय, अछूरगया समणुन्नाया के० ढुंकमा जाणीने, तेवत्तवं सिया के० तेहने कहे. एटले तेहने वहेंची आपे, नो जछ साहम्मिया के० ज्यां एवा साधु न होय. जहेवं बहु परियावन्ने कीरति के० बहु पर्यापन्ने विधि करे, ते विधि आचारांगमा पूर्वे कही छे, तहेव कायवं सिया के० तेम करे. एवं खलु तस्स भिक्खूस्स सामग्गियं के० ए भिक्षुनुं सामग्र्य जाणवुं. ए मुनिने लूण वावरतां स्वरुप हिंसा क्या टली ? अने मुनि उत्कृष्ट कह्या माटे

प्रमुखने आपीश. इत्यादि पाठ तो छे. जो सज्जनमा गुण छे तो. इति. ॥ १५ ॥

वली सूत्रसाखे बीजु दृष्टांत देखाडे छे.

लिखन शिल्पशत गणित प्रकाश्यां ॥ त्रण प्रजा हित हेत ॥
प्रथम राय श्री रूषभजिणंदे ॥ तिहां पण ए संकेत ॥ सु० ॥ १६ ॥

अर्थः—लिखन के० अढार लिपि गणित पद अहींयां जोडीए. एटले गणित ते एकं, दशं, शतं, सहस्रं इत्यादिक. शिल्पशत के० सो शिल्प, ए प्रकाश्यां के० कह्यां. त्रण के० ए त्रण लिखनादिक जाणवां. उपलक्षणथी बहोंतेर पुरुषकला १ चोसठ स्त्रीनीकला, २ अने सो शिल्पकला ३ प्रजा हित हेत के० प्रजाना हितने कारणे, प्रथमराय के० प्रथमराजा श्रीऋषभजिनेश्वरे देखाड्यां. त्यांपण ए संकेत के० त्यां श्रीऋषभदेवने पण एज संकेत छे. एटले ऋषभदेवजीने पण उन्मार्ग तजीने मार्ग लोक प्रवर्त्ते एवोज संकेत छे. अन्यथा ऋषभदेवजी त्रणज्ञानना धणी एम बतावेज केम ? इति भाव. ते सूत्रपाठ कहे छे. ॥ लेहाइयाउ गणिय प्पहाणाउ सउणरुय पज्जवसाणाउ बावत्तरि कलाउ चउसट्ठि महिलागुणे सिप्पसयं च कम्माण तिन्निविपहियाए उवदिसिइ उवदि-

से भिक्खू वा भिक्खूणी वा के० ते साधु अथवा साधवी, जाव समाणे के० यावत् गृहस्थनें घेर गोचरी पेठां. सिया के० कदाचित्, सेपरो के० ते गृहस्थ, अभिहड्डु अंतो के० मांहे पेशीने, पडिग्गहए के० पात्रनेविषे ग्लानादिकने काजे खारुं प्रमुख याचे थके, बिलं वा लोणं के० खाण विशेषनुं लुण, उब्भियं वा के० लुणना आगारनां उपन्युं. तोणं के० तेवारे, दातार परिया भाएत्ता के० पोताना भाजनमध्येथी थोडुंक ग्रहीने, निहट्टु के० बहार नीकलीने, दलएज्जा के० साधुने आपे. तहप्पगारं के० तथा प्रकारनुं, पडिग्गहंगं के० भाजन हजी, परहत्थंसि वा के० परना हाथमां छे. परभायंसि वा के० परभाजननेविषे, अफासुअं के० एहवुं सचित्त जाव नो पडिग्गहेज्जा के० यावत् न पडघावे, न लिए निषेध के०; आहच्चा के० सहसात्कारे, पडिगाहए सिया के० पडघाव्युं होय, लीधुं होय. तं च नातिदूरंगए जाणिज्जा के० ते दातार घणो समीपे जाणीने, सेत्तमायाए के० ते भिक्खु, लवणादिक लेइने, तत्थगच्छिज्जा के० ते दातार पासे जाय. जइने, पुव्वामेव आलोएज्जा के० प्रथमथी ते लवणादिक देखाडे, पछी एम कहे. आउसोत्तिवा के० हे आउखावंत, भगिणीत्ति वा के० हे बहेन, इमं ते किं जाणयादिन्नं के० आ लुण प्रमुख तमे जाणते आप्युं ? उदाहु अजाणया

के० अथवा अजाणे आप्युं ? से य भणिज्जा के० ते एम कहे. नो खलु मे जाणयादिन्नं के० में जाणीने नथी आप्युं. अजाणया के० अजाणे आप्युं छे, एवं खलु आहेसो के० हे आउखावंत साधु, इदाणिं निसिरामि के० हवणां में आप्युं, तं भुंजहवाणं परिभाएस्सा के० ते तमे भोगवो अथवा तमारा साधुने वहेंची आपो. तं परेहिं समणुन्नायं समणुसिट्ठं के० ते परे एम जाणीने आज्ञा आपे थके. ततो संजयामेव के० तेवारे साधु पोते कारणे, भुंजेज्जा वा पीएज्जा वा के० खाय अथवा पीए. जं च नो संचाएत्ति भोत्तए वा पायए वा के० जो न भोगवी शके अथवा न पान करी शके; साहम्मिया तत्थ वसंति के० त्यां साधर्मिक साधु वसता होय, संभोइआ समणुन्ना अपरिहारिया के० एक सामाचारी वाला जाणे. तप न कर्यो होय, अदूरगया समणुन्नाया के० ढुंकडा जाणीने, तेवत्तव्वं सिया के० तेहने कहे. एटले तेहने वहेंची आपे, नो तत्थ साहम्मिया के० ज्यां एवा साधु न होय. जहेवं बहु परियावन्ने कीरति के० बहु पर्यापन्ने विधि करे, ते विधि आचारांगमां पूर्वे कही छे, तहेव कायव्वं सिया के० तेम करे. एवं खलु तस्स भिक्खुस्स सामग्गियं के० ए भिक्षुनुं सामर्थ्य जाणवुं. ए मुनिने लूण वावरतां स्वरुप हिंसा क्यां टली ? अने मुनि उत्कृष्ट कह्या माटे

करतां पाणीना जीवोनी स्वरूपथी हिंसा थाय छे. वली के० बीजुं उदाहरण कहे छे. अपवादपदे जे वरते के० अपवादपद ते कारणे करवुं पडे, त्यां वर्त्ततां हिंसा थाय छे, पण तेणे शिवपद लीध के० पण ते-अपवादना सेवको, मोक्षपद पाम्या छे, श्री आचारांगसूत्र द्वितीयश्रुतस्कंध प्रथम अध्ययन दशमे उद्देशे. ॥ से भिक्खू वा भिक्खुणि वा जाव समाणे सिया सेपरो अभिहट्टु अंतो पडिग्गहए बिलं वा लोणं वा उब्भियं वा लोणं परिया भाएत्ता निहट्टु दलएज्जा तहप्पगारं पडिग्गहगं परहत्थंसि वा परपायंसि वा अफासुअं जाव नो पडिग्गाहेज्जा आहच्चा पडिगाहए सिया तं च नातिदूरंगए जाणिज्जा सेत्तमायाए तत्थगछिज्जा पुव्वामेव आलोएज्जा आउसोत्ति वा भगिणीत्ति वा इमं ते किं जाणयादिन्नं उदाहु अजाणया से य भणिज्जा नो खलु मे जाणयादिन्नं अजाणया इमं खलु आउसो इदाणिं निसिरामि तं भुंजहवाणं परिभाएज्जा तं परेहिं समणुन्नायं समणुसिठं ततो संजयामेव भुंजेज्ज वा पिएज्ज वा जं च नो संचाएति भोत्तए वा पायए वा साहम्मिया तत्थ वसंति संभोइया समणुन्ना अपरिहारिया अदूरगया समणुन्नाया तेवत्तवंसिया नो जत्थ साहम्मिया जहेवं बहुपरियावन्ने कीरति तहेव कायवंसिया एवं खलु तस्स भिक्खुस्स भिक्खूसामग्गियं ॥ व्याख्या०